I. MASSOFF

STRĂDANIA A CINCI GENERAŢII

MONOGRAFIA FAMILIEI ŞARAGA

„BIBLIOTECA EVREEASCĂ"
CONTRIBUŢIE LA ISTORIA EVREILOR DIN ROMÂNIA
BUCUREŞTI 1941

www.dacoromanica.ro

D-lui Emanoil Ocneanu
Nepotului şi colaboratorului
meu spre bună amintire
9/9/1941

I. MASSOFF

STRĂDANIA A CINCI GENERAŢII

MONOGRAFIA FAMILIEI ŞARAGA

„BIBLIOTECA EVREEASCĂ"
CONTRIBUŢIE LA ISTORIA EVREILOR DIN ROMÂNIA
BUCUREŞTI 1941

www.dacoromanica.ro

Lucrarea aceasta — pentru care nicio muncă prin biblioteci publice cum şi prin arhivele familiei Şaraga şi nici veghi neîntrerupte nu au fost cruţate ca să fie dusă la bun capăt — a avut parte de îndrumări sigure şi de foarte preţioase lămuriri din partea scriitorului BARBU LĂZĂREANU.

Recunoştinţa nu numai a cercetătorilor literaro-culturali, ci şi a tuturor iubitorilor de carte, îi este de pe acum asigurată.

www.dacoromanica.ro

CÂTEVA CUVINTE

Monografia unei familii evreeşti, de veche aşezare moldovenească. In alte ţări, asemenea lucrări sunt numeroase. La noi ele sunt rare şi privesc, mai totdeauna, clasa boierească.

Dar monografia unei familii poate însemna nu numai satisfacerea unei vanităţi, prilej de împodobire a arborelui genealogic.

Monografia unei familii poate dărui interesante contribuţii pentru cunoaşterea vieţii sociale şi, nu rareori, mulţumită unei asemenea lucrări, suntem în stare să reconstituim feluritele etape ale unor vremi şi chipul în care s'a manifestat câte unul din „momentele culturale".

Credem că printre aceste monografii, care depăşesc cadrul unui grup de oameni, — ce-i drept, foarte interesant —, se încadrează şi cartea aceasta, întocmită cu respectarea adevărului, pe temeiu de documente care se află în păstrarea familiei sau se cetesc în publicaţiunile oficiale, periodice şi în presa timpului.

AUTORUL

www.dacoromanica.ro

PARTEA I-a

1. DESPRE UN ŞARAGA CUNOSCUT DE THEODOR CODRESCU IN 1834

Pe una din cele mai vechi străzi ale Iaşilor — Uliţa Bucşinescu — se afla, prin 1834, legătoria bătrânului Aizic Şaraga. Se pare că meseria de legător nu prea era răspândită în vremea aceea, căci cercetând lista meşteşugarilor din anul 1834 (meseriaşii şi negustorii erau constituiţi, din timpuri îndepărtate, în corporaţii numite bresle) nu găsim trecută specialitatea aceasta.

Infrunta glodul şi praful uliţei neşoseluite un Theodor Codrescu, cunoscutul istoriograf şi colecţionar de documente. Acesta, în cuprinsul volumului XVI din „Uricariul" său (p. 447), mărturiseşte că a dat mai multe cărţi de legat lui Aizic Şaraga care, în 1834, „era în vrâstă înaintată".

Lipsesc mărturiile pentru a putea afirma că legătoria a fost din totdeauna meseria celui pomenit de Codrescu, mai ales dacă ţinem seama că îndeletnicirea aceasta n'ar fi putut să dea mijloace de trai, cât de modeste, înaintea lui 1829.

Anul 1829, al încheierii Tratatului dela Adrianopole, prin redarea libertăţii comerţului Ţărilor române — între altele prin declararea Dunării ca mijloc liber de comunicaţie — a *„operat* (cum spune istoricul Radu Rosetti) *o transformare desăvârşită în vieaţa economică şi socială*" a Ţărilor române.

Mai cu seamă în timpul domniei lui Mihai Sturdza, trecerea dela o civilizaţie la alta era vizibilă, chiar dacă ea nu se făcea decât la suprafaţă.

www.dacoromanica.ro

Şi tot Radu Rosetti, în primul său volum de „Amintiri“, ne povesteşte, privitor la această vreme de schimbări în societatea moldovenească:

„S'au adus şi cărţi nemţeşti şi franceze, mai ales din aceste de pe urmă şi trebue să recunosc că bibliotecile de atunci erau adese neasămănat mai bine selecţionate decât multe din cele de astăzi. Mai sărace ca număr de volume, cuprindeau prea puţine romane, dar mai ales opere filosofice, istorice şi clasice. Nu garantez însă că aceste opere erau totdeauna cetite“.

Faptul că istoricul prevăzător şi chezaş numai pentru lucrurile cu desăvârşire precise declară că nu dă *garanţie*, nu

MULŢAMIRE

Toate documentele cuprinse într'acest al XVI-lea volum, care nu aŭ în josul lor nota, dacă sunt luate de pe la diferite persoane, saŭ se află în dispoziţia mea, declar că ain scos însumĭ copiĭ autentice de pe originalele aflătoare la Fraţiĭ Şaraga librarĭ în Iaşĭ.

Cu această ocasiune spun că la anul 1834, bunicul lor, care era în vrîstă înaintată, ave legătorie pe lângă vama veche, strada Bucşinescu. Aice am dat de legat maĭ multe cărţi, după care fiiĭ bătrânuluĭ, David şi Ihil, aŭ continuat, după înfiinţarea Tipografiei Buciumuluĭ Român în anul 1850, a avea de lucru maĭ mulţĭ anĭ.

Librariĭ de astăḑĭ sunt fiiĭ luĭ Ihil Şaraga.

Th. C

Insemnarea lui Theodor Codrescu în vol. XVI din „Uricar“.

ne desminte credinţa că mulţimea de cărţi, cetite sau nu, trebuiau în orice caz să fie legate în culori „asortate“ cu frumuseţea de mobilă, pentru ca efectul să fie deplin, mai ales dacă ţinem seama că în acea vreme boierii îşi schimbaseră vechile mobile, după moda turcească, cu „piese“ aduse din Occident.

Şi poate că astfel apariţia dughenii lui Aizic Şaraga în vechea Uliţă Bucşinescu, pe lângă Vama veche, răspundea unei trebuinţe a timpului. Nu prindea bătrânul doar cărţi „filosoficeşti“, ci de bună seamă şi file ale Regulamentului Organic, care de doi ani administra, ca un fel de început de constituţie, Provinciile române.

www.dacoromanica.ro

Vieaţa legătorului de cărţi nu era de fel uşoară, de altfel ca a oricărui ins din starea sa. Se născuse în timpul celei a patra şi ultime domnii a lui Constantin Mavrocordat — adică în anul 1770, când Moldova cu prilejul războiului ruso-turc era ocupată de Ruşi — şi a tras toate nenorocirile care se abăteau potop asupra Ţării: focuri, molime care înjumătăţeau populaţia, cutremure, ocupaţii străine şi alte multe rele.

Deceniul al III-lea şi al IV-lea ale veacului al 18-lea au însemnat ele o trecere dela feudalism la un început de timpuri moderne, dar au fost şi epoci de restrişte: în 1830, holera omora zilnic câteva sute de oameni, încât, după mărturiile unui călător străin, în 1832 Iaşii nu numărau mai mult de 20.000 de suflete.

Lui Aizic Şaraga îi era drag Iaşul, de care se simţea legat şi prin mormântul părintelui său — Elcunea — îngropat în pitorescul cimitir evreiesc din mahalaua Ciurchi, în 1812.

Ne lipsesc dovezile existenţei unui alt strămoş înaintea acestui Elcunea, îngropat în 1812 în străvechiul pământ al Moldovei. Poate că a existat, dar urmele-i sunt pierdute şi lucrul nu-i de mirare. Căci tăvălugul vremii şi nepăsarea oamenilor au lăsat să se piardă urme străvechi, încât dovada unui strămoş în pământul Ţării în 1812, înseamnă o raritate pentru cei aparţinând clasei de mijloc, care, spre deosebire de cei din cinul boieresc, nu prea se îngrijeau să strângă documente doveditoare de privilegii.

Să ne mulţumim cu mai puţin şi să însemnăm un mormânt al unui Elcunea, purtând inscripţia 1812.

In 1845, ajun de adânci prefaceri în toată lumea, o altă piatră de mormânt — şi astăzi încă în picioare, neclintită, împodobită după datină cu doi lei simbolici — se adăuga cimitirului dela Ciurchi: era a legătorului Aizic, imortalizat oarecum de alcătuitorul „Uricarului", Theodor Codrescu.

Doi fii a lăsat legătorul de cărţi, pe Ihil şi pe David, despre cari de asemenea pomeneşte Codrescu.

www.dacoromanica.ro

2. LEGĂTORI ŞI POTCAPIERI IN ULIŢA MARE

Suntem în vremea când copiii nu se ruşinau de meseria tatălui, ci, dimpotrivă, stăpânind-o îşi dădeau toate silinţele s'o desăvârşească. Lucrul s'a întâmplat şi cu cei doi fii ai lui Aizic, după cum poate şi acesta moştenise îndeletnicirea dela părintele său.

Legătoria, mutată mai la centru, trebue să fi fost vizitată de mai multă lume, dacă ţinem seama că, între timp, gradul de cultură al clasei boiereşti sporise. In deosebi femeile arătau mai multă aplecare spre lectură, nu puţine dintre ele fiind în curent cu mişcarea literară din Apus. Se ceteau mai mult cărţi franceze, rândul imediat următor fiind al celor germane. Este caracteristic faptul că un boier înşelat de nevastă-sa, punea toată vina pe Alfred de Musset, — gândind de sigur la lungile conversaţii literare pe care le-a purtat jumătatea-i cu un tânăr „cetit".

Consulul francez Billecocq, în celebrul său articol ilustrat, publicat în 1848 în „L'Illustration", pomeneşte de mulţimea cărţilor franceze cetite în vremea aceea în Iaşi.

Fiul lui Aizic Şaraga, Ihil, trebue să fi arătat o deosebită destoinicie în meseria care cere şi gust, dacă avem în vedere că el funcţiona, în 1840, la Curtea Domnitorului Mihail Sturdza, în calitate de legător, ajuns aci, bănuim, prin mijlocirea lui Gheorghe Asaki, al cărui frate, Petre, era aghiotantul Domnitorului.

Feciorii legătorului Aizic au deschis atelier în Uliţa Mare, „în casele Madame Nina", unde mai târziu s'a ridicat hotelul Continental.

Omul care, prin munca şi priceperea sa în deosebite ramuri de activitate, a contribuit atâta la ridicarea Moldovei — Gheorghe Asaki — a dat un larg sprijin fraţilor Şaraga, după cum încurajase şi pe tatăl lor. Legătoria din Uliţa Mare ajunsese, la un moment dat, un fel de anexă a institutului tipografic „Albina Românească", căci, timp de 25 de ani, Asaki a dat de lucru atelierului.

In curând legătoria şi-a adăugat o ramură înrudită: librăria. Nu se legau numai, dar se şi vindeau cărţi, vechi

www.dacoromanica.ro

şi noi, bisericeşti sau cuprinzând istorisiri populare. Ihil şi David Şaraga ajunseseră astfel librari şi anticari[1]).

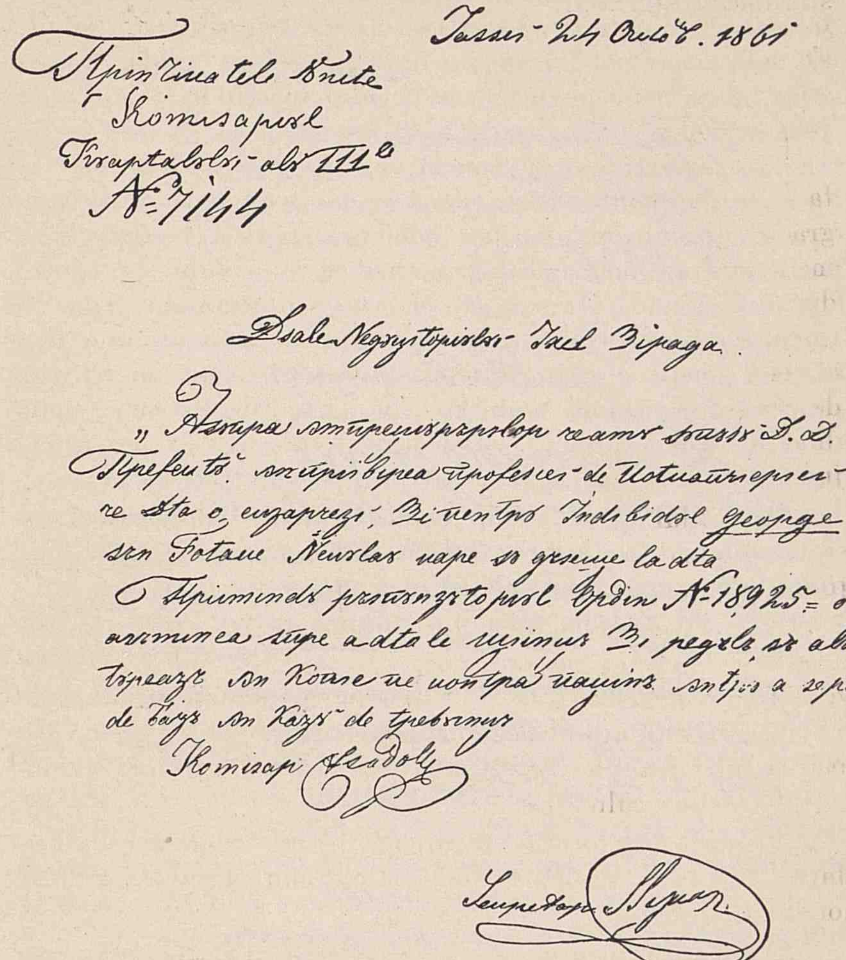

Adresă a Comisariatului „Cfartalului al II-lea“ din Iaşi către „Ihil Şiraga“ (24 Octomvrie 1861).

Comerţul de librărie pare să fie foarte vechiu în Iaşi. Prinţul Anatol de Demidoff, în cunoscuta sa carte „Călătorie în Rusia meridională şi Crimeia, prin Ungaria, Valahia şi

[1]) Este de semnalat că încă din 1833 fiinţà o cenzură severă, privitoare la cei care se îndeletniceau cu vânzarea de cărţi, — „nimeni putând neguţătorì cu vânzare de cărţi fără a avea întradins voie dată de stăpânire şi care voie se va da numai la obraze cu purtări bune“.

www.dacoromanica.ro

Moldova", publicată în 1840, pomenește cu mirare de „o librărie și un cabinet de cetit franțuzesc", rătăcit prin neguțătorimea Uliței Mari.

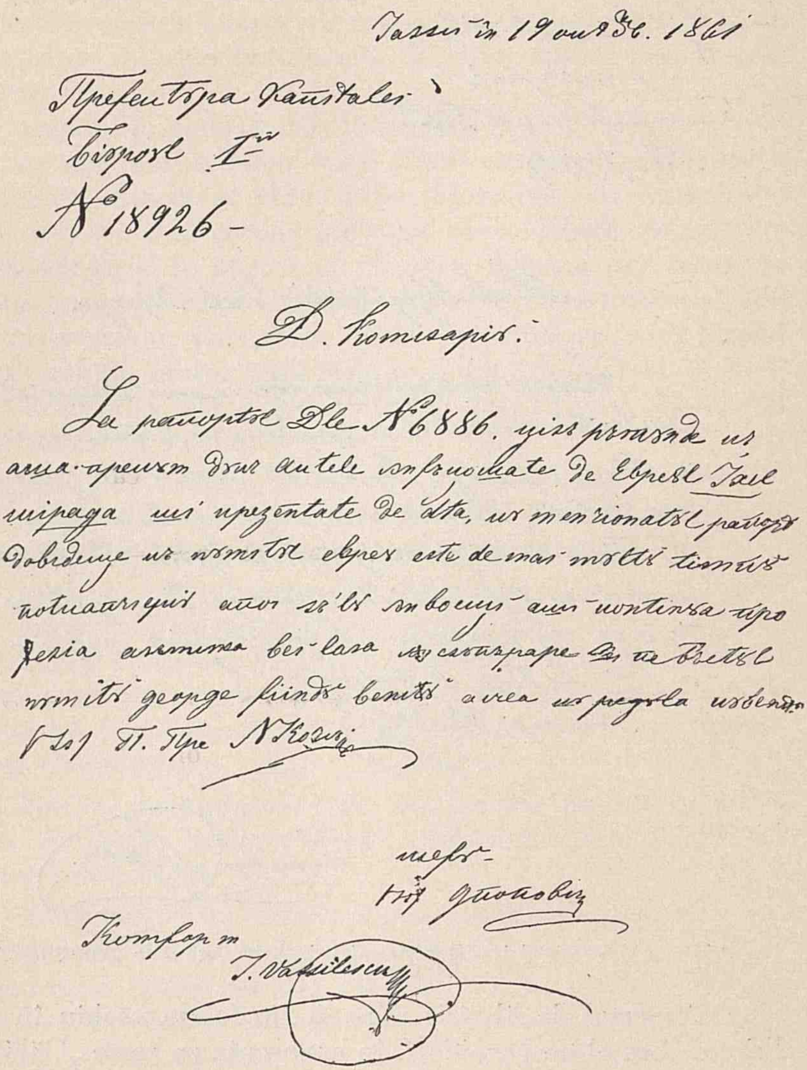

Prefectura din Iași adeverește, la 19 Octomvrie 1861, că Ihil Șiraga „este de mai mult timp potcapieriu".

Dar oricât se ridicaseră Iașii, după 1848, din punctul de vedere cultural, se pare că neguțătoria de cărți, ca și le-

www.dacoromanica.ro

gatul lor, nu puteau da mijloace de traiu unor oameni împovăraţi de familii şi astfel, în 1861, ne întâmpină o adresă a „Comisariului Cfartalului al III-le“ din Iaşi trimisă „D-sale Neguţătoriului Ihil Şiraga legător de cărţi şi potcapeieriu“.

Mulţimea bisericilor şi mănăstirilor din Iaşi a îndemnat pe Ihil Şaraga să deschidă un atelier pentru potcapuri popeşti — sau: *potcàpice,* cum li se mai zicea — şi scufii călugăreşti. Dar el făcea acest meşteşug cu mult înaintea lui 1861.

Se pare că în acest an „Breasla potcapierilor“, pe care o vedem trecută în „Lista starostiilor deosebitelor corporaţii din capitala Eşii“, pe anul 1860, împreună cu aceea a braşovenilor, — între cari trebue să înţelegem şi pe vânzătorii de cărţi populare tipărite la Braşov — a cerut lui Ihil Şiraga să dovedească vechimea în meşteşug. Prezentând poliţiei actele doveditoare, autoritatea trimite o adresă comisarului „cfartalului“ respectiv, răspuns la raportul acestuia, că Ihil Şiraga „este de mai mult timp potcapeieriu“ şi ca să fie lăsat să-şi continue profesia, împreună cu ajutorul său Gheorghie sân Fotachi Neculau, un băiat pe care Şaraga îl luase să-l înveţe meseria.

Amănunt interesant este că din felul cum erau organizate breslele, vedem înrudirea dintre meseria de legător şi cea de potcapier.

Legătorii Şaraga lucrau şi pentru autorităţi. Ne dovedeşte aceasta un ordin de plată al Direcţiei Statisticei, pentru legarea a 500 de broşuri, ordin datat 18 Aprilie 1862 şi semnat de Dim. Gusti, întâiul primar al Iaşilor.

Potrivit obiceiului, Ihil şi David Şaraga şi-au învăţat băieţii în meşteşugul lor. Ihil a avut trei fii: pe Samoil, Elias şi Aizic; David a avut un singur fiu, pe Natan.

După moartea lui Ihil Şaraga, în 1879, legătoria şi mica librărie au rămas să fie conduse de soţia sa văduvă. Pentru ca mica întreprindere să poată continua, foştii clienţi ai lui Ihil au urmat să dea sprijinul lor, căutând chiar să aducă mai mult de lucru decât înainte.

Tipografia Codrescu, Biblioteca Universităţii şi în special Tipografia „Naţională“, ai cărei proprietari erau Ion Creangă, institutorii Costăchescu şi preot I. Enăchescu, iar conducător tehnic I. S. Ionescu, au fost muşteriii legătoriei

www.dacoromanica.ro

ţinută de văduva lui Ihil Şaraga, unde s'au legat sumedenie din exemplarele Abecedarului alcătuit după „metoda nouă": „Metodă nouă de scriere şi cetire, pentru uzul clasei I

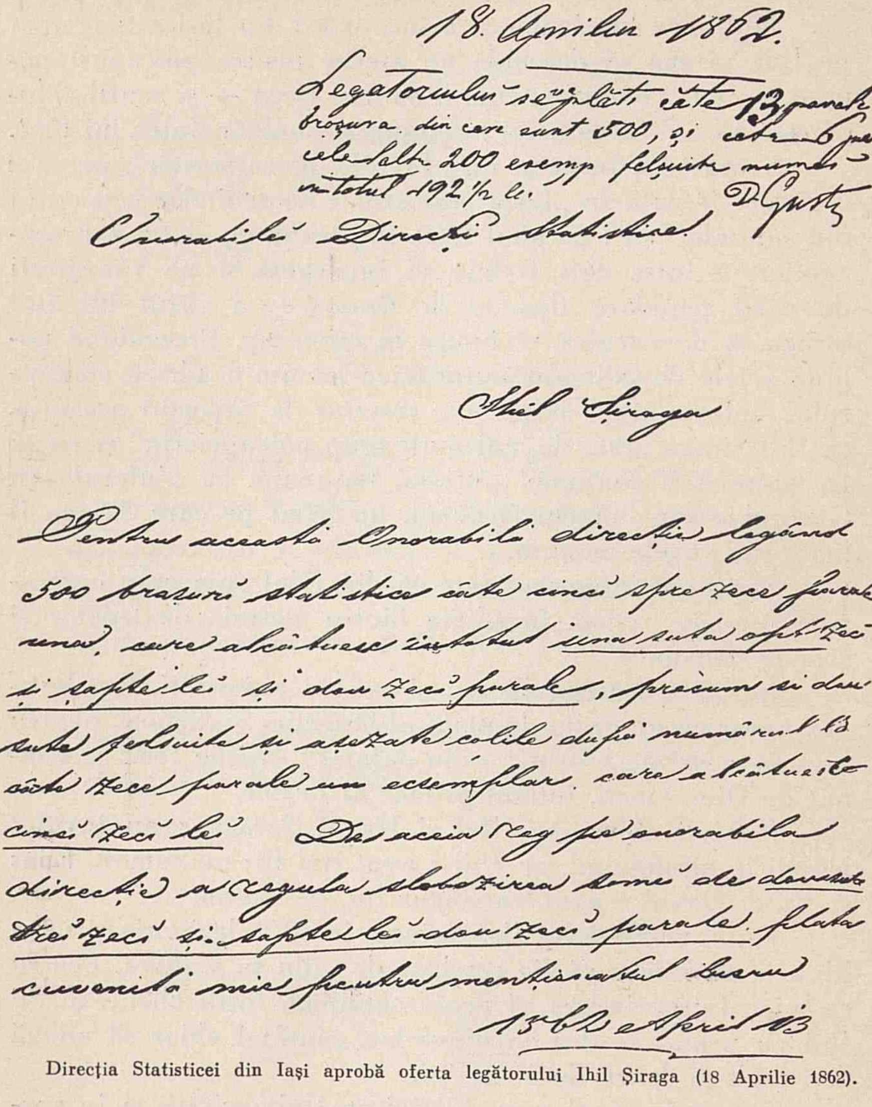
18. Aprilie 1862.
Legatorului să i se plătească câte 13 parale broşura din care sunt 500, şi câte 6 par. celelalte 200 exemp. fălţuite numai în totul 192 1/2 lei.

Onorabilei Direcţii Statistice

Ihil Şiraga

Pentru aceasta Onorabila direcţie legând 500 broşuri statistice câte cinci spre zece parale una, care alcătuesc în total una sută opt zeci şi şapte lei şi două zeci parale, precum şi două sute fălţuite şi aşezate colile după numărul 13 câte zece parale un exemplar, care alcătuesc cinci zeci lei. Dar aceia rog pe onorabila direcţie a regula slobozirea sumei de două sute trei zeci şi şapte lei două zeci parale plata cuvenită mie pentru menţionatul lucru

1862 April 13

Direcţia Statisticei din Iaşi aprobă oferta legătorului Ihil Şiraga (18 Aprilie 1862).

primară, de institutorii: I. Creangă, C. Grigorescu, G. Ienăchescu, M. Clinescu, V. Răceanu şi A. Simionescu", ajunsă în decursul timpului la a 23-a ediţie.

www.dacoromanica.ro

Iată pomenita adresă a comisariatului cfartalului al III-lea dimpreună cu răspunsul Prefecturii de Iaşi. Corecta lor cetire şi transcriere e adeverită de regretatul paleograf ieşan Traian Ichim şi de şeful Arhivei Statului din Iaşi, d-l Sever Zotta:

PRINCIPATELE - UNITE
COMISARUL
CFARTALULUI AL III-le
No. 7144

Iaşi 24 Octomvrie 1861.

Dumisale neguţitorului Ihel Şiraga.

„Asupra împregiurărilor ce am supus D. D. Prefect, în priivirea profesiei de potcapcierie ce D-ta o ecsarcezi, şi pentru individul Gheorghie sân Fotachi Neculau, care să găseşti la D-ta priimind respunzetorul ordin No. 18925, o asemenea spre a D-tale ştiinţă şi regulă să alăturează în copie pe contra pagină întru a servi de bază în caz de trebuinţă.

Iscălit: Comisar *A. Sadoveanu.* Secretar: *Sterea.*

PREFECTURA CAPITALEI
BIUROUL I
No. 18926

Iaşi 19 Octomvrie 1861.

Domnule Comisar,

„La raportul d-tale No. 6886, ţi să respunde că aşia precum după *actele înfăţoşate de evreul Ihel Şiraga* şi presentate de D-ta cu mencionatul raportu, dovideşte că numitul evreu, *este de mai mult timp potcapieriu,* apoi să-i învoeşti aşi continua profesia, asemenea vei lăsa în nesupărare şi pe băetul numit Gheorghie fiind venit aice cu regula cuvenită.

Iscălit p. Prefect: *N. Cociu.* Şef: *G. Popovici.*

Conform: *I. Vasilescu.*

www.dacoromanica.ro

3. IN BOLȚILE CU STÂLPI DIN STRADA GOLIA

Strămutarea Capitalei la București nu era menită să ajute la ridicarea Iașilor, mai ales dacă ținem seama de pornirea administrației noastre spre excesivă centralizare. După trei ani, în timpul cărora, lucru curios, Domnitorul Cuza a domnit în două Capitale, în 1862 autoritățile s'au strămutat la București. Și cu aceasta începe exodul ieșenilor spre București și decăderea, în special a vieții comerciale, a Iașilor. N'au plecat, cum era firesc, numai funcționarii și negustorii înstăriți, ci și oameni modești care-și legau norocul de strălucirea noii Capitale. O făceau cu inima îndurerată, dar plecau, îngroziți poate și de prevestirea lui Kogălniceanu care spusese că „Din momentul ce Iașul va înceta de a mai fi Capitala noii Țări, pe ulițele sale va crește iarba".

Familia Șaraga nu a părăsit Iașii. Dar cum, prin mutarea autorităților și prin plecarea atâtor locuitori, negustoria mergea greu, nevoiți au fost doi dintre fiii lui Ihil: Samoil și Elias, să cutreere târgușoarele și iarmaroacele pentru a vinde cărți de literatură populară: „Alexandru Machedon", „Istoria prea frumosului Arghir și a prea frumoasei Elena cea măiastră și cu părul de aur", „Halima", „Calendare cu zodii".

Obosit mijloc de câștigare a vieții, dar totuși minunat prilej de cunoaștere a oamenilor și lucrurilor. Și cum de cele mai multe ori a cunoaște înseamnă a înțelege și a iubi, frații Șaraga au îndrăgit oamenii și locurile frământatei Moldove.

Credem că tocmai dragostea aceasta pentru oameni și locuri cari aminteau la tot pasul de un trecut glorios, dar pe care colbul vremii îl amenința cu uitarea, le-a insuflat patima ce nu-i va părăsi până la sfârșitul vieții, pentru lucrurile care ilustrau acest trecut. Și astfel Samoil și Elias Șaraga au devenit anticari.

Rudolf Suțu în „Iașii de odinioară" (vol. II), plimbându-ne „de-a-lungul străzilor Ștefan cel Mare, Golia și Lăpușneanu", în intervalul dela 1870—1890, pomenește de „vestitele bolți" cu stâlpi din strada Golia — astăzi Cuza-Vodă —, arătându-și părerea de rău că nu a putut afla „o fotografie a acestor bolți din Piața Unirea". O seamă de negustori, care

www.dacoromanica.ro

mai de care mai dornici să te servească, mulţi dintre ei nelipsiţi de pitoresc, populau partea aceasta a Iaşilor vechi.

Intr'una din aceste bolţi ale caselor Paşcanu, lângă Piaţa Cuza Vodă de astăzi, au deschis fraţii Şaraga, prin 1875, o anticărie, fără să renunţe, însă, la peregrinările lor în căutarea cărţilor vechi şi a hrisoavelor purtătoare de peceţi grele, scăpate dela distrugere, prin conace boiereşti şi arhive uitate. Nu înţelegeau aşa dar feciorii legătorului şi potcapierului Ihil să înceapă o vieaţă mai mult sau mai puţin comodă, aşteptând să le cadă vânzătorii şi cumpărătorii, trimişi de întâmplare. Dimpotrivă, mulţumită explorărilor lor, atâtea documente sortite pierzării au fost puse în valoare de aceşti oameni, fără patalamale, dar înzestraţi cu deosebită intuiţie şi, mai presus de toate, cu o rară pasiune. Fratele mai mare, Samoil, şi-a însuşit la maturitate o cultură pe care n'a putut-o dobândi în şcoală şi de sigur că tot el a fost acela care a stăruit ca fratele mai mic, Aizic, să urmeze şcoala.

Poate că pasiunea fraţilor Şaraga pentru vechile documente, s'a datorat, în oarecare măsură, înfocatei dorinţi de a afla hârtii doveditoare a vechimei lor pe aceste meleaguri. Să vedem în aceasta o sinceră dorinţă de înrădăcinare în pământul românesc, de care se simţeau adânc legaţi.

Se cuvine să ţinem seama că din pricina nenumăratelor focuri, — cât şi prin strămutarea deasă a arhivelor, cu prilejul atâtor invazii, — documente, dintre cele mai preţioase, se găseau de multe ori prin locuri pe unde nici cu gândul nu gândeai.

Peste câţiva ani, anticăria din Boltă a fost mutată într'o încăpere pe aceeaşi stradă Golia.

4. FRATELE MAI MARE, SAMOIL

Nu erau singurii în această „branşă" prin partea locului, anticariatul răspândindu-se în capitala Moldovei odată cu pomenita schimbare a obiceiurilor, de după aplicarea Regulamentului Organic.

Astfel în Poarta Domnească vindea cărţi sub cerul liber anticarul Pohl, după cum anticarul Kuppermann avea şi el câteva rafturi, într'o boltă din strada Golia. Prin 1843, cam

7209. — 2

www.dacoromanica.ro

tot pe aci, Adolf Henic avea o bibliotecă de împrumut, cu cărţi franceze şi germane.

Aceştia şi alţii se ocupau în deosebi de vânzarea cărţilor vechi, mult mai puţin a documentelor şi hrisoavelor — specialitatea celor doi fraţi Şaraga.

Puţinii contemporani ni-l descriu pe cel mai vârstnic, Samoil, tăcut, măsurat la vorbă, adevărat erudit, deseori consultat de specialişti. Mult mai vorbăreţ, mai entusiast, mai impulsiv, era Elias [1]).

Samoil Şaraga

Despre Samoil, poetul D. Anghel a publicat în „Luceafărul", (1--16 August 1910), o amintire — aceasta în cuprinsul unui articol despre „cele două dinastii nediscutate în materie, aceea a lui Şaraga şi a Kupermannilor":

„Acel ce-şi petrece multă vreme în atmosfera aceasta de hrisoave şi lucruri vechi, ce poartă şi duce în faldurile hainelor lui praful răscolit al altor vremi, nu odată se întâmplă să sfârşească prin a-şi iubi meseria cu patimă şi să devie la rândul lui colecţionar adevărat, care se bucură când a găsit o piesă rară de mult timp căutată şi care suferă crud când trebue să se despartă de un lucru scump, care-i înobilează vitrina. Bătrânul Şaraga devenise şi el unul din aceştia.

„Mi-l amintesc, într'o dimineaţă de Mai, când îşi avea prăvălia la hotel Traian. Se făcuse, se vede, că negustorul izbutise o afacere bună ori venise poate din provincie, ori mai ştiu de unde, cu noi achiziţii. Sculat de dimineaţă, îşi primenise vitrinele şi acum, radios şi rumen, burtos cum era, cu mustăţile în jos şi ochii deşteptaţi sub gene, se aşezase în mijlocul străzii, şi fără grijă de trăsurile ce treceau în sus şi în jos, cu mâinile în buzunar, îşi privea singur noile daruri. Şi era atâta fericire şi satisfacţie în toată fiinţa lui, încât

[1]) Samoil Şaraga a fost membru onorific al Societăţii Numismatice din Viena.

www.dacoromanica.ro

parcă toate acele vechi şi preţioase lucruri, iscodite cu atâta trudă, le-ar fi adunat pentru plăcerea lui şi nu ca să le risipească din nou în cele patru vânturi".

5. UN PROTECTOR — DIMITRIE STURDZA

Pasiunea strângătoare a fraţilor Şaraga pentru documentele însemnate privitoare la trecutul ţării, a atras atenţia lui Dimitrie Sturdza, pe care chestiuni de politică îl aduceau deseori la Iaşi. Sturdza fiind un pasionat colecţionar, una din ambiţiile sale a fost înzestrarea cu material preţios a secţiilor Academiei Române, pentru a cărei organizare depunea trudă şi pricepere.

Colaboratori dintre cei mai folositori în strângerea documentelor şi a vechilor monezi (Sturdza a fost şi numismat) a găsit fostul preşedinte al Partidului liberal în fraţii Samoil şi Elias Şaraga, care în acel timp descoperiseră la Cucuteni, nu departe de Iaşi, o adevărată „comoară" arheologică studiată de specialişti.

Vrednic de reţinut este faptul că aceşti anticari nu s'au arătat lacomi, n'au căutat să scoată cât mai mult, când puneau mâna pe vreun lucru preţios. Intotdeauna Dimitrie Sturdza hotăra preţurile — iar donaţiile făcute instituţiilor de cultură nu sunt de fel rare, dovedite fiind de „Creşterea colecţiilor" Academiei Române şi de adresele de mulţumire ale înaltului aşezământ.

Astfel ne întâmpină o adresă a Academiei Române, cu data de 15 Octombrie 1888 (No. 1804), semnată de preşedinte, D. Sturdza, şi secretarul general V. A. Urechiă, prin care se mulţumeşte anticarilor Şaraga pentru daniile făcute, prin secretarul general: 23 de fotografii şi o broşură a lui Asaki, tipărită în 1835.

Dezinteresarea „Fraţilor Şaraga" se vede şi din faptul că au pus gratuit la dispoziţia lui Theodor Codrescu sumedenie de documente publicate în „Uricariu". Ori faptul publicării unor documente scade, simţitor, eventuala lor valoare comercială.

In legătură cu aceasta, Theodor Codrescu scrie:

www.dacoromanica.ro

„*Mulţămire:* Toate documentele cuprinse într'acest al XVI-lea volum, care nu au în josul lor nota, dacă sunt luate de pe la diferite persoane, sau se află în dispoziţia mea, declar că am scos însumi còpii autentice de pe originalele aflătoare la fraţii Şaraga librari în Iaşi“.

In vechile hârtii ale familiei găsim deseori numele Şiraga, Acela care a îndemnat pentru schimbarea numelui în Şaraga,

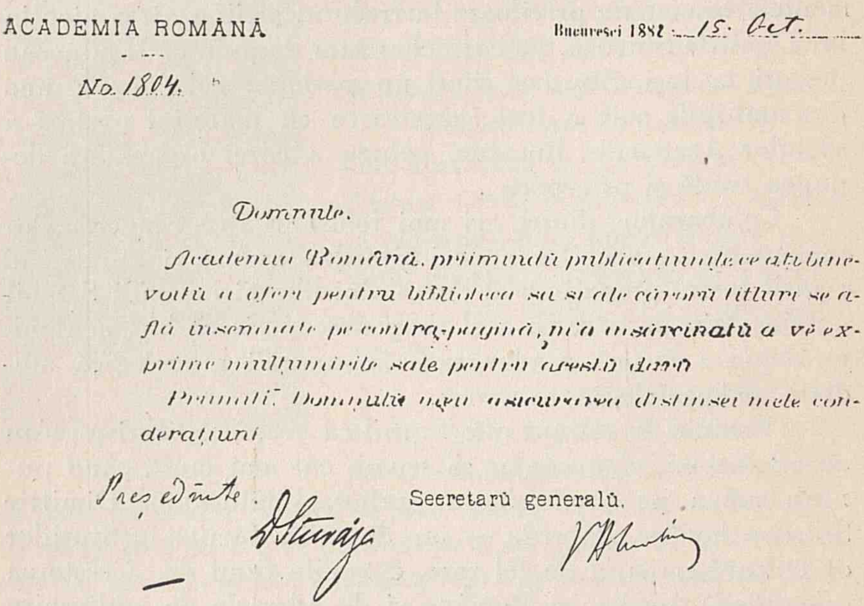
ACADEMIA ROMÂNĂ — Bucuresci 1882 15 Oct.

No. 1804.

Domnule.

Academia Română, primindŭ publicaţiunile ce aţi binevoitŭ a oferi pentru biblioteca sa şi ale cărorŭ titluri se află însemnate pe contra-pagină, m'a însărcinatŭ a vĕ exprime mulţumirile sale pentru acestŭ donŭ.

Primiţi, Domnule, asigurarea distinsei mele consideraţiuni.

Preşedinte. — Secretarŭ generalŭ.

Adresa de mulţumire a Academiei Române, semnată de D. Sturdza şi V. A. Urechiă.

pe motiv că numele acesta are o rezonanţă mai românească, a fost D. A. Sturdza [1]).

Dar luarea-aminte ocrotitoare a lui Sturdza s'a arătat şi cu alt prilej, cu atât mai doveditoare a preţuirii fraţilor Şaraga, cu cât fostul prim-ministru avea reputaţia unei firi destul de puţin comunicative şi a unui om foarte socotit în ce priveşte recomandările.

---

[1]) Numele adevărat al familiei era *Şaraga.* In unele acte mai vechi el apare sub forma de Şiraga.

Este interesant că atunci când protectorul fraţilor Şaraga i-a sfătuit să adopte un nume mai apropiat de limba românească, editorii urmând acest sfat şi-au reluat, pentru totdeauna, numele lor iniţial.

www.dacoromanica.ro

Prilejul s'a ivit prin 1884, când primar al Iaşilor era Leon Negruzzi.

Sturdza a trimis lui L. Negruzzi o scrisoare cu următorul cuprins, îndestul de grăitor pentru valoarea atribuită strădaniei fraţilor Şaraga:

„Prea stimabilul meu Domn,

Iau îndrăzneala a vă scrie aceste rânduri în favoarea Fraţilor Şaraga, care doresc a lua chioşcurile de gazete din Iaşi. Intervin în favoarea lor, fiindcă sunt singurii exploratori de monede şi documente româneşti, cari strâng pentru Academia noastră şi nu le împrăştie. Printr'înşii Academia a îmbogăţit cu sute de bucăţi colecţiunile ei, şi în toată conştiinţa, ei merită a fi încurajaţi. Străinii au început să fie atenţi la documentele şi monedele româneşti şi ar fi o mare daună, când scurgerea lor s'ar face în străinătate. Fraţii Şaraga sunt unul din mijloacele cele mai sigure ce avem a împiedeca aceasta. Vă rog dar foarte mult, în interesul colecţiunilor naţionale, să-l ascultaţi în cererea lui şi să contribuiţi a o îndeplini.

Cu cea mai sinceră stimă al Domniilor Voastre,

devotat serv

D. STURDZA"

Aşa dar, fraţii Şaraga erau socotiţi de către Sturdza ca „singurii exploratori de monede şi documente româneşti, care strâng pentru Academie".

Acest lucru a ajuns şi la cunoştinţa Regelui Carol I, totdeauna bine informat. Cu prilejul unei vizite la Iaşi, primind o delegaţie a comercianţilor, Regele s'a adresat fraţilor Şaraga: *„Ah! dela d-voastră d-l Sturdza cumpără antichităţi"* (Rudolf Suţu, „Iaşii de odinioară", vol. I, p. 86).

Dar fraţii Şaraga au supărat odată pe Sturdza — atunci când aceştia au editat pe Eminescu. Omul politic nu putea ierta genialului poet că acesta a atacat partidul al cărui fanatic partizan era Dimitrie Sturdza.

www.dacoromanica.ro

Domniei Tale

Domnului Senator Leon. Negruzzi

D Sturdza — Iași

Prea stimatul meu Domn,

Ieau îndrăzneala a Vă scrie aceste rînduri în favoarea Fraților Saraga, cari doresc a lua chioscurile de gazette din Iași. Intervin în favoarea lor, fiind că sînt singurii exploratori de monede și documente românești, cari string pentru Academia noastră și nu le împrăștie. Printr'înșii Academia a îmbogățit cu sute de bucăți colecțiunile ei, și în toată conștiința ei merită a fi încurajați. Streinii au început să fie atenți la documentele și monedele românești și ar fi o mare daună, când scurgerea lor s'ar face în streinătate. Frații Saraga sînt unul din mijloacele cele mai sigure ce avem a împiedeca aceasta. Vă rog dar foarte mult, în interesul colecțiunilor naționale, să 'l ascultați în cererea lui și să contribuiți a o îndeplini.

Cu cea mai sinceră stimă al Domniilor Voastre

devotat serv

D Sturdza

Scrisoarea lui D. A. Sturdza către Leon Negruzzi.

www.dacoromanica.ro

6. SERVICIUL CREDINCIOS

Darurile fraţilor Şaraga nu se îndreptau numai către Academia Română.

In 1883, direcţia Muzeului Naţional de Antichităţi s'a simţit datoare să înainteze Ministerului Cultelor şi Instruc-

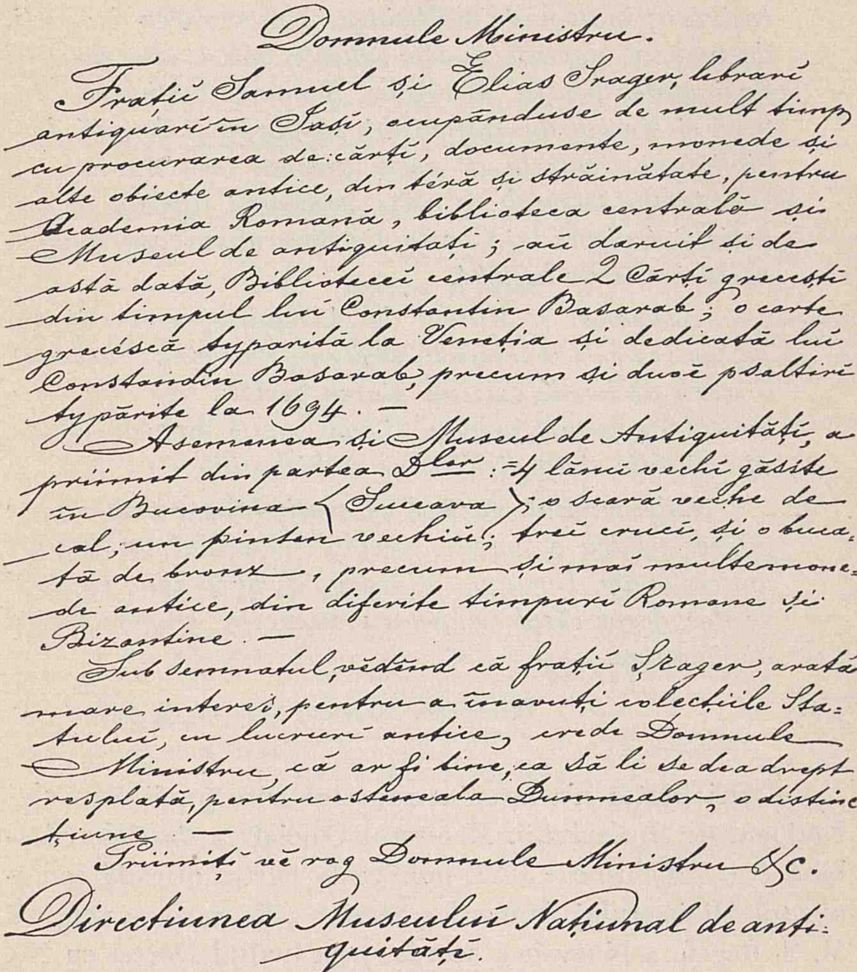

Domnule Ministru.

Frații Samuel și Elias Srager, librari antiquari în Iași, ocupânduse de mult timp cu procurarea de: cărți, documente, monede și alte obiecte antice, din téră și străinătate, pentru Academia Romană, biblioteca centrală și Museul de antiquitați; aŭ daruit și de astă dată, Bibliotecei centrale 2 cărți grecești din timpul lui Constantin Basarab; o carte grecéscă typarită la Veneția și dedicată lui Constandin Basarab, precum și duoĕ psaltiri typărite la 1694. —

Asemenea și Museul de Antiquitați, a priimit din partea D-lor: 4 lănci vechi găsite în Bucovina (Suceava); o scară vechie de cal; un pinten vechiŭ; treĭ cruci, și o bucată de bronz, precum și maĭ multe monede antice, din diferite timpuri Romane și Bizantine. —

Subsemnatul, vĕdênd că frații Srager, arată mare interes, pentru a înavuți colecțiile Statului, cu lucruri antice, crede Domnule Ministru, că ar fi bine, ca să li se dea drept resplată, pentru osteneala Dumnealor, o distincțiune. —

Priimiți vĕ rog Domnule Ministru &c.

Directiunea Museului Național de antiquitați.

ţiunii Publice un raport în cuprinsul căruia, enumerând câteva preţioase danii făcute de fraţii Şaraga — între altele, obiecte găsite la Suceava — crede că ar fi nimerit să li se dea o distincţie.

www.dacoromanica.ro

Iată cuprinsul raportului No. 38 din 2 Noemvrie 1883:

„Domnule Ministru,

Fraţii Samuel şi Elias Şrager, librari anticari în Iaşi, ocupându-se de mult timp cu procurarea de: cărţi, documente, monede şi alte obiecte antice, din ţeară şi străinătate, pentru Academia Română, biblioteca centrală şi Museul de Antiquităţi, au dăruit şi de astă dată Bibliotecii centrale 2 cărţi greceşti din timpul lui Constantin Basarab; o carte grecească tipărită la Veneţia şi dedicată lui Constantin Basarab, precum şi două psaltiri tipărite la 1694.

Asemenea şi Museul de Antiquităţi a primit din partea D-lor: 4 lănci vechi găsite în Bucovina (Suceava), o scară veche de cal; un pinten vechiu, trei cruci şi o bucată de bronz, precum şi mai multe monede antice, din diferite timpuri Romane şi Bizantine.

Subsemnatul, văzând că fraţii Şrager arată mare interes pentru a înavuţi colecţiile Statului cu lucruri antice, crede, Domnule Ministru, că ar fi bine ca să li se dea drept răsplată, pentru osteneala Dumnealor, o distincţiune.

Direcţiunea Museului Naţiunal de Antiquităţi"

Oficialitatea n'a aşteptat raportul Direcţiunii Museului Naţional de Antichităţii. Monitorul Oficial cu data de Sâmbătă, 5 (17) Februarie 1883, publică la partea oficială comunicatul Ministerului Afacerilor Străine prin care se vede că M. S. Regele a binevoit a acorda, prin înaltul Decret cu No. 3153, medalia „Serviciul credincios" de aur, fraţilor Şaraga, — „ca recompensă pentru donaţiunile de documente, manuscrise şi monede vechi ce au făcut Academiei române şi museului naţional".

www.dacoromanica.ro

No. 249 UN NUMER 25 BANI Sâmbătă, 5 (17) Februarie 1883

MONITORUL OFICIAL
AL ROMANIEI

ABONAMENTUL: PE AN. TREI-DECI și ȘESE lei: ȘESE LUNI, 20 lei (Antêiŭ Aprilie și ântêiŭ Octombre)

ANUNCIURILE: LINIA DE TREI-DECI LITERE TREI-DECI BANI (Inserarea II-a și maĭ departe, 20 b. linia)

Publicațiunile judiciare se plătesc: Până la cinci-deci linii, 5 lei; mai mari de 50 linii, 10 lei. Ori-ce alte acte introduse în ele se plătesc deosebit, ca și publicațiunile, după mărime.

ABONAMENTELE PENTRU STRAINETATE *se fac la biurourile postale locale*

SCRISORILE NEFRANCATE SE REFUSA

Inserțiunile și reclamele se plătesc: Prima inserare, 60 b. linia; a II și mai departe, 36 b linia. Citațiunile de hotărnicie, linia de 30 litere, 50 bani. Publicațiile primăriilor și comitetelor, 60 b. linia.

DIRECȚIUNEA: strada Smârdan, curtea Șerban-Vodă.

SUMAR

PARTEA OFICIALA — *Ministerul de resbel*: Prescurtare de decret.
Ministerul afacerilor streine: Prescurtare de decret.
Ministerul de finance — Decrete.
PARTEA NEOFICIALA. — Depeși telegrafice.
Anunciurĭ ministeriale, judiciare, administrative și particulare.

PARTEA OFICIALA

Bucuresci, 4 Februarie 1883

MINISTERUL DE RESBEL

Prin inaltul decret regal, cu No. 258, din 31 Ianuarie 1883, după propunerea făcută de D. ministru secretar de Stat la departamentul de resbel, prin raportul No. 1,269, administratorul clasa III, Pester Ioseph, aflat în disponibilitate pentru concediŭ, de la 28 August 1881, s'a chemat în activitate de serviciŭ, la vacanța ce este în serviciul intendenței diviziei II militară teritorială, pe ȍioa de 1 Februarie 1883.

MINISTERUL AFACERILOR STRAINE

M. S. Regele, în urma raportului D-lui ministru secretar de Stat la departamentul afacerilor streine, a bine-voit a acorda, prin inaltul decret cu No. 3,153, medalia *Serviciul credincios* de aur, D-lor Samuel și Elias Șeragher, ca recompensă pentru donațiunile de documente manuscrise și monede vechĭ ce aŭ făcut Academiei române și museului național.

MINISTERUL DE FINANCE

CAROL I,
Prin grația luĭ Dumneȍeŭ și voința națională, Rege al României,
La toți de faciă și viitori, sănĕtate.

Asupra raportuluĭ ministruluĭ Nostru secretar de Stat la departamentul de finance, cu No. 3,608;

Avênd în vedere legea pentru organisarea personalului ministerului de finance, din 3 Marte 1882;

Avênd în vedere resultatul concursului;

In puterea art. 93 din Constituțiune,

Am decretat și decretăm:

Art. I. D. Pantele Gheorghiu, actual controlor al județului Tutova, care a reușit la concurs, este numit controlor și agent de urmărire, în locul D-luĭ G. Dimitrescu, demisionat.

Art. II și cel din urmă. — Ministru Nostru secretar de Stat la departamentul de finance este însărcinat cu aducerea la îndeplinire a acestuĭ decret.

Dat în Bucuresci, la 1 Februarie 1883. CAROL

Ministru secretar de Stat la departamentul de finance
G. Lecca. No. 279.

CAROL I,
Prin grația luĭ Dumneȍeŭ și voința națională, Rege al României,
La toți de faciă și viitori, sănĕtate.

Asupra raportuluĭ ministruluĭ Nostru secretar de Stat la departamentul de finance, sub No. 3,607.

Avênd în vedere legea pentru organisarea personalului ministerului de finance, din 3 Marte 1882;

Avênd în vedere resultatul concursuluĭ;

In puterea art. 93 din Constituțiune,

Am decretat și decretăm:

Art. I. D. T. P. Brăescu, care a reușit la concurs, este numit în postul de controlor și agent de urmărire, rĕmas vacant prin trecerea D-luĭ M. D. Cornea în altă funcțiune.

Art. II și cel din urmă. — Ministru Nostru secretar de Stat la departamentul financelor este însărcinat cu aducerea la îndeplinire a decretuluĭ de faciă.

Dat în Bucuresci, la 1 Februarie 1883. CAROL

Ministru secretar de Stat la departamentul financelor,
G. Lecca. No. 280.

PARTEA NEOFICIALA

Bucuresci, 4 Februarie 1883

DEPEȘI TELEGRAFICE
(Serviciul privat al *Monitoruluĭ*)

Londra, 15 Februarie. — Sesiunea ordinară a Parlamentului englez s'a

Monitorul Oficial care cuprinde (col. I jos și col. II sus) înștiințarea acordării medaliei „Serviciul credincios de aur" fraților Samoil și Elias Șaraga.

www.dacoromanica.ro

7. LIBRĂRIA „FRAŢII ŞARAGA"

Chiar când au decăzut din rolul de Capitală, Iaşii nu s'au înşirat printre celelalte oraşe de provincie, dintre care cele mai multe duc o vieaţă lipsită de orice strălucire. Ceea ce a împiedicat acest lucru, a fost mulţimea aşezămintelor de cultură, a şcolilor — publice şi particulare — a institutelor, câteva conduse de străini, în special francezi, unii foşti soldaţi ai lui Napoleon cari, trecând Prutul după nenorocita expediţie a Impăratului în Rusia, rămăseseră în Moldova.

Iaşul — oraş al şcolilor — a fost întotdeauna o realitate, care a imprimat nobleţă vechiului oraş. Apostrofele unora dintre profesorii ieşeni din vremea aceea ne fac să zâmbim astăzi, dar ele sunt revelatoare: *„Bine, bre omule, dacă nu ştii Latina şi Greaca, apoi ce-ai învăţat în şapte ani de liceu? Cum ai să trăieşti în lume, fără să poţi traduce măcar un autor grec sau latin?"* — spunea elevilor la bacalaureat profesorul Costăchescu.

De altfel examenele de bacalaureat la Iaşi constituiau adevărate evenimente pentru întreaga Moldovă, căci „lupta" dintre profesori şi elevi era aprigă.

Este caracteristic amănuntul că Regele Carol I, când venea la Iaşi, se simţea obligat să inspecteze o şcoală în timpul cursurilor, încât cu drept cuvânt s'a spus, într'un rând, că „vizita Regelui Carol la Liceul Naţional a fost mai de grabă o vizită de profesor decât de rege".

Mulţimea şcolilor a avut ca urmare înmulţirea librăriilor, unele din ele bine organizate. Să însemnăm câteva: librăria Gh. Petrini, al cărei proprietar ţinuse o boltă în Strada Golia; Haifler, care avea obiceiul să trimită „ultimele noutăţi" la domiciliu; librăria „de lângă biserica Banu", ţinută de Theodor Codrescu. In colţul Străzii Golia era librăria „Junimea" a lui Lewandowsky, aşezată alături de tipografia unde se imprimau „Convorbiri Literare"; tot în Uliţa Mare mai era librarul P. Popovici, iar în Strada Ştefan cel Mare, lângă palatul Rosnovanu, funcţiona librăria asociaţilor Theodor Maximovici şi D. Alexa, cari mai târziu au „vândut vadul" sucursalei librăriei „Socec". In afară de librărie, mai aveau tipografie şi editură şcolară, P. Iliescu şi Grossu. Un librar

www.dacoromanica.ro

deosebit de cult a fost Baraş într'al cărui gust se încredeau mulţime de bibliofili cari comandau cărţi în străinătate, după recomandările librarului.

Fraţii Şaraga au deschis, în 1877, o librărie în Strada Golia No. 50, cu secţii de anticărie, filatelie şi numismatică. Din anul 1887, fraţii Samoil şi Elias au avut de colaborator pe fratele mai mic, Aizic, care urmase şcoala şi deci le alcătuia contractele de editură şi ducea corespondenţa cu străinătatea.

Dela primele începuturi ale întreprinderii, un intim colaborator, chiar tovarăş în unele iniţiative, le-a fost Natan Şaraga, fiul lui David după cum, peste câţiva ani, când „Librăria Fraţii Şaraga“ va lua avânt, vom găsi, admirabil înzestrat pentru această profesiune, pe tânărul *Iancu Şaraga*, fiul lui Natan, pentru colecţionarea vechilor documente şi hrisoave. In 1894, Iancu Şaraga va primi împreună cu Aizic Şaraga conducerea sucursalei din Bucureşti a librăriei Fraţii Şaraga din Iaşi.

LIBRARIA
FRAŢII ŞARAGA — IAŞI
Str. Golia No. 50.
FONDATĂ IN ANUL 1877.

CATALOG GENERAL

IAŞI
NOUA TIPOGRAFIE SUB AD-ŢIA ZIARULUI „LUPTA“
1886

In 1889 „Librăria Fraţii Şaraga“ a scos un „Catalog general“. Cataloagele acestea prezintă însemnătate pentru informaţia bibliografică, însemnătate arătată, cu multă competenţă, de d-l N. Georgescu-Tistu în „Bibliografia Literară Română“. D. Georgescu-Tistu scrie (p. 78), cu privire la cataloagele „Librăriei Fraţii Şaraga“ nepomenind însă — de sigur din împrejurarea că nu se află în depozitele Academiei — de catalogul din 1886.

Acesta are mai multe capitole: autori români, aşezaţi în ordine alfabetică, urmaţi de „Cărţi populare şi romansuri românesci“; după cari vin: „Cărţi Franceze“, apoi „Musica“.

De asemenea catalogul anunţă editarea unei bogate colecţii de tablouri, împărţite pe categorii: „Din istoria Românilor“, care cuprinde tablourile Domnitorilor, Domniţelor,

www.dacoromanica.ro

ale boierilor de frunte, ale luptătorilor şi martirilor neamului, ale ostaşilor în diferite epoci; apoi „Tablourile istorice“ cu

No. 2

CATALOGUL

Cărților *rare și curioase* privitoare la Istoriea *Moldovei, Valachiei, Transilvaniei*, Ungariei, Rusiei, Poloniei etc. precum şi de antichități, Numismatică, Arheologie, Arta Militară, Opere Clasice şi Religioase.

D-nii cari vor dori să-și procure ceva din cărțile notate in acest catalog, sunt rugați a veni in persoana, sau de nu a ne arată prin o scrisoare numai numărul fie-cărui volum, spre a putea satisface imediat cererea Notăm spre sciința amatorilor că posedăm numai căte un singur esemplar de fie-care autor.

Cărțile de mai jos le-am adus in ***Bucuresci numai pentru câteva zile*** aceasta, în urma stăruinței mai multor ***domni amatori.***

Cu distinsa stimă
FRAȚII ȘARAGĂ
Librari-Anticari din Iași

Aici in Bucureşti cărțile se află ~~expuse~~ Passagiul Băncei Naționale N° 8 –
unde ni se pot adresa şi cererile.

IAȘI
TIPO-LITOGRAFIA H. GOLDNER, STRADA PRIMARIEI No. 17.
1892.

scene caracteristice din istoria Patriei. Pentru reproducere în această colecţie, Dimitrie Sturdza a încredinţat Fraţilor Şa-

www.dacoromanica.ro

raga fotografia drapelului lui Şerban Cantacuzino, drapel care nu se afla în Ţară.

Unele tablouri sunt lucrări naive, nu însă deformatoare. Ele au popularizat chipuri şi scene din trecutul românesc.

Au mai fost editate tablouri de scriitori, dela Enăchiţă Văcărescu până la contemporanul A. Lambrior, tablouri de chiriarhi, de oameni politici, militari; în sfârşit „vederi", în special din Slănicul Moldovei, în vremea aceea staţiunea balneară la modă.

In lucrarea amintită (p. 78), N. Georgescu-Tistu citează un „Catalog de cărţi de şcoală pe anul 1888" scos de „Librăria Şcoalelor Fraţii Şaraga", un „Catalog de cărţi didactice pe anul şcolar 1891—1892", — apoi „Catalogul cărţilor rare şi curioase, privitoare la Istoria Moldovei, a Valahiei şi Transilvaniei, precum şi al cărţilor clasice, numismatice, arheologice, religioase, etc." în anul 1891; după cum în 1898—1899 Fraţii Şaraga îşi vor anunţa lucrările editate, în „Revista publicaţiilor din România", numere lunare de 4 ori 8 pagini, unde pe lângă arătarea autorului, titlului şi preţului „se redă uneori şi conţinutul, ba se adaugă o vorbă-două de apreciere", reproducându-se şi copertele — „lucru preţios din punct de vedere bibliografic pentru cărţile din care cu vremea nu se vor mai păstra sau vor rămânea prea rare exemplare".

In ceea ce priveşte filatelia, „Fraţii Şaraga" au fost dintre primii animatori, stârnind interes, fie pe alocurea şi un fel de modă pentru această instructivă preocupare, în legătură cu care scoteau cataloage bogate. Toată lumea umbla întru descoperirea celebrelor mărci „Cap de bou" — iar elevii dela „Institutele Unite" şi „Şcoala fiilor de militari" aşteptau la rând pentru a-şi îmbogăţi colecţiile.

In domeniul filateliei, Elias Şaraga a făcut adevărate descoperiri, privitoare la timbrele şi ştampilele întrebuinţate în timpul multelor ocupaţii străine ale Moldovei şi Munteniei.

In cuprinsul acestui domeniu de activitate, se mai poate semnala scurtul dar interesantul său studiu despre Poştele

www.dacoromanica.ro

române, apărut în ziarul „Dimineaţa" (No. 1143). Un „Ghid al Iaşilor", apărut în 1909, ni-l arată încă odată pe Elias Şaraga, publicist.

8. CĂRŢI DIDACTICE DUPĂ „METODA NOUĂ"

In 1884 „Fraţii Şaraga" au organizat o editură didactică, mai întâi pentru clasele primare, apoi pentru gimnazii şi licee. Dela Abecedarul de 40 de bani al lui I. Pop Florantin, trecând prin „Istoria Românilor, pentru clasa treia primară" a lui A. D. Xenopol, din care s'au tipărit 30.000 de exemplare, „Harta României" a căpitanului V. Neculau, „Istoria Romînilor" pentru clasa IV-a primară a lui N. Beldiceanu, „Economia şi creşterea vitelor" pentru cl. VI-a rurală a lui A. Vasiliu, „Carte de exerciţii latine" a lui V. Burlă, „Istoriile" lui Gr. Buţureanu, „Francezele" lui Victor Castano, până la Istoriile limbii şi literaturii române ale lui Ioan Nădejde şi Al. Philippide şi o serie de „juxte", cu adnotaţii româneşti, care nu mai fuseseră încă editate la noi.

CĂRŢI DIDACTICE

din editura librăriei «Fraţii Şaraga»

autorizate pentru scoalele publice din România.

Cărţi pentru clasele primare.

CLASA I	
Arbore N. D. Aritmetica . . .	25 b.
«Studiul religiunei	25 »
P p M. Intâia carte de scriere şi cetire sem. I .	40 »
» » A doua » » » » » » II .	50 »
Florantin I. P. Abecedar p. I sec. I .	40 »
» » » şi *I Cerchez* » » II » II .	50 »
» » » Aritmetica . .	15 »
» » » Desemnul . . .	20 »
CLASA II-a	
Beldiceanu N. Legende şi Poezii istorice . .	40 »
Puiu A. T. Carte de citire (cu mai multe ilust.) .	70 »
Arbore N. D. şi *Florantin I. P.* Aritmetica . .	50 »
Arbore N. D. Studiul religiunei	35 »
Dimitriu I. Gramatica romînă	25 »
Florantin I. P. Gimnastică şi jocuri Froebeliano	50 »
CLASA III-a	
Puiu A. T. Carte de cetire (cu mai multe ilustr.) .	1,00 b
» » » Istoria Romînilor	60 »
Arbore N. D. şi *Florantin I. P.* Aritmetica . .	50 »
» » » Geometria	80 »
«Studiul religiunei	50 »
Dimitriu I. Gramatica romînă	50 »
Florantin I. P. Gimnastica şi jocuri Froebeliane .	50 »
Xenopol D. A. Istoria Romînilor . .	50 »
Beldiceanu N. Istoria Romînilor.	50 »
Pop. M. Manualul lucrului în şcoală . .	50 »
Căpit. V. Neculau Harta României . . .	1,00
CLASA IV-a	
Autori Români I. Antologia . . .	1,00 »
Puiu A. T. Carte de cetire (cu mai multe ilustr.) .	1,50 »
» » » Istoria Romînilor	50 »
Arbore N. D. şi *Florantin I. P.* Aritmetica .	60 »
» » » Geometria	80 »
«Studiul religiunei	60 »
Florantin I. P. Gimnastica şi jocuri Froebeliane	50 »
Xenopol A. D. Istoria Romînilor . . .	50 »
Beldiceanu N. Istoria Romînilor . . .	50 »
Pop M. Manualul lucrului în şcoală	50 »
CLASA VI-a RURALĂ	
Autori Romîni, I Antologia	1,00 »
Puiu A. T. Noţiuni de Higienă	50 »
Vasiliu A. Economia şi creşterea vitelor . . .	1,00 »

www.dacoromanica.ro

In legătură cu apariţia manualelor didactice, într'o vreme când se experimenta la noi aşa zisa „metodă nouă“, s'a iscat o polemică între Gh. Panu, Ioan Nădejde, I. Pop

CARȚI DIDACTICE PENTRU GIMNAZII ȘI LICEE
din editura
LIBRĂRIEI ȘCÓLELOR FRAȚII ȘARAGA—IAȘI

		Leĭ	B
Ahn F.	Metoda de a invăța limba francézā	1	—
Atanasiu I. P.	Prescurtarea de ist. lit. latine	1	50
Brandoa A. B.	Istoria veche cl. I-a	1	50
»	Istoria medie cl. II-a . . .	2	50
»	Istoria modernă cl. III-a . .	2	—
Burlă V.	Carte exerciții latine	1	50
Bălcescu Nifon	Istoria Biblică	1	—
Buțureanu Gr.	Istoria Veche cl. V	4	—
»	Istoria medie cl. VI	5	—
»	Vrista veche cl. I-a	2	25
»	Vrista mijlocie cl. II. . . .	2	—
»	Vrista nouă cl. III	2	50
„	Istoria Romînilor	4	—
Castan Victor	Cursul limbeĭ franc. cl. I și II-a	2	—
»	Gram. franc. cl. II și III-a .	2	—
Cerchez Iacob	Ortografia limbeĭ Romîne . .	—	25
»	Propect de form. flex. latine .	1	—
Cernea Titus	Conspect de reg. și def. armon.	1	50
Coman Gr. dr.	Gram. elem. a l. latine p. I-.	2	50
»	Partea II-a	3	50
»	Gramatica greacă part. I-a .	3	50
Cosmoviciĭ L. dr.	Introd. in științ. nat. cl. I-a .	2	25
»	Noțiunĭ de chimie cl. III-a .	1	—
»	„ „ Mineralogie . .	1	—
»	Botanica clasa II-a	2	—
„	Geologia clasa III-a	1	50
Florantin I. P.	Estetica partea I Frumosul .	2	50
»	Estetica partea II-a artele .	2	50
»	Morala	2	—
»	Logica	2	—
Lambrior A.	Carte de citire	5	—
Maxim Maria	Curs complect de caligrafie .	2	—
Nădejde Ioan	Ist. limbeĭ și liter. romîne .	6	—
»	Etimologia	1	50
»	Sintaxa	1	50
Philpide Al.	Intr. in ist. limb. lit. romîne .	2	—
Tufescu I. G.	Geografia cl. I secundară .	1	80
«	cl. II-a	2	25
«	cl. III-a	2	75
«	cl. IV-a	4	—
Xenopol A. D.	Istoria romînilor clasa IV-a .	2	50

Florantin, profesor la Liceul Naţional, de o parte — şi Ioan Creangă, autor, în colaborare cu alţi institutori, de manuale didactice, de altă parte, polemică nelipsită nici astăzi de interes, prin problemele pe care le pune.

www.dacoromanica.ro

9. PRIMA EDIŢIE A OPERELOR LUI CREANGĂ

In 1890, deci un an după moartea lui Ioan Creangă, care nu a apucat să-şi vadă operele strânse într'un volum, un comitet alcătuit din A. D. Xenopol, Gr. I. Alexandrescu şi Eduard Gruber, s'a îngrijit de publicarea operei lui Creangă, apărută în cea mai mare parte în paginile „Convorbirilor" „Editura Librăriei Şcoalelor Fraţii Şaraga", a scos două elegante volume: vol. I „Poveşti", 1890: vol. II, „Amintiri din copilărie şi Anecdote", — volumul al doilea însoţit de 8 ilustraţii ale pictorului Teodor Buicliu.

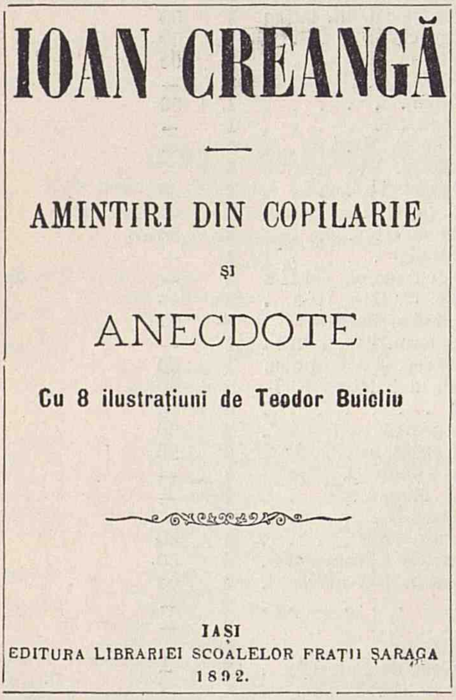
IOAN CREANGĂ

AMINTIRI DIN COPILARIE

ŞI

ANECDOTE

Cu 8 ilustrațiuni de Teodor Buicliu

IAŞI

EDITURA LIBRARIEI SCOALELOR FRAȚII ŞARAGA

1892.

Volumul I are o prefaţă de A. D. Xenopol şi o biografie scrisă de Gr. I. Alexandrescu.

Picturile lui Buicliu, după care s'au făcut reproduceri, la fotograful „Fernique" din Paris, reprezintă vederi din locurile pomenite de Creangă în „Amintiri".

Aceasta a fost prima ediţie a „Operelor complete" ale lui Creangă, în cuprinsul căreia a apărut, ca materie inedită, ultima parte a „Amintirilor". Pentru scoaterea acestei ediţii, cunoscută până astăzi sub denumirea „Ediţia dela Iaşi", s'au folosit corectările lui Creangă făcute cu puţin timp înaintea morţii sale, pe marginea bucăţilor apărute în „Convorbiri Literare".

In cuprinsul unei serii, tipărite în format „charpentier" — tipăritul şi broşatul unei coale costând editura 46 de lei noi — au mai apărut: „Cercetări Literare" de Ar. Densuşianu (din contractul cu acesta se vede că beneficiul celor 1500 de exemplare se împărţea în două părţi egale). „Poesii"

www.dacoromanica.ro

de N. Gane, „Introducere în Istoria Limbei şi Literaturei Române“ de Al. Philippide, „Poesii“ de C. Konaki, „Istoria Limbei şi Literaturei Române“ de Ioan Nădejde, — lucrările

CĂRŢI DE LITERATURĂ

din editura

Librăriei Fraţii Şaraga Iaşi.

	Lei	Bani
Canianu M. Poesii Populare (Doine). . . .	4	—
Densuşanu Ar. Cercetări Literare.	5	—
Erwin Walther. Volapük limba internaţională	0	60
Gane N. Poesii.	4	—
Gruber Eduard. Stil şi Gîndire (încercare de psihologie literară) . . .	2	—
Konaki C. Poesii.	6	—
„ „ „ ediţie de lux numerotată. .	20	—
Nădejde I. Ist. Limbei şi Literaturei Române	6	—
Philippide Al. Introducere in Istoria limbei şi literaturei Romîne	4	—
Shakespeare Hamlet (traducţiune in româneşte)	1	—
Xenopol A. D. Etude historique sur le peuple roumain	4	—
„ „ „ Teoria lui Rösler	8	—
„ „ „ Istoria resbelului Russo-Turc .	7	—
„ „ „ Istoria Românilor	2	—

Preţul unui exemplar 4 lei.

lui A. D. Xenopol: „Etude historique sur le peuple roumain“, „Teoria lui Roessler“, „Istoria Resbelului Russo-Turc“, ş. a.

10. „COLECŢIUNEA ŞARAGA“

Credem că lucrul de căpetenie înfăptuit de „Fraţii Şaraga“ a fost cunoscuta lor „Colecţiune“ de 1 leu, prin care urmăreau — după cum spune „Avis-ul“ care însoţeşte copertile — să pună *„în mânele tuturor, scrierile autorilor contimporani înlocuind preţurile cele exorbitante cu un preţ modest de tot“*. Gândul editorilor a fost ca volumele, care se vindeau cu 1 leu exemplarul, să apară câte două pe lună.

7209. —

www.dacoromanica.ro

Intreprinderea aceasta nu era de fel lipsită de riscuri, într'o vreme când gustul cetitului, abia înfiripat, începuse să se răspândească în popor şi nicio altă incercare de soiul acesta nu se mai făcuse. De abia peste trei ani la Bucureşti, Carol Müller va întreprinde editarea „Bibliotecii pentru toţi", pe care n'o va putea duce multă vreme.

In ceea ce priveşte costul de 1 leu, el era cu totul modest, dacă ne dăm seama de faptul, regretabil, că la noi cartea a fost întotdeauna scumpă. Cercetarea preţurilor din cataloage ne va încredinţa de aceasta: un volum din „Poesiile" lui Konaki se vindea în acest timp cu 6 lei; „Istoria Românilor sub Mihai Viteazul" de N. Bălcescu se vindea cu 4 lei; „Nunta la Români" a lui Fl. Marian, cu 10 lei, iar „Versurile" lui C. Mille, cu 3 lei [1]).

In 1893 „Fraţii Şaraga" au început editarea Colecţiei de 1 leu. Au apărut din această serie 70 de numere, care cuprinde numeroase opere de seamă şi câteva ale unor autori cunoscuţi în vremea lor, dar pe care judecata timpului nu i-a menţinut în conştiinţa publică.

Pentru ca volumele care apăreau în „Colecţie" să fie mai bine răspândite, „Fraţii Şaraga" au deschis, în Septemvrie 1894, o sucursală la Bucureşti — pe strada Fântânii,

---

[1]) In privinţa aceasta iată ce scrie „Foaia Poporului" din Sibiu:

„Astăzi o veste şi mai bună iubiţilor cetitori.

In dările de seamă de până acum noi am spus şi preţul cărţilor de care am vorbit, ca cetitorii să poată şti cât costă dacă ar voi să le cumpere.

Intre astfel de împrejurări nu putem decât să salutăm cu cea mai caldă bucurie hotărîrea ce a luat-o librăria *„Fraţii Şaraga"* din Iaşi (în România), că adică să tipărească ea pe cheltuelile proprii cele mai bune cărţi româneşti, înlocuind însă preţurile cele grozave de mari de până aci, cu nişte preţuri cât numai se poate de mici; şi anume *fiecare volum,* de 15—18 coale tipărite, care până aci niciodată nu era mai ieftin ca 2 fr. — de aci încolo *începe să aibă preţul de 1 leu (45 cr. de ai noştri),* — şi noi cu deosebită mulţumire aducem această veste la cunoştinţa cetitorilor noştri.

Este aceasta o veste îmbucurătoare mai ales pentru noi Românii din Ardeal şi Ţara-Ungurească, care suntem foarte subţirei la pungă, şi din pricina aceasta abia ştim noi atâta că avem un poet mare ca Eminescu, dar cartea lui nici nu i-am văzut-o, decum să o fi cetit! Nu, pentrucă cei ce i-au tipărit cartea, au gândit că să se îmbogăţească numai ei bine, ce le mai pasă lor de popor, şi i-au pus preţul „numai" 2 fl. nelegată, iar legată 3 fl.! Azi Eminescu, îl poţi cumpăra cu 45 cr. dela librăria Şaraga şi ţi-l trimite franco acasă pentru suma aceasta! şi noi zicem: Român slab va fi de aci înainte acela ştiind despre aceasta, nu va cumpăra cartea lui!".

www.dacoromanica.ro

alături de liceul Sfântul Sava, — sucursală condusă de fratele mai mic Aizic şi de vărul lor, Iancu Şaraga, care făcuse practică în librăria din Iaşi. Aci se afla depozitul pentru Muntenia al Librăriei din Iaşi, de unde librarii bucureşteni şi din împrejurimi se aprovizionau cu material didactic, în special cu cărţi şcolare editate de „Fraţii Şaraga".

Să ne oprim asupra câtorva din cărţile apărute în cuprinsul „Colecţiei de 1 leu", dintre care unele fac parte din tezaurul culturii româneşti, după cum „cariera" altora aruncă o lumină asupra gustului publicului cetitor.

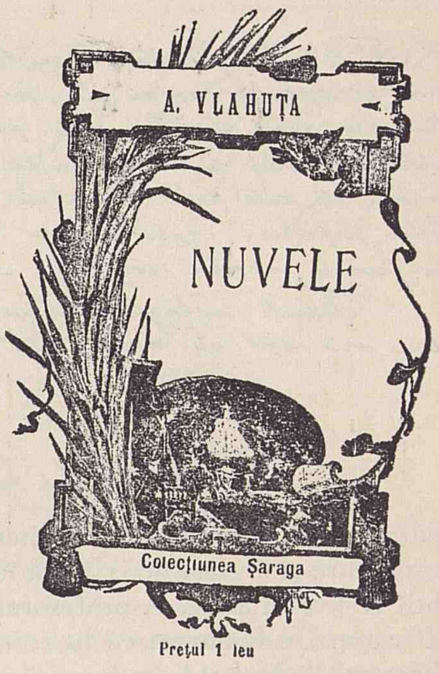

Volumul No. 1 — „Poveşti" de Elena D. O. Sevastos — a ajuns la 8000 de exemplare; din „Poveşti şi Anecdote din popor" de N. A. Bogdan, s'au vândut, după cum mărturiseşte autorul în prefaţa ediţiei a doua, 9500 de exemplare în trei ani. N. A. Bogdan, istoriograful de mai târziu al Iaşilor, mulţumeşte fraţilor Şaraga: „care prin darea la lumină a câtorva scrieri ale mele, au contribuit a mă încuraja mai mult la înfăptuirea altora asemenea". Să nu uităm că în volumul acesta de poveşti şi anecdote ale lui Bogdan se găsesc preţioase informaţii despre Creangă, pe cari istoriograful ieşan le-a continuat şi completat după aceea în „Poveşti şi bazaconii din Moldova" şi în revista „Ioan Neculce".

Un contract între tânărul A. Vlahuţă şi fraţii Şaraga, datat 22 Ianuarie 1893, statorniceşte condiţiile tipăririi volumului 9 din Colecţie: „Nuvele", care a fost tras în 6000 de exemplare şi cuprinde „Din Durerile Lumii", „De-a Baba oarba", „Amintiri", „Epraxia", „Vişan" şi „Cassian".

www.dacoromanica.ro

Unele tiraje se explică prin faptul că miniştrii de Instrucţie, înţelegători, au aprobat ca unele volume să fie date ca premii şcolare într'o vreme când, în ziua împărţirii premiilor, Iaşii se pavoazau şi se dădeau adevărate lupte pentru obţinerea biletelor cari îngăduiau participarea la solemnitatea ce se desfăşura — cum spune Rudolf Şuţu — „cu sfinţenia cuvenită".

In 1885 „Convorbirile Literare" se mutaseră la Bucureşti. Tineri scriitori s'au gândit că ar fi cu putinţă ca o gru-

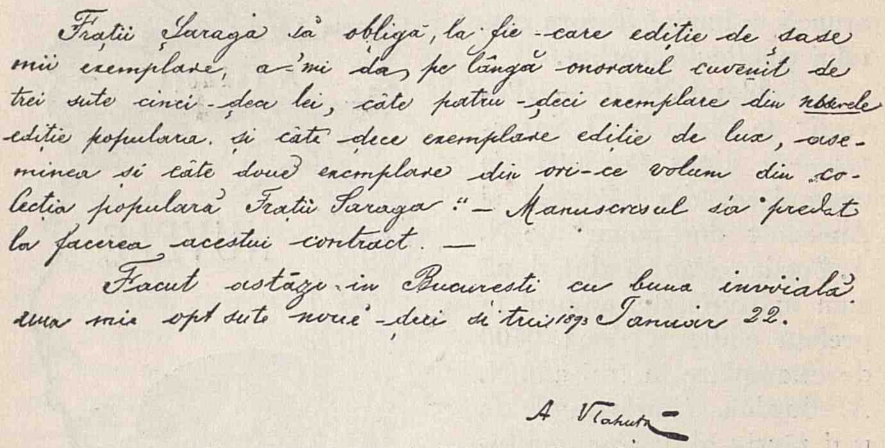
Fraţii Şaraga să obligă, la fie-care ediţie de şase mii exemplare, a-mi da, pe lângă onorarul cuvenit de trei sute cinci-deci lei, câte patru-deci exemplare din [illegible] ediţie populara. şi câte-dece exemplare ediţie de lux, aseminea şi câte două exemplare din ori-ce volum din „colecţia populară Fraţii Şaraga" — Manuscrisul s'a predat la facerea acestui contract. —

Facut astăzi in Bucuresti cu buna invială. una mie opt sute nouă-deci şi trei 1893 Ianuarie 22.

A Vlahuţă

Din contractul între A. Vlahuţă şi Fraţii Şaraga.

pare a lor, denumită „Cercul literar", să ţină locul ilustrei asociaţii care-şi mutase activitatea în Bucureşti. Şedinţele „Cercului" se ţineau acasă la profesorul, poetul şi arheologul N. Beldiceanu. De remarcat că la aceste reuniuni lua parte şi Ioan Creangă [1]). N. Beldiceanu, a cunoscut la Iaşi oarecare celebritate prin versurile sale [2]), ca şi prin unele descoperiri arheologice. „Poesii" de N. Beldiceanu au constituit numărul 14 al Colecţiei. Contractul de editură prevede trei ediţii a câte

[1]) Artur Gorovei în volumul „Alte vremuri" spune că Eduard Gruber l-a „desmormântat pe Ioan Creangă uitatul din mahalaua Ţicăului şi l-a înduplecat să vie" la Cercul Literar. Creangă a venit la întrunirea dela Beldiceanu şi şi-a cetit o parte inedită din „Amintiri".

[2]) N. Iorga în „Istoria literaturii româneşti contemporane" (vol. II: In căutarea fondului), găseşte în unele din bucăţile lui N. Beldiceanu „nu numai un reuşit joc al metrului, ci şi o sinceră şi adâncă simţire" (capitolul: Scriitorii maturi, p. 85).

www.dacoromanica.ro

6000 de exemplare, ceea ce înseamnă cu adevărat o raritate, chiar dacă nu s'a ajuns la tipărirea integrală a celor trei ediţii.

Intreprinzători, fraţii Şaraga s'au gândit să se facă şi tipografi, aceasta de sigur pentru a putea duce la capăt editarea „Colecţiei", prin tipărirea altor lucrări poate mai rentabile.

Tipografia — care avea şi o secţie de litografie denumită simbolic „Stabilimentul Grafic Miron Costin", în strada Golia 54 — a fost una dintre cele mai înzestrate ale tim-

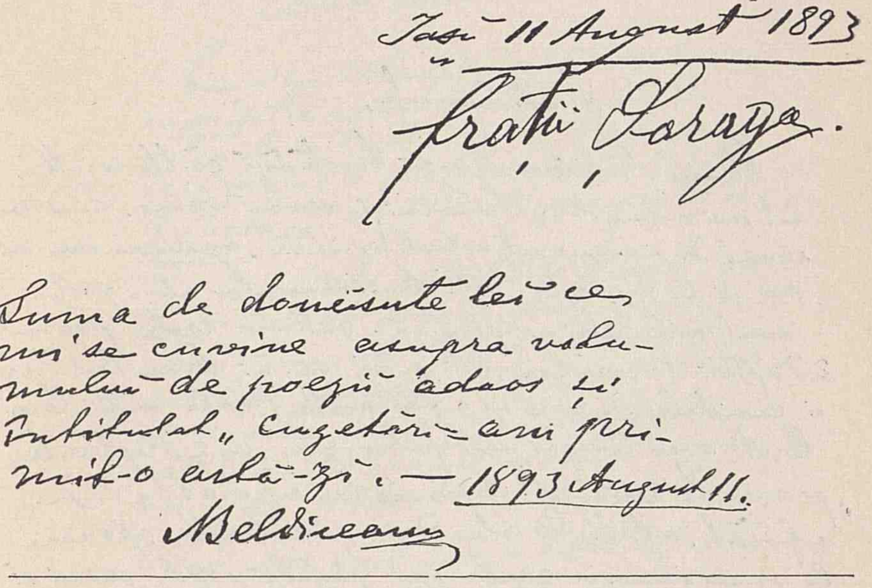
Iaşi 11 August 1893
Fraţii Şaraga.

Suma de douăsute lei ce mi'se cuvine asupra volumului de poezii adaos şi întitulat „Cugetări" am primit-o astă-zi. — 1893 August 11.
Beldiceanu

pului, fiind constituită prin întrunirea maşinilor tipografiei „Albina Românească" a lui Gh. Asaki şi ale tipografiei „Buciumul Român" a lui Theodor Codrescu.

Numărul 16 al „Colecţiei" cuprinde o foarte dibace „Antologie", cu bucăţi aleşe din scriitorii români ai veacurilor XVIII şi XIX, urmată de competente „Schiţe biografice şi critice", datorite studentului în medicină A. Steuerman (Dela Iaşi), talentatul publicist Rodion, urmărit de o soartă atât de tragică.

„Antologiei" îi urmează o „Crestomaţie", alcătuită de Steuerman. Prefaţa lui N. Beldiceanu arată rolul antologiilor şi crestomaţiilor pentru formarea gustului literar.

www.dacoromanica.ro

a) *Editarea lui N. Iorga*

Insemnătatea apariţiei „Colecţiei“ a fost întrevăzută dela început de savantul A. D. Xenopol, care pentru a-i da un

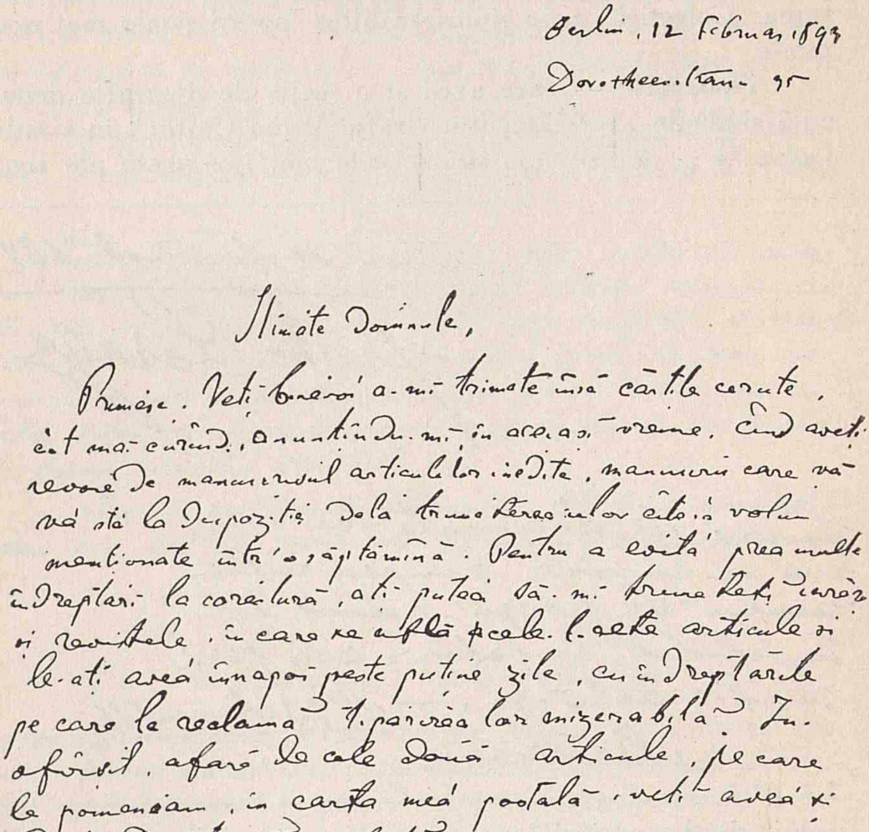
Berlin, 12 Februar 1893
Dorotheenstrasse 95

Iubite Domnule,

Primesc. Veți binevoi a-mi trimete însă cărțile cerute, cât mai curând, anunțându-mi în aceeași vreme, când aveți nevoie de manuscrisul articolelor inedite, manuscris care vă va sta la dispoziție dela trimeterea celor cinci volume menționate într'o săptămână. Pentru a evita prea multe îndreptări la corectură, ați putea să-mi trimeteți încă și revistele, în care se află acele câteva articole și le-ați avea înapoi peste puține zile, cu îndreptările pe care le reclamă tipărirea lor mizerabilă. În sfârșit, afară de cele două articole, pe care le pomeneam în carta mea poștală, veți avea și o destul de întinsă prefață.

Primiți salutările mele

Neculai Iorga

P.S. Aș fi dispus să fac o recenzie asupra volumelor apărute până acum, în „Timpul“. Dacă mi s'ar trimete aici.

deosebit prestigiu a îndemnat pe mai mulţi tineri care se dovedeau deosebit de înzestraţi să-şi publice operele în cuprinsul „Colecţiei“ iniţiate de „Fraţii Şaraga“.

www.dacoromanica.ro

Printre aceşti tineri, strălucitul elev a lui Xenopol. — N. Iorga.

Intr'o scrisoare trimisă la Berlin, unde N. Iorga se afla în 1893, Xenopol spune: „Şaraga mi-a spus că a început

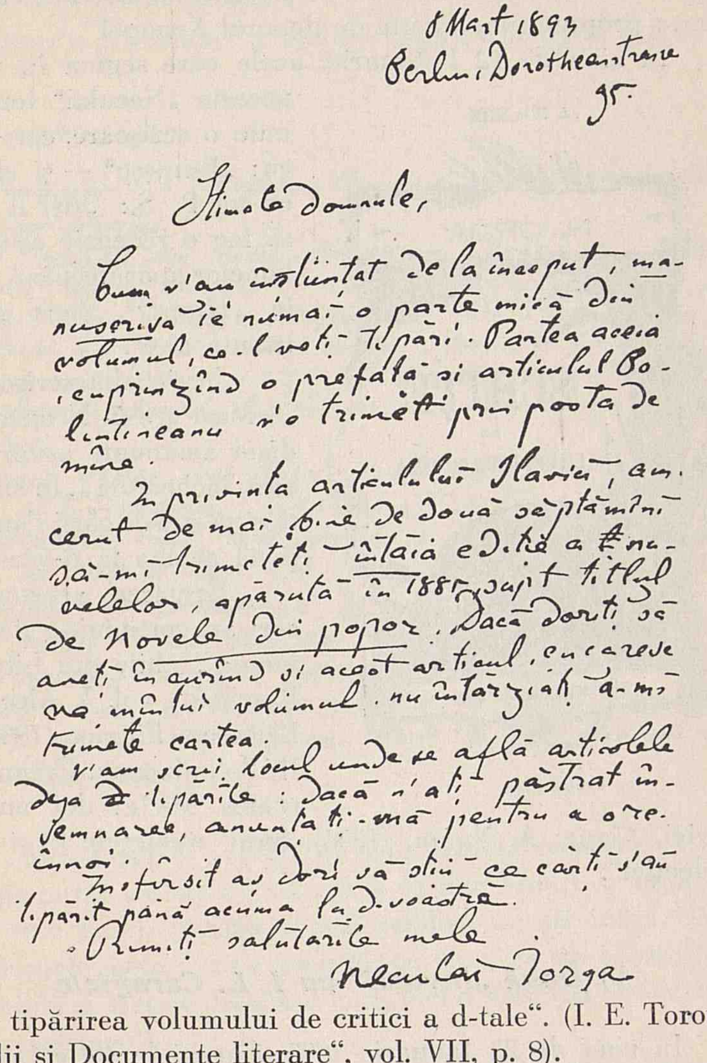
8 Mart 1893
Berlin, Dorotheenstrasse 95.

Stimate domnule,

Cum v'am înştiinţat de la început, manuscrisul ie numai o parte mică din volumul, ce-l voiţi tipări. Partea aceia, cuprinzînd o prefaţă şi articolul Bolintineanu v'o trimeţi prin poşta de mîne.

In privinţa articolului Slavici, am cerut de mai bine de două săptămîni să-mi trimeteţi întăia ediţie a novelelor, apărută în 1881, supt titlul de Novele din popor. Dacă doriţi să aveţi în cuprins şi acest articol, cu care se va încheia volumul, nu întârziaţi a-mi trimete cartea.

V'am scris locul unde se află articolele deja tipărite: dacă n'aţi păstrat însemnarea, anunţaţi-mă pentru a o reînnoi.

Înfîrşit aş dori să ştiu ce cărţi s'au tipărit până acuma la d-voastră.

Primiţi salutările mele

Neculai Iorga

chiar tipărirea volumului de critici a d-tale". (I. E. Torouţiu, „Studii şi Documente literare", vol. VII, p. 8).

In altă scrisoare, care începe cu „Iubite C. C. Neculai", Xenopol spune: „Şaraga e ocupat acuma cu Eminescu. Cum va termina, mă voiu ocupa pentru criticele d-tale, dar gă-

www.dacoromanica.ro

tește și ultima parte, căci el tipărește foarte repede, și o lună dă gata volumul și nu ar putea aștepta" (I. E. Torouțiu, o. c., p. 28).

N. Iorga scrie editorilor, în ziua de 4 Februarie 1893, Berlin—Dorotheenstrasse 95 —: „...consider aceasta ca o primire a propunerilor făcute de domnul Xenopol".

In ziua de 12 Februarie, acela care semna în vremea aceasta „Neculai" Iorga, trimite o scrisoare, care începe cu: „Primesc" — și sfârșește cu un P. S.: „Aș fi dispus să fac o recenzie asupra volumelor apărute până acuma, în „Timpul", dacă mi s'ar trimite aici".

Intr'o altă scrisoare din „8 Mart" 1893, Neculai Iorga, dând amănunte asupra tipăririi, încheie cu: „In sfârșit aș dori să știu ce cărți s'au tipărit până acuma la d-voastră".

Urmarea acestor scrisori au constituit-o două volume: „Schițe din Literatura Română", vol. I, Alecsandri. Bălcescu, Filimon (1893); vol. II: Bolintineanu, Creangă, Veronica Micle; doi nuveliști: Slavici, Gane; A. Naum, (1894). Sunt numerele 18 și 22 ale „Colecției".

b) *Două „Invoeli" cu I. L. Caragiale*

In ziua de 22 Ianuarie 1893, Caragiale scrie în întregime o primă „Invoială" cu „Frații Șaraga". Aceștia cumpărau dreptul de tipărire a operelor teatrale „O noapte furtu-

www.dacoromanica.ro

noasă“, „O scrisoare pierdută“, „Conul Leonida“, „Năpasta“, „D'ale Carnavalului“, — „şi o piesă într'un act, netipărită încă până acuma nicăieri“, precum şi trei articole: „In Nirvana“, „Două Note“, „Ironie“, — „ca prefaţă la poeziile lui Eminescu în ediţia Şaraga“.

Dintr'o „Invoială“ a aceluia care, ca omagiu, a fost po-

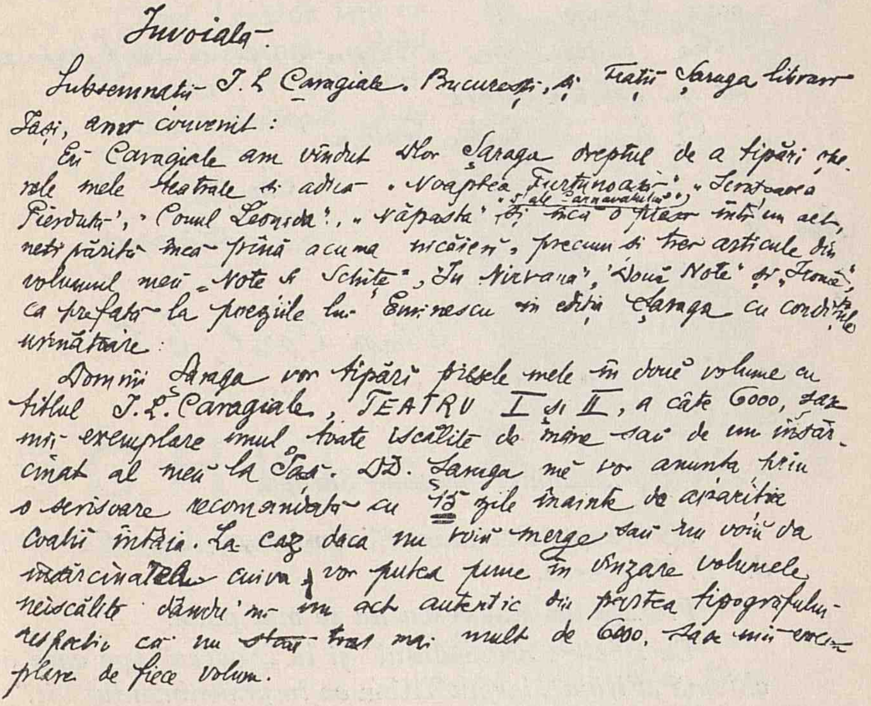
Invoiala.

Subsemnaţii I. L. Caragiale, Bucureşti, şi Fraţii Şaraga librari Iaşi, am convenit:

Eu Caragiale am vândut d-lor Şaraga dreptul de a tipări operele mele teatrale şi adică „Noaptea Furtunoasă“, „Scrisoarea Pierdută“, „Conul Leonida“, „Năpasta“, „D'ale Carnavalului“, şi încă o piesă într'un act, netipărită încă până acuma nicăieri, precum şi trei articole din volumul meu „Note şi Schiţe“, „In Nirvana“, „Două Note“ şi „Ironie“, ca prefaţă la poeziile lui Eminescu în ediţia Şaraga cu condiţiile următoare:

Domnii Şaraga vor tipări piesele mele în două volume cu titlul I. L. Caragiale, TEATRU I şi II, a câte 6000, şase mii exemplare unul, toate iscălite de mine sau de un însărcinat al meu la Iaşi. DD. Şaraga mă vor anunţa prin o scrisoare recomandată cu 15 zile înainte de apariţia coalei întâia. La caz dacă nu voiu merge sau nu voiu da însărcinatele cuiva, d-lor vor putea pune în vânzare volumele neiscălite dându-mi un act autentic din partea tipografului respectiv că nu s'au tras mai mult de 6000, şase mii exemplare de fiece volum.

reclit „Moş Virgulă“, nu putea lipsi această condiţie: „Corectura pe curat trebue s'o văz eu şi să dau bunul de imprimat. N'au voie Fraţii Şaraga a mai publica un şir măcar străin în volumele mele, fie ca prefaţă, ca note, ca ori şi ce, fără o prealabilă şi anume învoire a mea, nici a schimba o iotă măcar din textul meu“.

Până la apariţia volumului, Caragiale mai trimite un bilet, datat 7.4.1894, cu următorul cuprins:

www.dacoromanica.ro

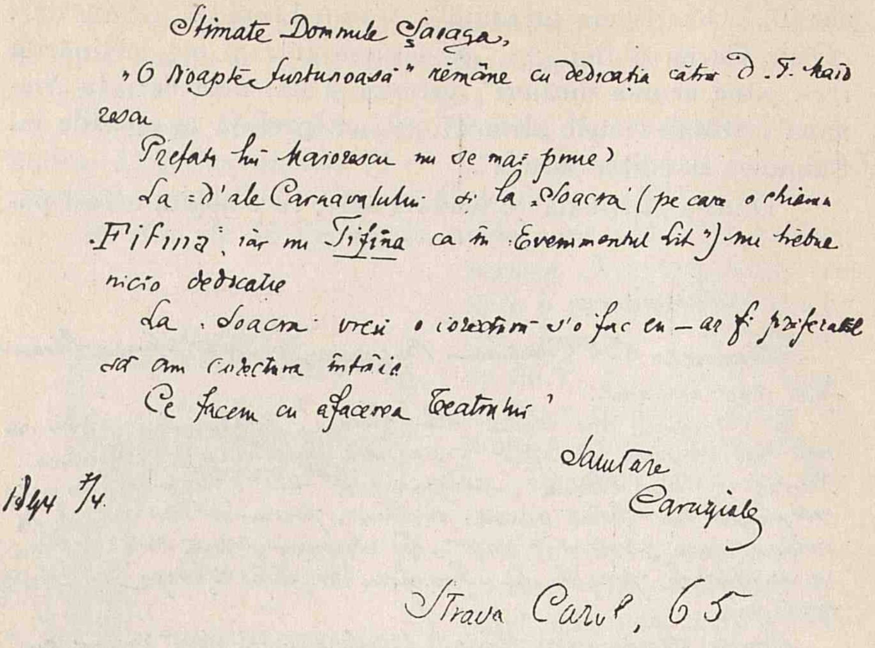
Stimate Domnule Şaraga,
„O Noapte furtunoasă" rĕmâne cu dedicaţia către d. T. Maiorescu
Prefaţa lui Maiorescu nu se mai pune.
La „d'ale Carnavalului" şi la „Soacra" (pe care o chiamă „Fifina", iar nu Tifina ca în „Evenimentul Lit.") nu trebue nicio dedicaţie
La „Soacra" vreu o corectură s'o fac eu — ar fi preferabil să am corectura întâia
Ce facem cu afacerea Teatrului?
Salutare
Caragiale
1894 7/4
Strada Carol, 65

„Stimate Domnule Şaraga,

„O Noapte Furtunoasă" rămâne cu dedicaţia cătră d. T. Maiorescu.

Prefaţa lui Maiorescu nu se mai pune.

La „d'ale Carnavalului" şi la „Soacra" (pe care o chiamă „Fifina", iar nu Tifina *ca în „Evenimentul Lit.") nu trebue nicio dedicaţie.*

La „Soacra" vreu o corectură s'o fac eu — ar fi preferabil să am corectura întâia.

Ce facem cu afacerea Teatrului?

Salutare,

CARAGIALE

Strada Carol, 65".

www.dacoromanica.ro

Ultima întrebare se referă la drepturile de autor cuvenite lui Caragiale de pe urma reprezentaţiilor pieselor sale la Iaşi, drepturi pe care voià să le concesioneze „Fraţilor Şaraga".

Numărul 20 al „Colecţiei" cuprinde „Teatru I": „Năpasta", dedicată „d-nei Ana T. Maiorescu", „Conul Leonida faţă cu Reacţiunea", dedicată „d-lui Iacob Negruzzi" şi „O Scrisoare Pierdută", dedicată „d-lui Petru Th. Missir".

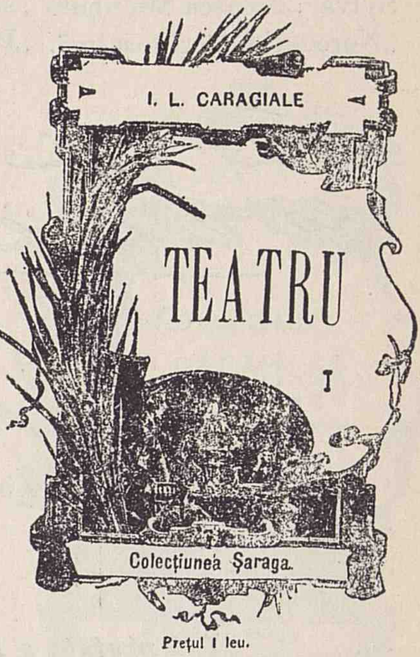

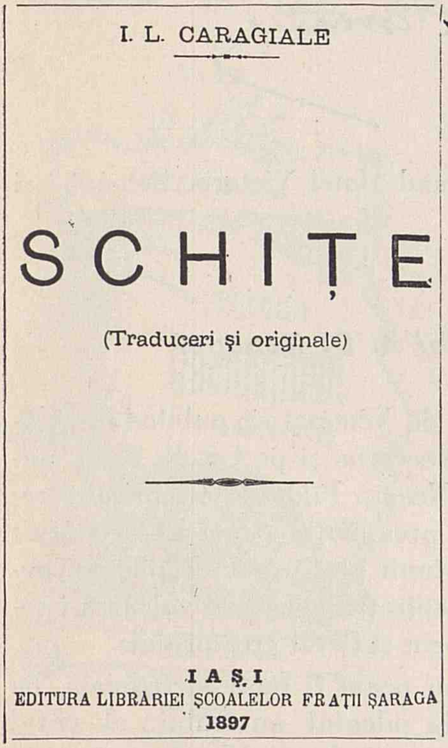
I. L. CARAGIALE

SCHIȚE

(Traduceri şi originale)

IAŞI
EDITURA LIBRĂRIEI ŞCOALELOR FRAŢII ŞARAGA
1897

„Teatru II" cuprinde: „O Noapte Furtunoasă" dedicată „d-lui Titu Maiorescu", „D'ale Carnavalului", fără dedicaţie, şi „O soacră", „farsă fantazistă într'un act", care se tipărea pentru prima oară.

Intrucât corectura s'a făcut personal de autor, ediţiile acestea trebue să le socotim dintre cele mai conforme originalulu .

A doua „Invoială", Caragiale a încheiat-o la 20 Octomvrie 1894 pentru „Nuvele" („Păcat", „O făclie de Paşte", „Po-

www.dacoromanica.ro

veste", „Răzbunare" etc.) şi „Mofturi" (articole apărute în „Moftul Român") — care trebuiau să constitue două volume.

In 1897 a apărut volumul: „I. L. Caragiale, Schiţe, (Traduceri şi originale)", cuprinzând: „Răzbunare" de Carmen Sylva, „Broasca Minunată", schiţă americană de Mark Twain, „Norocul Culegătorului", „Păcat", „25 de minute...", „Po-

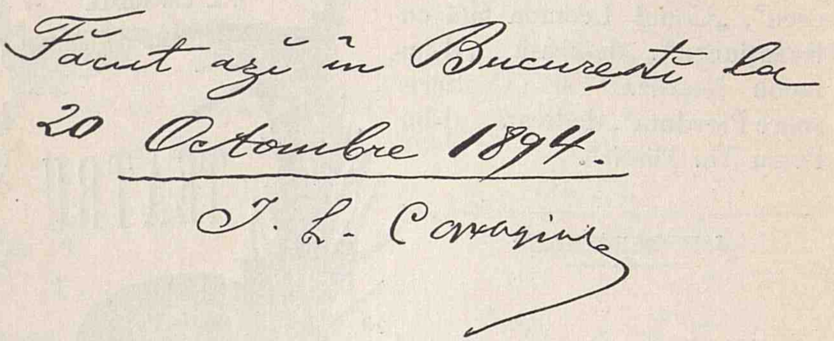

veste", „Om cu noroc!", „Grand Hotel Victoria Română" şi „O Făclie de Paşte".

c) ***O prefaţă a lui A. D. Xenopol***

In rândul celor sfătuiţi de Xenopol să publice în „Colecţiunea Şaraga", trebue să-l socotim şi pe Gr. N. Lazu, publicist şi advocat din Piatra Neamţ. Pildă de celebritate trecătoare, Gr. N. Lazu, astăzi prea puţin cunoscut, a stârnit vâlvă pe vremuri, când a învinuit pe Coşbuc de plagiat, neţinând seamă că nu izvorul inspiraţiei constitue valoarea operei, ci filtrarea materialului prin sufletul creatorului.

Dar erudiţia lui Lazu nu poate fi pusă la îndoială, ba Xenopol era încredinţat şi de talentul autorului, al cărui nume poate fi des întâlnit în paginile „Arhivei", mai puţin într'ale „Convorbirilor Literare".

Lazu a publicat în „Colecţiune" (numerele 24, 25), „451

www.dacoromanica.ro

Traduceri Libere şi Imitaţiuni de Poezii Antice şi Moderne din Orient şi Occident“, prefaţate elogios de A. D. Xenopol.

Traduceri din literaturile indiană, chineză, ebraică, arabă, persană, turcească, elenă, latină, franceză, italiană, spaniolă, engleză, portugheză, americană, germană, finlandeză, norvegiană, poloneză, rusă, slovenă, ruteană, ucraineană, sârbească, grecească, maghiară, ţigănească — ele impresionează cel puţin prin poliglotismul publicistului.

In orice caz până astăzi, traducerile lui Lazu, deşi

uitate, rămân unice în literatura noastră.

d) *Opera lui Conta*

Opera filosofică a lui Vasile Conta, tradusă competent de A. Steuerman — cel care a tradus de altfel şi „Poveştile Peleşului“ de Carmen Sylva (No. 26) — ocupă cinci numere ale „Colecţiei“: „Incercări de Metafisică Materialistă“ (No.

www.dacoromanica.ro

27); „Teoria Fatalismului“ (No. 30); „Teoria Ondulaţiunii (Numerele 31 şi 37); „Bazele Metafizicei“, cu o introducere de Iacob Negruzzi (No. 44).

e) *Culegeri de poezii populare*

Un tânăr bacalaureat din Zagra (Transilvania), Victor Onişor, propune, printr'o scrisoare din 10/22 Iulie 1893, editarea unui volum de poezii populare din Ardeal. Printr'o altă scrisoare trimisă din Budapesta, Onişor anunţă expedierea

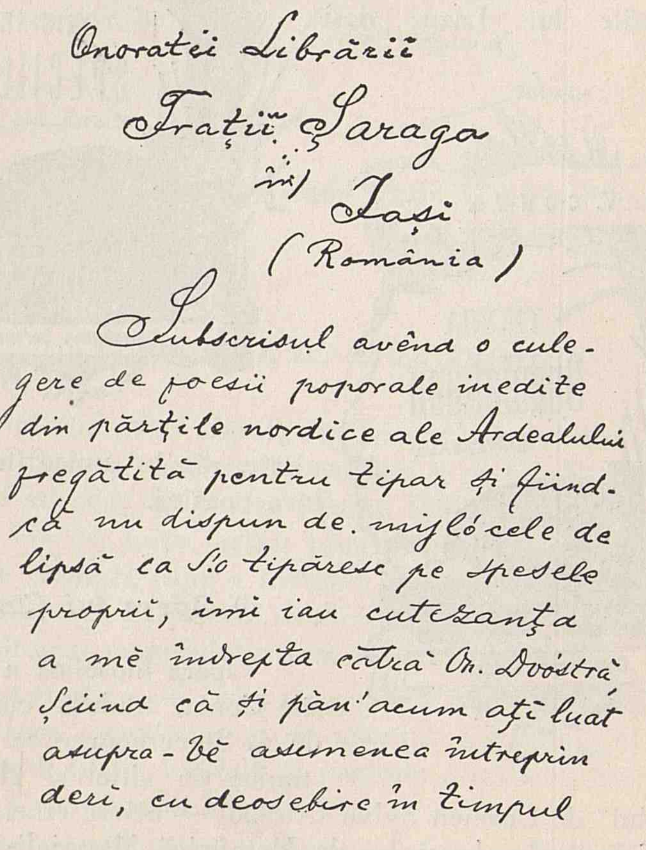
Onoratei Librării
Fraţii Saraga
în Iaşi
(România)

Subscrisul având o culegere de poesii poporale inedite din părţile nordice ale Ardealului pregătită pentru tipar şi fiindcă nu dispun de mijlócele de lipsă ca s'o tipăresc pe spesele proprii, îmi iau cutezanţa a mè îndrepta către On. Dvóstră sciind că şi pàn'acum aţi luat asupra-vě asemenea întreprinderi, cu deosebire în timpul

www.dacoromanica.ro

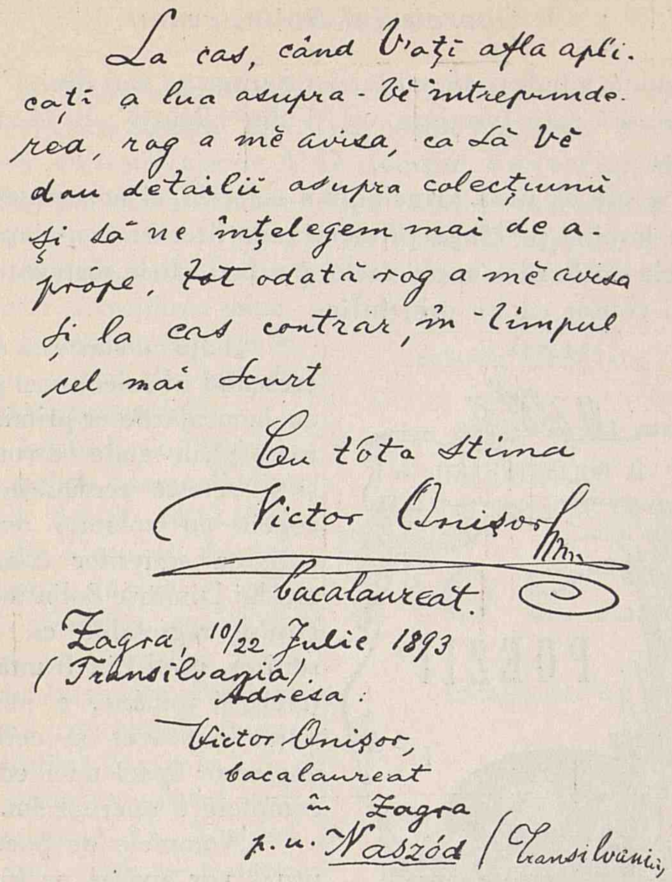
La cas, când V'aţi afla aplicaţi a lua asupra-Vě întreprinderea, rog a mě avisa, ca să Vě dau detailii asupra colecţiunii şi să ne înţelegem mai de aprópe, tot odată rog a mě avisa şi la cas contrar, în timpul cel mai scurt

Cu tótă stima
Victor Onişor
bacalaureat.

Zagra, 10/22 Julie 1893
(Transilvania).

Adresa:
Victor Onişor,
bacalaureat
în Zagra
p. u. Naszód (Transilvania)

manuscrisului, în urma primirii ofertei sale. Volumul 29 al „Colecţiei" poartă titlul: „Victor Onişor, Doine şi Strigături din Ardeal".

In prefaţă, culegătorul mărturiseşte că ceea ce l-a îndemnat să publice în broşură poeziile poporane a fost culegerea lui Mihail Canianu, un tânăr din Hârlău, care publicase, cu autorizaţia părintelui său Kahane, întrucât era minor, — „Poezii Populare (Doine)", în numărul 3 al „Colecţiei".

www.dacoromanica.ro

f) *Operele lui Bolintineanu*

Bunele gânduri ale editorilor Șaraga se văd din „Cuvântul înainte“ care însoțește vol. I din „Poezii“ de D. Bolintineanu:

„Se știe că ținta principală a colecțiunei noastre este de a da la lumină pe lângă producțiunile literare contemporane și operele scriitorilor noștri vechi, punându-le la dispoziția publicului cetitor cu un preț infim.

„Față cu succesul mereu crescând al colecțiunei și față cu încurajările ce primim din toate țările unde e vorbește și se cetește românește, începem cu volumul de față editarea scrierilor complete ale lui Dimitrie Bolintineanu. Faptul regretabil că acest scriitor, unul din fruntașii literarurii române, e atât de puțin cunoscut și cetit, se datorește lipsei unei edițiuni complete a operilor lui.

„Volumele de poezie și proză vor apărea pe rând și tipărite cu cea mai mare îngrijire. Sperăm că publicul cetitor, la rândul său, va aprecia silințele noastre de a face colecțiunea Șaraga neapărat trebuitoare tuturor cari țin să cunoască și să încurajeze literatura națională“.

Insă, după apariția a două volume de „Poezii“ (numerele 32 și 40), n'a apucat să apară decât un singur volum de „Proză“ (No. 42).

www.dacoromanica.ro

g) *Eminescu*

In 1893, patru ani după moartea lui Eminescu, au apărut în „Colecţiunea Şaraga" (No. 7) „Poezii Complecte" de Mihail Eminescu, cu o prefaţă de A. D. Xenopol. Prefaţa spune:

„Din poeziile publicate, după cum am încercat să o facem noi în această ediţie, anume după data publicărei lor, care în deobşte va fi fost conformă cu acea a alcătuirei, putem urmărì desvoltarea talentului lui Eminescu, care şi la geniu nu apare deodată in toată deplinătatea lui".

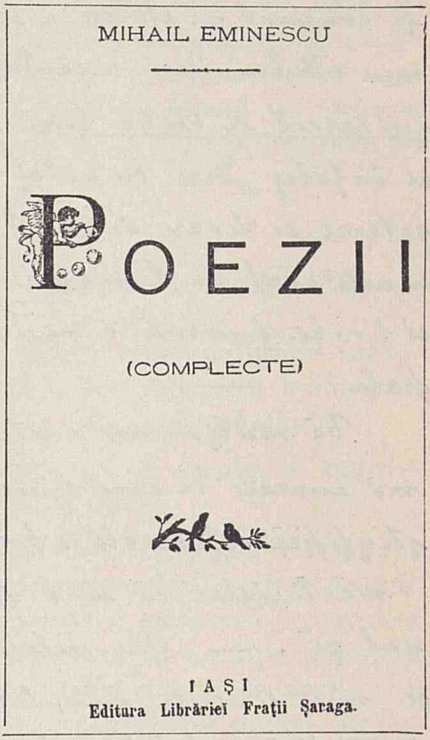

MIHAIL EMINESCU

POEZII

(COMPLECTE)

IAŞI
Editura Librăriei Fraţii Şaraga.

In legătură cu apariţia acestui volum, semnalăm o scrisoare datată 14.12.1892, trimisă din Cernăuţi de sora lui Eminescu, Aglae, — prin căsătorie Gareiss von Döllitzsturm — Corneliei Emilian, prin care sora Poetului se bucură „de nobila iniţiativă a fraţilor Şaraga".

Volumul a apărut sub îngrijirea lui A. D. Xenopol având trei ediţii — a treia mult schimbată — deoarece printr'un fericit concurs de împrejurări, Elias Şaraga, după multe peregrinări, a găsit manuscrisele originale ale Poetului.

Şaraga a aflat că manuscrisele poeziilor lui Eminescu, publicate în „Convorbiri Literare", le are un fost zeţar al tipografiei „Naţionala", unde se imprimau „Convorbirile" — Buhman. Acesta a avut fericita idee ca în loc să svârle manuscrisele la coş, cum se proceda de obiceiu, să le păstreze. Dar fostul culegător al lui Eminescu nu se afla la Iaşi. Bătrân, se retrăsese în târgul moldovenesc, unde se născuse. Elias Şa-

7209.—

www.dacoromanica.ro

Cernăuţi 14/12. 892.

Stimată Doamnă

Ămi pare foarte reu că n'am avut plăcerea a face cunoştinţa Dvoastre, cu atât mai mult că după nume ămi sănteţi cunoscută din unele scrieri a Dvoastre. —

Mă bucur de nobila iniţiativă a fraţilor Saraga şi consimt cu plăcere a se tipări poesiele fratelui meu M. Eminescu, rugându-i însă, ca tiparul se fie corect şi hârtia bună, căci s'aşa puţini care ăl înţăleg, deci vă puteţi închipui pe hârtie su=gătoare şi tipari incorect (după cum cunosc mai multe cărţi în România) ce ar deveni poesiele şi limba frumoasă a neuitatului şi sermanului meu frate —

Vă mulţămesc pentru buna voinţă cu care mă onoraţi de ami trimete „revista literară · ştiinţifică colaborată a femeilor române", vă mărturisesc că sînt foarte curioasă de cuprin=sul ei. — Nu uitaţi vă rog ami trimete şi mie scrierile autorilor români dacă nobila iniţiativă a fraţilor Saraga se va putea îndeplini, la care le doresc din toată inima cel mai bun succes

Aglae Gareiss de Döllitzsturm

Austriaplatz No 9

Scrisoarea surorii lui Eminescu către Cornelia Emilian.

www.dacoromanica.ro

raga a avut răbdarea să cutreere numeroase târguri până a aflat, la Herţa, pe Buhman.

Din nefericire, poate din graba cu care a fost tipărită cartea sau din pricina unui corector neatent, „Ediţia îngrijită de Xenopol“ are numeroase greşeli de tipar, dintre care unele grave.

Numărul 10 al „Colecţiei“ cuprinde „Scrisori“ între Henriette Eminescu şi Mihai Eminescu. Urmează „Nuvele“ (No. 28) şi interesantul volum „Diverse“ (No. 38), care începe cu celebra schiţă a lui I. L. Caragiale „In Nirvana“. Pe lângă câteva articole ale lui Eminescu, în acest volum sunt publicate „Diferite acte“ în legătură cu vieaţa şi moartea poetului de care s'au folosit, într'o largă măsură, biografii lui Eminescu.

h) *„Istoria Românilor din Dacia Traiană“*

Inclinăm a crede că principala operă culturală înfăptuită de editura fraţilor Şaraga a fost tipărirea monumentalei opere a lui A. D. Xenopol, „Istoria Românilor“.

Intâia ediţie a lucrării, premiată de Academie, cuprindea şase volume şi se vindea cu 60 de lei.

Preţul ridicat nu putea contribui la răspândirea operei. Xenopol, încredinţat de trebuinţa pătrunderii lucrării sale în straturile poporului, care trebuia să-şi cunoască trecutul, a renunţat la drepturile de autor, pentru ca o ediţie populară ieftină, în 12 volume, să poată vedea lumina tiparului. La rândul lor, editorii pentru a ajuta răspândirea operei, au dat librarilor un comision de 25%.

Ediţia „poporană“ a fost „revăzută, adăogită şi îndreptată conform cu noile descoperiri făcute dela tipărirea ediţiei celei mari încoace“ — cum mărturiseşte autorul în „Precuvântare la ediţia populară“.

Astfel numerele 45—56 ale „Colecţiei“ poartă următoarele titluri:

www.dacoromanica.ro

No. 45 „Dacia până la 270 d. Hr."; No. 46 „Dacia în vremea năvălirilor barbare" (270—1290); No. 47 „Muntenia şi Moldova" (1290—1456); No. 48 „Epoca lui Ştefan cel Mare" (1457 — 1504); 'No. 49 „Dela Petru Rareş la Mihai Viteazu"; No. 50 „Epoca lui Mihai Viteazu"; No. 51 „Matei Basarab, Vasile Lupu până la Constantin Brâncoveanu"; No. 52 „Epoca lui Constantin Brâncoveanu"; No. 53 „Epoca Fanarioţilor până la 1812"; No. 54 „Epoca Fanarioţilor dela 1812—1821"; No. 55 „Regulamentul Organic" (1829 1848); No. 56 „Revoluţia din 1848 şi Unirea" (1848—1859).

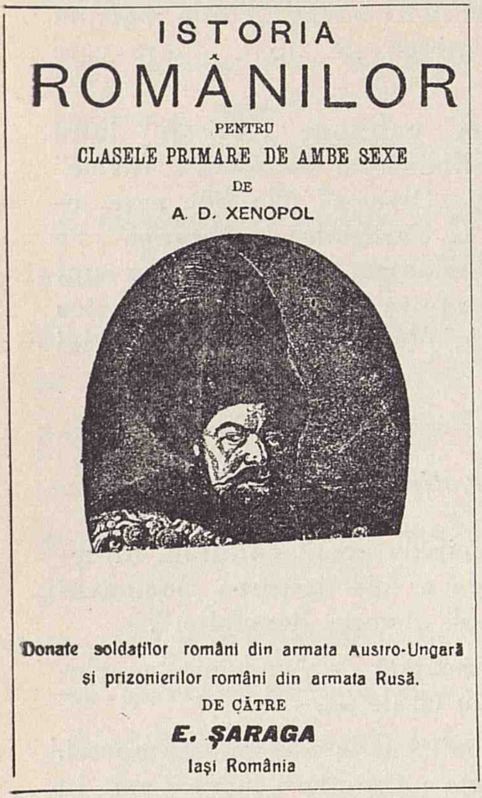
ISTORIA
ROMÂNILOR
PENTRU
CLASELE PRIMARE DE AMBE SEXE
DE
A. D. XENOPOL

Donate soldaţilor români din armata Austro-Ungară şi prizonierilor români din armata Rusă.
DE CĂTRE
E. ŞARAGA
Iaşi România

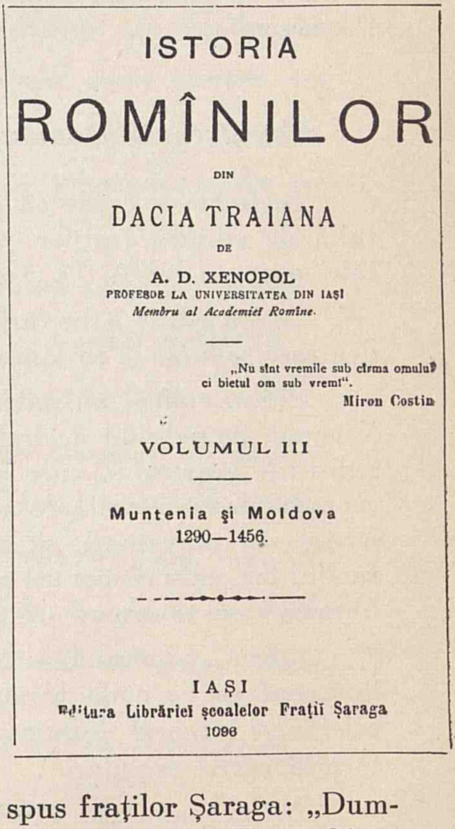
ISTORIA
ROMÎNILOR
DIN
DACIA TRAIANA
DE
A. D. XENOPOL
PROFESOR LA UNIVERSITATEA DIN IAŞI
Membru al Academiei Romîne.

„Nu sînt vremile sub cîrma omului ci bietul om sub vremi".
Miron Costin

VOLUMUL III

Muntenia şi Moldova
1290—1456.

IAŞI
Editura Librăriei şcoalelor Fraţii Şaraga
1096

Xenopol a dedicat această ediţie Regelui Carol I. Când, în 1897, Regele a vizitat Iaşul a spus fraţilor Şaraga: „Dumneavoastră aţi fost acei care aţi editat istoria lui Xenopol".

www.dacoromanica.ro

Peste câţiva ani, Regele va cumpăra, pentru înzestrarea unor biblioteci publice, mulţime de cărţi din „Librăria Fraţilor Şaraga“.

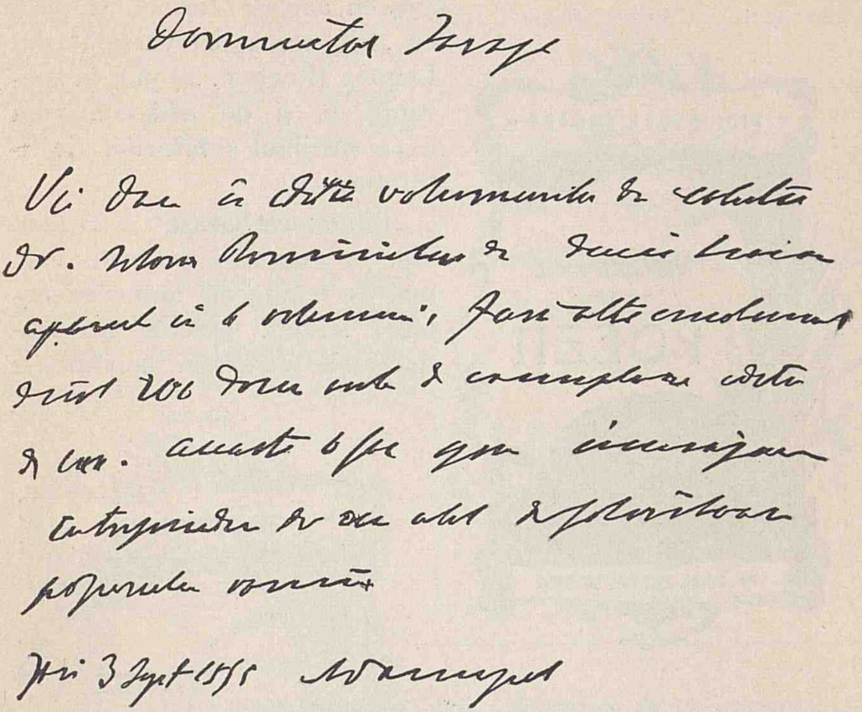

Scrisoarea lui A. D. Xenopol, prin care autoriză tipărirea de către Fraţii Şaraga a „Istoriei Românilor“.

11. „BIBLIOTECA ŞARAGA“

Iată cum îşi anunţau „Fraţii Şaraga, în 1895, pe coperta primului număr al „Bibliotecii de 25 de bani“, programul noii serii de cărţi populare:

„Succesul ce a avut colecţiunea noastră a 1 leu volumul (format mare) — ajunsă până acuma la numărul 43 — cuprinzând operile autorilor Români şi care pe de o parte a pus capăt preţurilor fabulos de scumpe, cu cari se vindeau cărţile în ţară şi pe de altă parte a mărit numărul restrâns al cetitorilor, mai cu seamă în Basarabia, Bucovina şi Transilvania, contribuind la desvoltarea gustului literar din ţară,

www.dacoromanica.ro

ne-a încurajat de a merge înainte cu întreprinderea noastră, şi trecând peste orice sacrificii editām cu începere de astăzi mica noastră colecţiune: „Biblioteca Şaraga“ a 25 bani volumul, cu acelaşi format şi preţ ca „Biblioteca Universală“ din Leipzig (Reclam. 20 pf.), în speranţă că şi de astădată vom avea sprijinul iubitorilor de literatură.

„Biblioteca Şaraga“ a 25 bani vol. va conţinea scrierile cele mai de frunte ale autorilor celebri străini, precum şi producţiunile cele mai merituoase ale autorilor noştri. „Biblioteca“ noastră va apare la fiecare 15 zile, până la 1 Septemvrie ; iar dela 1 Septemvrie 1895 în fiecare Duminecă“.

Din „Biblioteca Şaraga“ au apărut 23 de numere : Lew. Tolstoi, „Stăpâni şi slugă“ ; N. Nicoleanu, „Poezii“; Boccacio, „Povestiri“; G. Renard, „Este Omul Liber?“ (două br.); H. Ibsen, „Un Duşman al Poporului“; G. Hauptmann, „Ţesătorii“; Gh. Ghibănescu, „Baba Vodoaia“; M. Eminescu, „Poezzi“; Gh. Asaki, „Fabule“ (2 broşuri); I. P. Florantin,

www.dacoromanica.ro

„Decebal"; H. Ibsen, „Strigoii"; Eugen Herovanu, „Schițe și Epigrame"; I. P. Florantin „Tinerețea lui Ștefan cel Mare"; Dumanoir și Dennery, „Don Cesar de Basan"; C. M. Carp, „Fabule"; I. P. Florantin, „Martirii Transilvaniei", (2 broșuri); A. Steuerman, „De Recitat"; P. Ispirescu, „Povestiri morale": Veronica Micle „Poezii" (2 broșuri).

CATALOGUL

LIBRARIEI

Frații Șaraga, Iași

28 Strada Stefan cel mare 28

CĂRȚI ROMÎNE

IAȘI

1897

* * *

In „Colecția de 1 leu" au mai apàrut, între altele: „Poeme" de scriitorul bucovinean Petrino, având drept prefață „Suvenire despre poetul D. Petrino", de G. Sion; două volume ale scriitorului basarabean, membru fondator al Academiei Române, Cavaler C. Stamati: „Musa Românească"; „Stil și Gândire" de Ed. Gruber — tânăr erudit, născocitorul unei teorii filosofice despre audiția colorată; două volume „Păcatele Tinerețelor" de Constantin Negruzzi; „Fabulele" lui A. Donici, cu prefața lui C. Negruzzi; colecția „Fabuliștii Români" și chiar „De-ale inimei" a lui Carol Scrob, celebritate trecătoare.

www.dacoromanica.ro

12. ALTE VREMI

Un catalog din 1897 ne încredinţează că în acest timp „Librăria Fraţilor Şaraga“, care se afla în strada Ştefan cel Mare No. 28, era una dintre cele mai bine înzestrate, în special în ceea ce priveşte cărţile româneşti.

Suntem, credem, în epoca pe care cu atâta simţire o evoacă un iubitor al Iaşilor — d-l Eugen Herovanu: „Ce furnicar de lume, ce vieaţă, ce sgomot pe străzile aceste înguste, pe sub arcadele vechilor prăvălii, din casele Cantacuzino-Paşcanu spre Golia!... .....“ „în colţul dintre Golia şi Alecsandri, e librăria Danie. Bună librărie; mare.. Cu ce plăcere intram în ea curios şi lacom! Vom da mai departe peste „Fraţii Saraga“, apoi peste „Maxamovici şi Alexa“ şi în fine peste „Petru Popovici“. Când ne vom reîntoarce la timpul nostru, nu le vom mai găsi; vor fi dispărut de mult. Un singur nume va supravieţui: Şaraga. Elias Şaraga, decanul librarilor moldoveni, dacă nu al tuturor librarilor din ţară“. (Eugen Herovanu, „Oraşul amintirilor“, pp. 71—72).

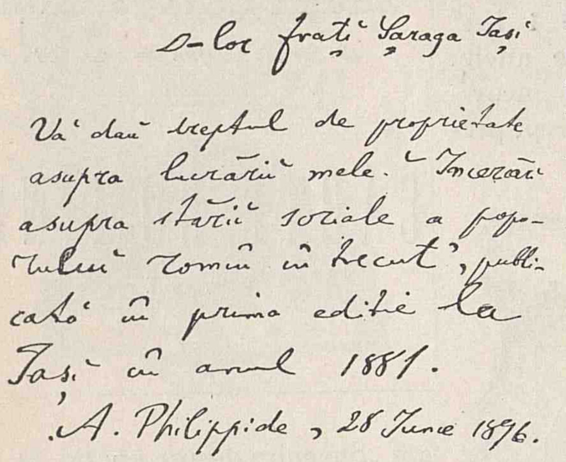
D-lor fraţi Saraga Iaşi.
Vă dau dreptul de proprietate asupra lucrării mele „Încercări asupra stării sociale a poporului român în trecut“, publicată în prima ediţie la Iaşi în anul 1881.
A. Philippide, 28 Iunie 1896.

Acelaşi iubitor al Iaşilor ne încredinţează: „...Citeam mult, foarte mult pe vremea aceea. Toţi, sau aproape toţi tinerii din şcolile Iaşului. In toate domeniile, în toate disciplinele: filosofie, ştiinţă, artă, literatură, istorie, socialism...“.

In librăria, aşezată în calea atâtor şcoli, se perindau zilnic zeci de persoane: profesori, dintre cari unii celebri, studenţi, cari astăzi ocupă locuri însemnate în vieaţa socială, liceeni — printre aceştia, în căutare de romane şi jurnale la modă, elevul Eduard Max dela Liceul Naţional, viitoarea glorie a Comediei Franceze.

www.dacoromanica.ro

VOLUMELE APĂRUTE

în „Colecţiunea Şaraga“ a 1 leu volumul.

No. 1 *Elena Sevastos*	Poveştĭ
„ 2 *N. A. Bogdan*	Poveştĭ şi anecdote
„ 3 *Mihail Canianu*	Poesiĭ populare (Doine)
„ 4 *N. Gane*	Poesiĭ
„ 5 6 *Log. Cost. Konaki*	Poesiĭ vol. I, II
„ 7 *Mihail Eminescu*	Poesiĭ complecte
„ 8 *Sofia Nădejde*	Nuvele
„ 9 *A. Vlăhuţă*	Nuvele
„ 10 *Henriette* şi *M. Eminescu*	Scrisorĭ
„ 11 12 *Ar. Densuşeanu*	Cercetărĭ literare vol. I II
„ 13 *N. Gane*	Domniţa Ruxandra vol. I
„ 14 *N. Beldiceanu*	Poesiĭ
„ 15 *Elena Sevastos*	Anecdote populare
„ 16 17 *A. Steuerman*	Antologie. Crestomaţie
„ 18 22 *N. Iorga*	Schiţe din literatura romînă.
„ 19 *N. A. Bogdan*	Şi nouĭ şi vechĭ
„ 20 21 *I. L. Caragiale*	Teatru vol. I II
„ 23 *Matilda Cugler-Poni*	Poesiĭ
„ 24 25 *Grigore N. Lazu*	451 poesiĭ—traducerĭ şi imitaţiunĭ vol. I II
„ 26 *Carmen Sylva*	Poveştile Peleşuluĭ
„ 27 *V. Conta*	Incercărĭ de metafisică
„ 28 *Mihail Eminescu*	Nuvele
„ 29 *Victor Onişor*	Doine şi strigărĭ din Ardeal vol. I
„ 30 *V. Conta*	Teoria fatalismuluĭ
„ 31 37 „	Teoria ondulaţiuniĭ vol. I II
„ 32 40 *D. Bolintineanu*	Poesiĭ vol. I II
„ 33 *D. Petrino*	Poeme
„ 34 35 *Cavaler C. Stamati*	Musa Romînească vol. I II
„ 36 *Ed. Gruber*	Stil şi gîndire
„ 38 *M. Eminescu*	Diverse
„ 39 *Carol Scrob*	De-ale inimeĭ vol. I
„ 41 *Const. Negruzzi*	Păcatele tinereţelor vol. I
„ 42 *D. Bolintineanu*	Proză vol. I
„ 43 *A. Donicĭ*	Fabule
„ 44 *V. Conta*	Bazele Metafiziceĭ
„ 45 56 *A. D. Xenopol*	Istoria Romînilor vol. I—XII
„ 57 *Ionescu Raicu-Rion*	Scrierĭ literare vol. I
„ 58 *Fabuliştiĭ Romîni*	Fabule
„ 59 *Traian Demetrescu*	Aquarele (poeziĭ)
„ 60 *A. Steuerman*	Sărăcie (poeziĭ)
„ 61 „ „	O toamnă la Paris (scrisorĭ şi versurĭ)
„ 62 *N. A. Bogdan*	15 Comediĭ.
„ 63 *Al. Philippide*	Starea socială.
„ 64 *I. L. Caragiale*	Schiţe, trad. originale
„ 65 *H. G. Lecca*	Prima (versurĭ)
„ 66 *I. G. Ionescu (Quintus)*	Clipe vesele (nuvelete)
„ 67 *Gr. Alexandrescu*	Fabule etc.
„ 68 *Const. Negruzzi*	Păcatele tinereţelor vol. II
„ 69 *N. Gane*	Douĕ nebuniĭ (nuvele) vol. II
„ 70 „ „	Stejarul din Borzeştĭ (nuvele) vol. III

www.dacoromanica.ro

Priceperea şi bunăvoinţa dovedite de cei doi fraţi Şaraga nu se arătau doar cumpărătorilor, ci şi acelora cari, lipsiţi de mijloace, se mulţumeau „să cotrobăiască".

Intra în librărie de câte ori venea la Iaşi — şi venea des — Badea Cârţan, celebrul moş Cârţan, atât de mândru de originea romană a neamului său, încât s'a dus până la Roma să se închine Columnei lui Traian.

Cârţan, vestitul cioban, vorbea în parabole şi era numai duh. In traista-i mare, nu purta numai merinde, ci şi cărţi româneşti pe care le aducea fraţilor din Ardeal [1]).

Ieşenilor cari voiau să-l ajute cu bani, Badea Cârţan le răspundea: „No, să trăiţi domnule, mie nu-mi trebuesc bani, dacă aveţi cărţi, daţi-mi, primesc cu bucurie!".

Şi când pleca din librăria „Fraţilor Şaraga", Badea Cârţan ducea traista doldora cu cărţi româneşti.

Dar „Colecţia" n'a putut s'o ducă mai mult de 70 de numere, de sigur spre regretul editorilor, care au mai tipărit printre ultimele lucrări: „Aquarele" (versuri) de Traian Demetrescu, „Prima" (versuri) de Haralamb Lecca, „Fabule" de Gr. Alexandrescu, „Incercare Asupra Stărei Sociale a Poporului Românesc în Trecut" de Alex. Philippide, „Clipe Vesele" de I. G. Ionescu (Quintus), „Sărăcie", versuri de A. Steuerman [2]), — de asemenea patru volume din opera lui N. Gane.

Sunt de relevat numărul mare de poeţi editaţi în cuprinsul „Colecţiei".

Şi au rămas netipărite, deşi proiectul exista, lucrări de Ion Ghica, T. Burada, G. Ibrăileanu — care semna Vraja — George Ranetti, Sofia Nădejde.

---

[1]) Vezi — în această privinţă — volumaşul: „Câţiva inşi" de Const. Graur, pag. 54.

[2]) Despre Steuerman, scrie N. Iorga (în „Istoria literaturii româneşti contemporane", vol. II, p. 191): „Tot aşa de lăsate la o parte, pot să se cetească nu fără plăcere micile bucăţi lirice, adânc simţite, din „Sărăcie" şi „Spinii" (1915) ale medicului ieşean Steuermann-Rodion, care a isprăvit, tânăr, prin sinucidere. După moarte i s'a publicat volumul *Frontul Roşu* (1920) cu note sufleteşti din Marele Războiu, adânc sincere şi în adevăr emoţionante, prezintând jalea pribegilor, umbrele descălecătorilor, o mare durere omenească pe care nicio religie n'o mângâie: „în noi e mântuirea".

www.dacoromanica.ro

Mult mai târziu, ca o împlinire a unui vechi gând al lui Elias Şaraga, au apărut „Versurile“ Veronicăi Micle (1909).

In 1900 „Colecţiunea“ nu mai apărea. Sforţările băneşti cerute de editarea ei nu mai puteau fi suportate. O adresă a Ministerului de Interne, datată 15 Iunie 1899, recomanda pri-

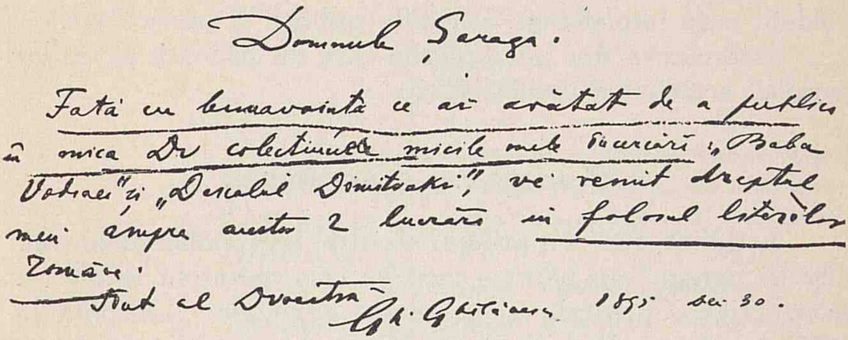
Domnule Şaraga.

Faţă cu bunavoinţa ce aţi arătat de a publica în mica D-v colecţiunile micile mele lucrări „Baba Vetrei" şi „Dascălul Dimitraki", vă remit dreptul meu asupra acestor 2 lucrări în folosul literelor Române.

Stat al D-voastră Gh. Ghibănescu 1895 dec. 30.

Scrisoarea istoriografului Gh. Ghibănescu, bun cunoscător al limbii şi al textelor vechi.

marilor să cumpere volume din colecţiile Şaraga spre a le da ca premii şcolarilor.

13. NUMISMATICA

Entusiasmul şi munca „Fraţilor Şaraga“ s'a cheltuit şi într'o altă activitate, despre care nu s'ar putea spune că avea strânsă legătură cu librăria şi anticariatul: baterea de medalii, cu prilejul însemnatelor aniversări din Istoria României.

Aniversările trecutului — împlinirea unui număr rotund de ani dela săvârşirea unei fapte mărețe sau pomenirea morţii vreunui glorios înaintaş, nu erau pentru „Fraţii Şaraga“ lucruri despre cari se putea doar pomenì, ci ele se cuvineau a fi imortalizate prin medalii, — bucăţile de argint, bronz sau plumb constituind adevărate simboluri ce trebuiau răspândite.

Fraţii Şaraga, care învăţaseră istoria nu din cărţi de şcoală, ci de-a-dreptul din mulţimea documentelor care le treceau prin mână, numărau anii care ameninţau să aştearnă

www.dacoromanica.ro

praf peste anumite întâmplări, întocmiau înfăţişarea, mai întotdeauna reuşită, a celor două feţe ale medaliei, luau iniţiativa constituirii unui comitet ad-hoc, din care nu lipseau vreodată înalţi chiriarhi, conducători ai învăţământului, ofiţeri superiori; oameni de cultură şi cu evlavie băteau monezile.

„Maniei" Fraţilor Şaraga se datorează o mulţime de medalii care împodobesc colecţiile publice şi particulare.

Iată câteva din întâmplările care au prilejuit „Fraţilor Şaraga" activitatea numismatică:

a) *O apreciere a Academiei*

Astfel, în 1887, cu prilejul sfinţirei Mitropoliei Moldovei, „Fraţii Şaraga" au bătut o medalie comemorativă având pe avers efigia Catedralei şi pe revers cuvintele: „Incepută la 1833 de Mitropolitul Veniamin Costache, inaugurată la 23 Aprilie 1887 de Mitropolitul Iosif Naniescu, în Domnia Regelui Carol I".

In 1891 au bătut „Medalia Jubilieului de 25 ani de Domnie a Regelui Carol I", pentru care au fost felicitaţi de Academia Română. Preşedintele Academiei, în vremea aceea B. P. Haşdeu şi secretarul D. A. Sturdza, au subliniat, în cuprinsul unei adrese de mulţumire „această frumoasă medalie". Adresa spune că: „printr'o nimerită dispoziţiune a anilor şi a inscripţiunilor de pe dânsa, (medalia) reaminteşte toate evenimentele cari s'au îndeplinit în ţară dela 1866 până astăzi: Constituţiunea dela 1866, Rezbelul şi Independenţa dela 1877 şi Regatul dela 1881".

b) *„Uricarul"*

La moartea ilustrului cronicar Teodor Codrescu, rămânând trei volume manuscris din „Uricarul" său, „Fraţii Şaraga" se interesează de publicarea lor şi bat „o medalie comemorativă în onoarea ilustrului bărbat, care şi-a jertfit toată vieaţa pentru această folositoare operă".

In acelaşi timp îndeamnă pe toţi cei ce „ţin a cunoaşte istoria neamului românesc, dela obârşie şi până azi, să cer-

www.dacoromanica.ro

ceteze „marele monument istoric „Uricarul", op complet în 25 volume, cuprinzând documente istorice, tractate din cele mai vechi, inscripţii, zapise, acte diplomatice, acte privind

ACADEMIA ROMÂNĂ

Bucuresci, 1891 Maiu 6/18

No. 5272

Domnilor,

Academia a primitŭ cu plăcere cele 10 medalĭ făcute de Dvóstra pentru serbarea jubileuluĭ de 25 ani dela înăltarea M. S. Regeluĭ Carol I pre tronulu Romaniei.

Acésta frumósă medalie, printr'o fórte nemerită dispositiune a anilorŭ şi a inscripţiunilorŭ de pre dînsa, reamintesce tóte evenimentele marĭ carĭ s'aŭ îndeplinitŭ în ţéră dela 1866 până astădĭ: Constitutiunea dela 1866, Resbelulŭ şi independenta dela 1877 şi Regatulŭ dela 1881.

Avemŭ onóre a Vĕ exprima mulţămirile Academiei pentru darulŭ acestorŭ frumóse medalĭ.

Primiţi, Domnilorŭ, asigurarea consideraţiunei nóstre.

Presedintele Hasdeu

Secretarulŭ Generalu, D. Sturdza

D-Sale

Domnilorŭ Fraţĭ Şaraga

Libraru-anticaru în Iaşi.

Scrisoarea de mulţumire a Academiei semnată de B. P. Haşdeu şi D. Sturdza.

organizarea armatei, justiţiei, şcoalelor, legilor, agriculturii, breslelor, din timpurile cele mai vechi şi până la 1894".

De notat că ultimele trei volume au fost publicate sub îngrijirea profesorului Gh. Ghibănescu.

www.dacoromanica.ro

c) *Patru sute de ani dela moartea lui Ștefan cel Mare*

In 1904 „Fraţii Şaraga" bat medalia pomenirii celor patru sute de ani dela moartea lui Ștefan cel Mare, astfel concepută: pe avers, capul lui Ștefan cel Mare după Evanghelia dela Humor iar pe revers stema Moldovei, după o monetă autentică din timpul domniei Voevodului.

Liga Culturală, sub auspiciile căreia s'a editat medalia, o declară drept „cea mai bine reușită și vrednică — după documente din epoca lui Ștefan".

De altfel Elias Șaraga era încă din 1894 membru al Ligii Culturale.

d) *In amintirea lui Alecsandri*

In anii 1905—1906 se bat trei medalii „în amintirea desvelirii statuii lui Vasile Alecsandri". Una din medalii are pe revers chipul Bardului dela Mircești, iar pe avers un cuvânt al reginei-poete Elisabeta: „In cupa lui de aur, el bea numai lumină"; a doua medalie poartă efigia statuii înălţate, iar a treia chipul Poetului şi pe avers o harfă.

e) *„Medalia jubiliară"*

In 1906 se editează „Medalia oficială în amintirea primei Expoziţii generale române din Bucureşti", care a coincis cu 40 de ani de domnie ai Regelui Carol şi cu 25 de ani dela înfiinţarea Regatului.

Medalia aceasta prezintă pe avers un arcaş, un dorobanţ şi un muncitor, însoţiţi de cuvintele: „Am fost, sunt şi voiu fi!".

Se mai bate şi o „Medalie populară a comunei Iaşi", pentru pomenirea aceluiaşi Jubileu.

In acel an — 1906 — încetase din vieaţă cel mai mare din fraţii Şaraga, Samoil, moarte întâmplată din pricina unei răceli. Dispariţia lui Samoil se va resimţi pentru bunul mers al întreprinderii.

Aşa dar, cel care bate medaliile de acum înainte va fi Elias Şaraga, căruia destinul i-a dat o vieaţă mai lungă.

www.dacoromanica.ro

f) *In amintirea Domnitorului Cuza*

Tot în anul 1906, Elias Şaraga bate „Medalia abdicării lui Cuza-Vodă“, purtând pe avers chipul lui Cuza şi pe revers inscripţiunea: „Sub a sa domnie s'au săvârşit Unirea Principatelor-1859, Secularizarea averilor mănăstireşti-1863, Improprietărirea Ţăranilor-1864“. In comitetul de patronaj figurau A. D. Xenopol, Grigore Ghica-Deleni, colonel Langa, Grigore Buicliu, Gh. Buţureanu, Manolescu-Mladian, A. D. Holban ş. a.

g) *O medalie cu răsunet*

In 1907 Elias Şaraga ia iniţiativa baterii unei medalii comemorative a 30 de ani dela „luarea Griviţei şi eliberarea

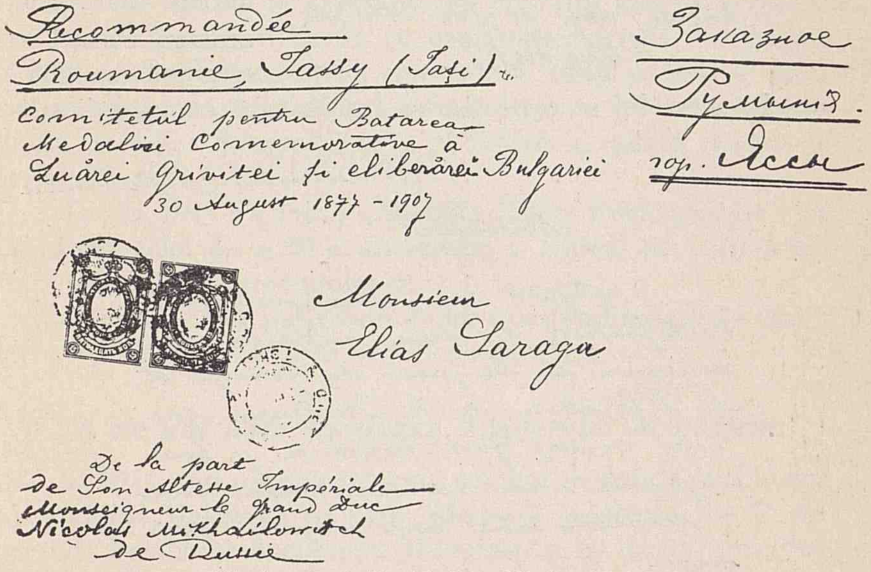

Plicul scrisorii Marelui Duce Nicolae (1907).

Bulgariei“ sub patronajul unui comitet de istorici şi veterani, în frunte cu A. D. Xenopol. Această medalie, prin publicitatea miilor de circulări răspândite în Rusia, Bulgaria şi România, stârneşte neaşteptate manifestări de ordin extern şi o largă discuţie de presă.

www.dacoromanica.ro

Enzinograde 8/21 Septembre
1902.

Au Comité de la Médaille Grivita:

Son Altesse Impériale Le Grand Duc Wladimir me charge d'exprimer au Comité de la médaille Grivita sa profonde reconnaissance pour l'envoi de la médaille, que Son Altesse accepte avec grand plaisir.

Colonel Comte Fersen
Aide de Camp de Son Altesse Impériale.

Marele Duce Vladimir, care se afla în această vreme în Bulgaria unde reprezenta pe Ţar la serbările comemorative ale Independenţei Bulgare — şi Marele Duce Nicolai Mihailovici, în 1912, cu prilejul vizitei făcute în Ţară pentru a preda Regelui Carol I bastonul de mareşal al armatei ruseşti — elogiază medalia.

In acest fel se rupe pentru întâia oară cu tradiţia ofi-

St. Pétersbourg, le 5/18 décembre

Monsieur

Ayant reçu avec une sincère satisfaction les deux médailles, en souvenir de la prise de Grivitza et la libération de la Bulgarie, que vous m'avez fait parvenir, je vous exprime ma reconnaissance pour l'attention que vous avez eue pour moi

Veuillez croire à
mes meilleurs sentiments

Nicolas M.

Scrisoarea Marelui Duce Nicolae (1912)

www.dacoromanica.ro

cială ţaristă care în cărţile de istorie, şi în special în manualele şcolare, trecea sub tăcere rolul României în eliberarea Bulgariei.

Ba ceva mai mult, ministerul Şcoalelor din Petersburg recomandă şcolilor această medalie. Din Rusia s'au comandat câteva mii de medalii, din Bulgaria mai puţine.

Medalia prezintă pe avers chipurile Ţarului Alexandru I şi al Regelui Carol I, iar pe revers, incripţiunea în limbile rusă, română şi bulgară: „In amintirea luării Griviţei şi a eliberării Bulgariei".

h) *Pentru Eminescu*

In 1909, împlinindu-se „20 de ani dela moartea celui mai mare poet al ţării noastre Mihail Eminescu", sub patronajul unui comitet din care fac parte Corneliu Botez, prof. Gr. Forţu, C. Hamangiu, Gr. Trancu-Iaşi, se bate o medalie comemorativă având pe avers chipul Poetului, iar pe revers o ramură de lauri şi o harfă, cu următoarea strofă din poezia „La steaua": „Icoana stelei ce-a murit, încet pe cer se suie, era pe când nu s'a zărit, azi o vedem şi nu e" — inscripţie aleasă de Elias Şaraga şi care se referă la soarta tragică a genialului poet.

Tot în 1909 s'a bătut „Medalia Unirii Principatelor", în amintirea celei de a 50-a aniversări a Unirii, cu chipul lui Vodă Cuza înconjurat de lauri.

Medalia a fost patronată de un comitet din care au făcut parte mai mulţi din foştii ofiţeri ai lui Cuza.

i) *75 de ani dela fundarea Academiei Mihăilene*

In 1911, sub patronajul unui comitet în frunte cu Pimen, mitropolitul Moldovei, se bate „Medalia Jubileului de 75 de ani dela fundarea Academiei Mihăilene şi 50 de ani dela înfiinţarea Universităţii din Iaşi", — precum şi „Medalia desvelirii monumentelor lui Cuza Vodă şi Mihail Kogălniceanu".

Prima are pe avers chipurile lui Mihai Sturdza Vodă, Cuza-Vodă, şi Vodă Carol I — iar pe revers Palatul Universităţii. A doua, efigiile lui Cuza Vodă şi Mihail Kogălniceanu, iar pe revers poartă cuvintele Regelui Carol I: „Popoarele se

7209.—

www.dacoromanica.ro

onorează și pe ele înseși când păstrează și înconjoară cu dragoste memoria marilor lor patrioți".

Manevrele regale din 1911 care au fost „un eveniment

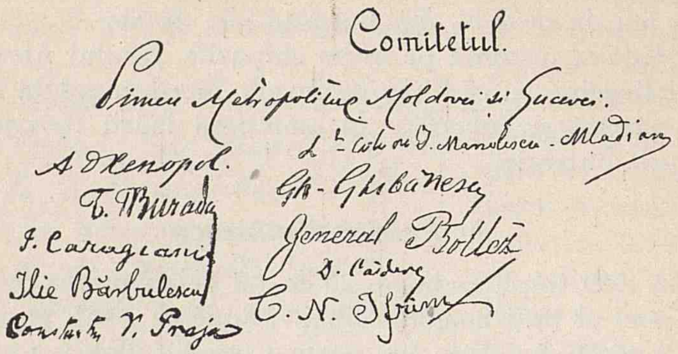

Comitetul medaliei Academiei Mihăilene

în istoria armatei române" au fost de asemenea obiectul baterii unei medalii.

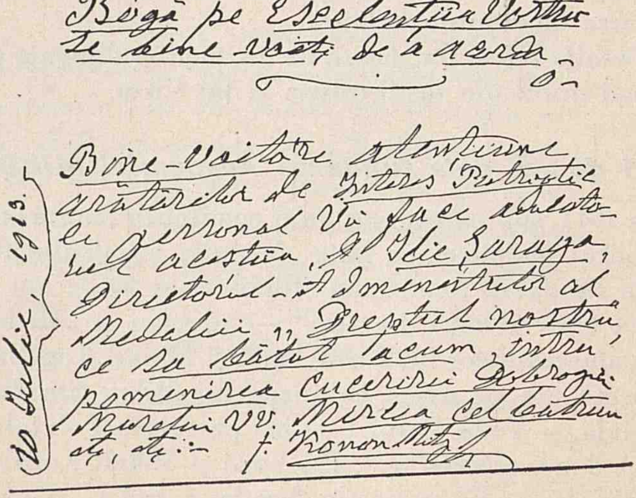
†
DR. KONON AR. DONICI
ARHIEPISCOP ȘI MITROPOLIT UNGRO-VLAHIEI
PRIMAT AL ROMÂNIEI

www.dacoromanica.ro

j) *„Dreptul nostru“*

Pentru simbolizarea dreptului istoric al României asupra Dobrogei lui Mircea cel Bătrân, s'a bătut, în 1913, „Medalia Dreptul Nostru“. In comitetul de patronaj al acestei medalii figurează Konon, Mitropolitul primat (care s'a arătat întotdeauna binevoitor iniţiativelor numismatice ale lui Elias Şaraga) Nicolae Gane, A. D. Xenopol, Al. Davila.

La întoarcerea trupelor române din campania din Bulgaria, în 1914, se scoate o nouă ediţie a „Medaliei întoarcerii armatei române din Balcani“. Ambele medalii poartă pe revers chipurile lui Mircea cel Mare şi al Regelui Carol I cu datele istorice 1836—1418—1913; pe avers sunt figuri simbolice.

k) *„Avântul Ţării“*

Tot în 1914 Elias Şaraga editează decoraţia oficială „Avântul Ţării“, purtată de toţi ostaşii — care reprezintă pe revers un desen alegoric aproape identic cu cel al „Medaliei populare a întoarcerii Armatei“.

Când Şaraga a prezentat Regelui Carol I primele zece exemplare ale acestei decoraţii, marele Rege şi-a prins una în piept şi a decorat pe loc pe generalul Hârjeu, ministrul de Război, şi pe Elias Şaraga.

In 1918, după încheierea păcii, Şaraga urmà să fie editorul ordinului militar al „Crucii comemorative a Războiului 1916—1918“. Dela Marele Cartier din Bicaz el primeşte înştiinţarea oficială că regele Ferdinand a aprobat modificările ce le-a propus a se face modelului proiectat. Medalia s'a bătut însă de către Guvern.

Două exemplare — proiect — forjate la Iaşi, au fost purtate de către regele Ferdinand şi Prinţul moştenitor. Pregătindu-se reîntoarcerea glorioasă a Familiei regale în Bucureşti, aghiotantul regal, colonelul Stârcea, a chemat la Palat pe Şaraga, pentru a-l ruga să procure o decoraţie pentru generalul Berthelot. Nefiind posibil, Prinţul moştenitor a cedat medalia sa generalului francez.

www.dacoromanica.ro

In afară de edițiile populare, Șaraga a tras din multele medalii editate și inițiate de el, splendide ediții mărite, pentru muzee și colecții, unele din ele turnate în metale prețioase.

In „Buletinul Societății Numismatice Române" (No. 27) este trecut numele lui Elias Șaraga, căruia profesorul Const.

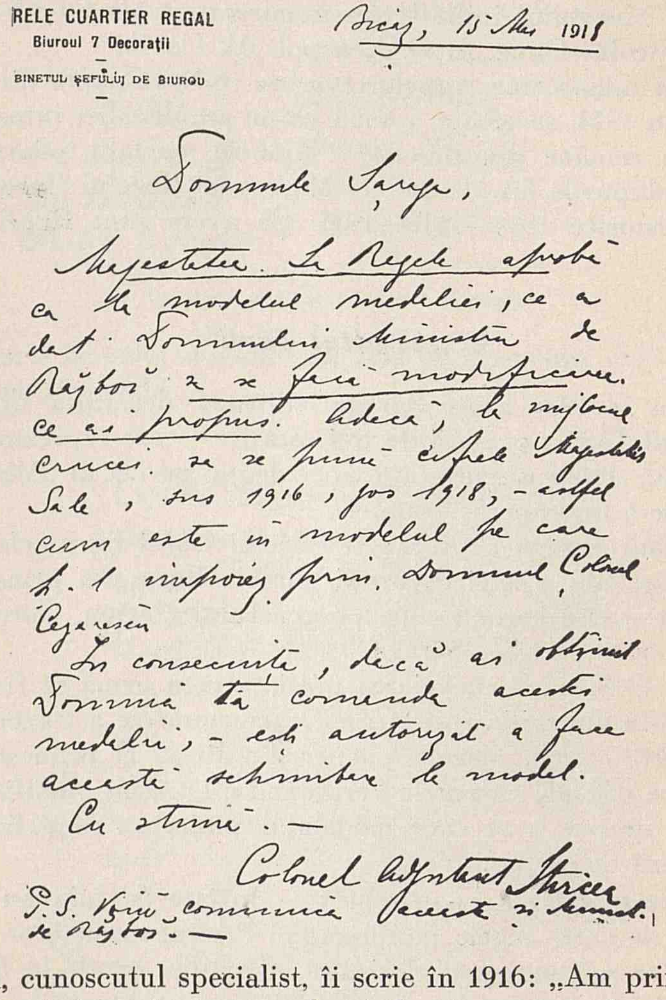
RELE CUARTIER REGAL
Biuroul 7 Decorații
BINETUL ȘEFULUI DE BIUROU

Iași, 15 Mai 1918

Domnule Șaraga,

Majestatea Sa Regele aprobă ca la modelul medaliei, ce a dat Domnului Ministru de Războiu să se facă modificarea ce ai propus. Adecă, la mijlocul crucei să se pună cifrele Majestății Sale, sus 1916, jos 1918, — astfel cum este în modelul pe care ți-l înapoiez prin Domnul Colonel Cejarescu.

In consecință, dacă ai obținut Domnia ta comanda acestei medalii, — ești autorizat a face această schimbare la model.

Cu stimă. —

Colonel Adjutant Ștircea

P.S. Voiu comunica aceasta și Minist. de Războiu. —

Moisil, cunoscutul specialist, îi scrie în 1916: „Am primit copia ce mi-ai trimis și care e foarte bună, precum și scrisoarea cu indicațiile ce ți-am cerut. Iți mulțumesc foarte mult pentru amândouă și le voiu utiliza în lucrarea ce fac asupra medaliei lui Mihai Viteazul".

www.dacoromanica.ro

14. DONAŢII

Din numeroasele adrese de mulţumire se vede dărnicia fraţilor Şaraga, în special faţă de instituţiile culturale. Cum era şi firesc, donaţiile, cele mai multe, s'au îndreptat spre cel mai de seamă aşezământ de cultură: *Academia Română.*

Vom spicui din adresele de mulţumire, puţinele care au fost păstrate de urmaşi.

Prin adresa No. 4041 din 16/28 Mai 1888, semnată de

— 7 —

D. Ión Kalinderu, membru al Academieĭ .	28
D. Iacob Negruzzi, idem	5
D. Grigore Stefănescu, idem	8
D. Dim. Olănescu, idem	5
D. Marian S. Florian, idem	5
D. Petru Poni, idem	2
D. A. Naum, idem	2
D. A. Papadopol Kalimachi, idem . . .	2
Eredii doctoruluĭ Emil Max	296
D. I. V. Socec, editor (Bucurescĭ) . . .	171
Frațiĭ Şaraga, editorĭ (Iașĭ)	311

Fragment de pagină din Raportul Fundaţiei Carol pe anul 1896, cu numele donatorilor de cărţi.

preşedintele Mihail Kogălniceanu și secretarul general D. Sturdza, Academia Română mulţumeşte fraţilor Şaraga pentru „darul preţios": două volume de cărţi tipărite; 5 volume manuscripte; 11 dosare diferite din anii 1822, 1828, 1835, 1841, 1844 și 1847; 16 documente în diferite limbi străine; 230 de documente dinaintea anului 1831; 200 de documente după anul 1830.

Adresa No. 5272 din 6/18 Mai 1891, poartă semnătura preşedintelui B. P. Hasdeu și a lui D. Sturdza — și se referă la donaţia de 10 medalii bătute cu prilejul împlinirii a 25 de ani de domnie a Regelui Carol I.

Adresa No. 7087 din 15 Martie 1895, semnată Iacob Negruzzi și acelaşi secretar perpetuu D. Sturdza, aduce mulţumiri pentru scrisorile donate „privitoare la vânzarea de

www.dacoromanica.ro

cărţi româneşti trimise în Basarabia" de către Fraţii Şaraga.

O altă adresă, semnată N. Kretzulescu, pomeneşte despre

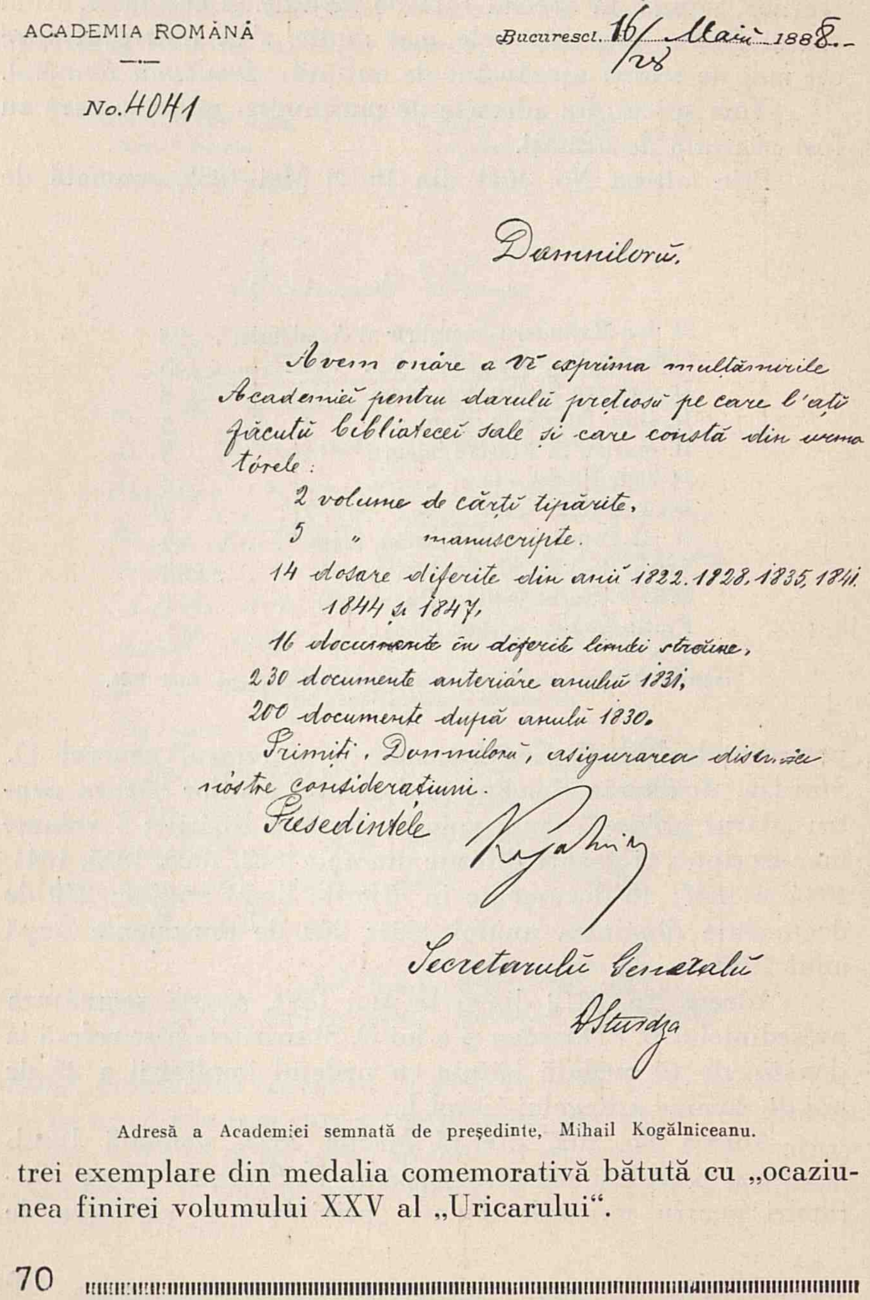
ACADEMIA ROMÂNĂ

No. 4041

Bucurescĭ 16/28 Maiu 1888.

Domnilorŭ.

Avem onóre a vĕ exprima mulţămirile Academieĭ pentru darulŭ preţiosŭ pe care l'aţĭ făcutŭ bibliotecei sale şi care constă din urmatórele:

2 volume de cărţĭ tipărite,
5 " manuscripte.
14 dosare diferite din aniĭ 1822. 1828. 1835. 1841. 1844 şi 1847,
16 documente în diferite limbĭ străine,
230 documente anteriore anuluĭ 1831,
200 documente după anulŭ 1830.

Primiţi, Domnilorŭ, asigurarea distinseĭ nóstre consideraţiunĭ.

Preşedintele
Kogalnic

Secretarulŭ Generalŭ
DSturdza

Adresă a Academiei semnată de preşedinte, Mihail Kogălniceanu.

trei exemplare din medalia comemorativă bătută cu „ocaziunea finirei volumului XXV al „Uricarului".

www.dacoromanica.ro

Când Elias Şaraga a împlinit 77 de ani, — ca o modestă bucurie pentru sine, cum se exprimă în petiţia adresată Academiei, el a donat peste 4000 de scrisori din anii 1848—1905, aparţinând mai multor familii cu merite în vieaţa Ţării. Cercetată, această bogată corespondenţă, dăruită în 1936, va putea de sigur arunca o lumină asupra vieţii sociale din secolul trecut.

O listă de donatori, cuprinsă în „Raportul către Majestatea Sa Regele“ — prezentată de Directorul „*Fundaţiunei Universitare Carol I*“ la 9 Mai 1896, — ne arată că, în 1896, „Fraţii Şaraga, editori“ au dăruit Fundaţiei 311 volume. Această cifră este cea mai mare din lista donatorilor.

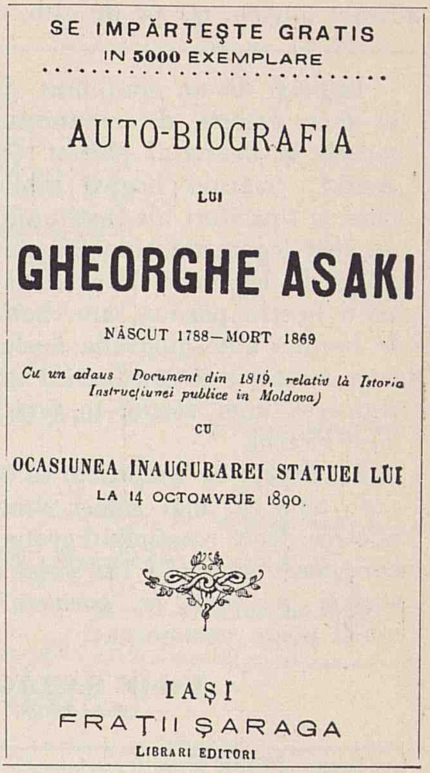
SE IMPĂRŢEŞTE GRATIS
IN 5000 EXEMPLARE

AUTO-BIOGRAFIA

LUI

GHEORGHE ASAKI

NĂSCUT 1788—MORT 1869

Cu un adaus Document din 1819, relativ la Istoria Instrucţiunei publice in Moldova)

CU

OCASIUNEA INAUGURAREI STATUEI LUI
LA 14 OCTOMVRIE 1890.

IAŞI
FRAŢII ŞARAGA
LIBRARI EDITORI

Cu prilejul inaugurării statuii lui Gheorghe Asaki — 14 Octomvrie 1890, — recunoscători marelui cărturar care şi-a dat la legat bogata bibliotecă şi celelalte tipărituri ale „Institutului Albina“, aceasta timp de 25 ani, în atelierul de legătorie a lui Ihil şi David Şaraga — Samoil şi Elias Şaraga au răspândit gratuit 5000 de exemplare din „Autobiografia“ lui Gheorghe Asaki.

Adrese ale Societăţii pentru învăţătura Poporului Român (No. 77 din 24 Septemvrie 1897) şi una a Şcolii primare de băieţi din Târguşor-Iaşi, (18 August 1888), amintesc de cărţi didactice dăruite elevilor săraci.

Un număr impresionant de volume a fost dăruit „Bibliotecii Publice Urechiă din Galaţi“, precum şi Societăţii Studenţilor Români din Zürich (14 Iulie 1893).

www.dacoromanica.ro

Direcțiunea Generală a Telegrafelor și Poștelor (No. 30518/1891) scrie Fraților Șaraga: „Actele și timbrele poștale vechi ce ați binevoit a ne oferi pentru Museul nostru poștal, completându-ne lipsuri foarte importante, ne autorisă, pe de o parte, a vă prenumăra pe Dv. între primii fondatori ai acestui museu, iar pe de alta, de a vă exprima completa noastră mulțumire pentru această frumoasă și importantă ofrandă."

Printr'o altă adresă din 17.2.1893 aceeaș Direcție mulțumește pentru alte donații.

Societatea Geografică Română (adresa No. 20 din 17 Maiu 1899), mulțumește Fraților Șaraga pentru 42 hărți antice dăruite societății.

Dr. C. I. Istrati, comisarul general al „Expozițiunei generale române din 1906" mulțumește librarului Șaraga pentru darul făcut „Muzeului Trecutului nostru". Este vorba de o mașină tipografică, o „presă" — prima, de acest fel, la noi în țară — care făcea parte din tipografia „Albina Românească" a lui Asaki. Mașina purta inscripția, turnată în străinătate: „Primul teasc-repede". Piesa aceasta avea și o valoare tehnică, prin unicitatea ei, dar și o valoare istorică, întrucât în timpul căimăcămiei lui Vogoride, boierii moldoveni au tras la acest teasc imprimate în favoarea Unirii Principatelor.

> Impinși de un simțimînt de pietate și de o datorie de recunoștință către marele și neuitatul patriot **Gheorghe Asaki**, acăruia bogată bibliotecă, opere și tipărituri ale Institutului *Albina* au fost legate timp de 25 ani, în atelierul de legătorie de cărți al repausatului nostru părinte, am hotărit a da la lumină auto-biografia aceluia, a căruia memorie se eternizează astăzi prin rîdicarea unei statui în fața bisericei Trei-Erarhi.
>
> Am crezut că nu putem să esprimăm mai bine și mai sincer simțimentele noastre, decît respîndind gratis în 5000 esemplare biografia lui, scrisă de el însuși și precedată de portretul seu, la mulți poate necunoscut.
>
> **Frații ȘARAGA.**
> Librari-Editori

Introducerea editorilor Șaraga la autobiografia lui Gh. Asaki.

www.dacoromanica.ro

ROMANIA

MINISTERUL DE INTERNE

DIRECȚIUNEA GENERALĂ

TELEGRAFELOR ȘI POSTELOR

DIVISIA Compt

No.

Bucuresci, în

Domnilor

Actele și timbrele postale vechi ce ați bine voit a ne oferi pentru museul nostru postal, completandu-ne lipsuri fórte însemnate, ne autorisa, pe di o parte, a vĕ prenumĕra și pe Dv. între primiĭ fondatori ai acestui musĕu iar pe de alta, de a vĕ esprima complecta nóstră multumire pentru acéstă frumósă și importantă ofrandă. —

Primiți vĕ rog, Domnilor, asigurarea considerațiunei mele —

Director General

[illegible]

Șeful

[illegible]

Dlor

Frați Saraga.

www.dacoromanica.ro

Ministerul de Război, prin adresa No. 756 din 4 Februarie 1913, mulţumeşte lui Elias Şaraga pentru o serie de hărţi şi acte vechi — între altele, 19 hărţi ale Basarabiei, Moldovei şi Valahiei din 1817—1820 — dăruite Muzeului Armatei.

SOCIETATEA GEOGRAFICA ROMÂNĂ

No. 20

Bucuresci, în 17 Mai 1899

Domnilor,

Am onóre a adeveri primirea scrisórei D-v. din 6 Mai a. c. pe lângă care aţi bine voit a oferi Societăţii Geografice Române 42 de hărţi antice a diferitelor ţări, rugându-vă să bine voiţi a primi viile mulţumiri din partea acestei Societăţi pentru acest precios dar.

Primiţi vă rog Domnilor, asigurarea distinsei mele consideraţiuni. —

Secretar General,
Lahovari

Domnilor Frati Saraga
librari-editori şi antiquari
Str. Stefan cel Mare, 28. Iaşi

O scrisoare a Consulatului maghiar din Iaşi (No. 11885 din 14 Decemvrie 1915), anunţă primirea darului de 1000 de volume din „Istoria Românilor" de A. D. Xenopol, pentru a fi împărţite răniţilor din armata austro-ungară şi prizonierilor români din Armata rusă aflători în Austro-Ungaria.

www.dacoromanica.ro

Adrese ale *Muzeului Militar Naţional* (No. 3555/28 Decemvrie 1934) şi ale *Teatrului Naţional din Bucureşti* (No. 637/13 Noemvrie 1935), mulţumesc pentru daruri menite să îmbogăţească preţioase colecţii.

21/x/906

EXPOZIŢIUNEA
GENERALĂ ROMÂNĂ
DIN 1906

COMISARIATUL GENERAL
No 2416

DOMNULE

Luând cunoştinţă cu plăcere de donaţiunea ce faceţi, prin scrisoarea D.voastră înregistrată la No. 2931/906, pentru „Muzeul Trecutului Nostru" vă aducem mulţumiri şi vă comunic că oferta D.voastră graţioasă se va publica în Buletinul Oficial al Expoziţiunei.

Primiţi, asigurarea consideraţiunei noastre.-

Adresa de mulţumire privitoare la dăruirea „Teascului-repede".

Analele Academiei Române (Tomul LVI, şedinţele din 1935—1936) cuprind (p. 83) printre numele donatorilor, cari au îmbogăţit „secţiunea Manuscriselor şi Documentelor" precum şi „Secţiunea Stampelor", numele lui Elias Şaraga.

15. RĂSFOIND CATALOAGELE ACADEMIEI ROMÂNE

Cei cari au mânuit cu înţelegere manuscriptele aflătoare în Biblioteca Academiei Române — pentru lucrări din

www.dacoromanica.ro

domeniul Istoriei ori dintr'al ştiinţelor ajutătoare: paleografia, filologia, diplomatica, heraldica, numismatica — vor şti să preţuiască cum se cuvine munca fraţilor Şaraga, de a nu lăsa să mucegăiască prin podurile caselor boiereşti şi răzăşeşti, atâtea lucruri preţioase.

Nu e mic numărul actelor pe care Academia Română le-a dobândit prin destoinicia acestor mult-pricepuţi în me-

Nr. 3555 din 28 Decemvrie 1934

MUZEUL MILITAR NATIONAL

către

DOMNUL ELIAS SARAGA
Antiquar
Loco

Consiliul de Conducere al Muzeului Militar Naţional, luând cunoştinţă de donaţia pe care aţi binevoit a o face, vă exprimă, prin aceasta, viile sale mulţumiri pentru preţioasa contribuţie la îmbogăţirea colecţiunilor noastre.-

p. DIRECTORUL MUZEULUI MILITAR
Căpitan Căpşuneanu —
Căpşuneanu Const.

şteşugul anticvariatului. Catalogul manuscriptelor româneşti, întocmit şi tipărit sub îngrijirea lui Ioan Bianu şi a d-lui Remus Caracaş, în 1913, şi cel apărut în 1931 tot din grija răposatului Conservator al Bibliotecii Academiei, cu munca paleografului G. Nicolaiasa, — pomenesc numele lui Şaraga în înşirarea feluritelor titluri de manuscripte, la locul rezervat chipului de dobândire.

Astfel, tomul II al Catalogului aminteşte de manuscrisul: *„Tragudia sau, mai bine a zice, Jalnica Moldovii Intâmplare...“* — manuscris ce cuprinde şi *„Tălmăcirea Caimelii lui*

www.dacoromanica.ro

Vogoridi..." precum şi „*Stihuri făcute în Tazlău*" — caiet în 4⁰ de 107 foi, „cumpărat dela Fraţii Şaraga, 16 Noemvrie 1889".

Mai departe acelaşi Catalog dă în 3 pagini şi jumătate o

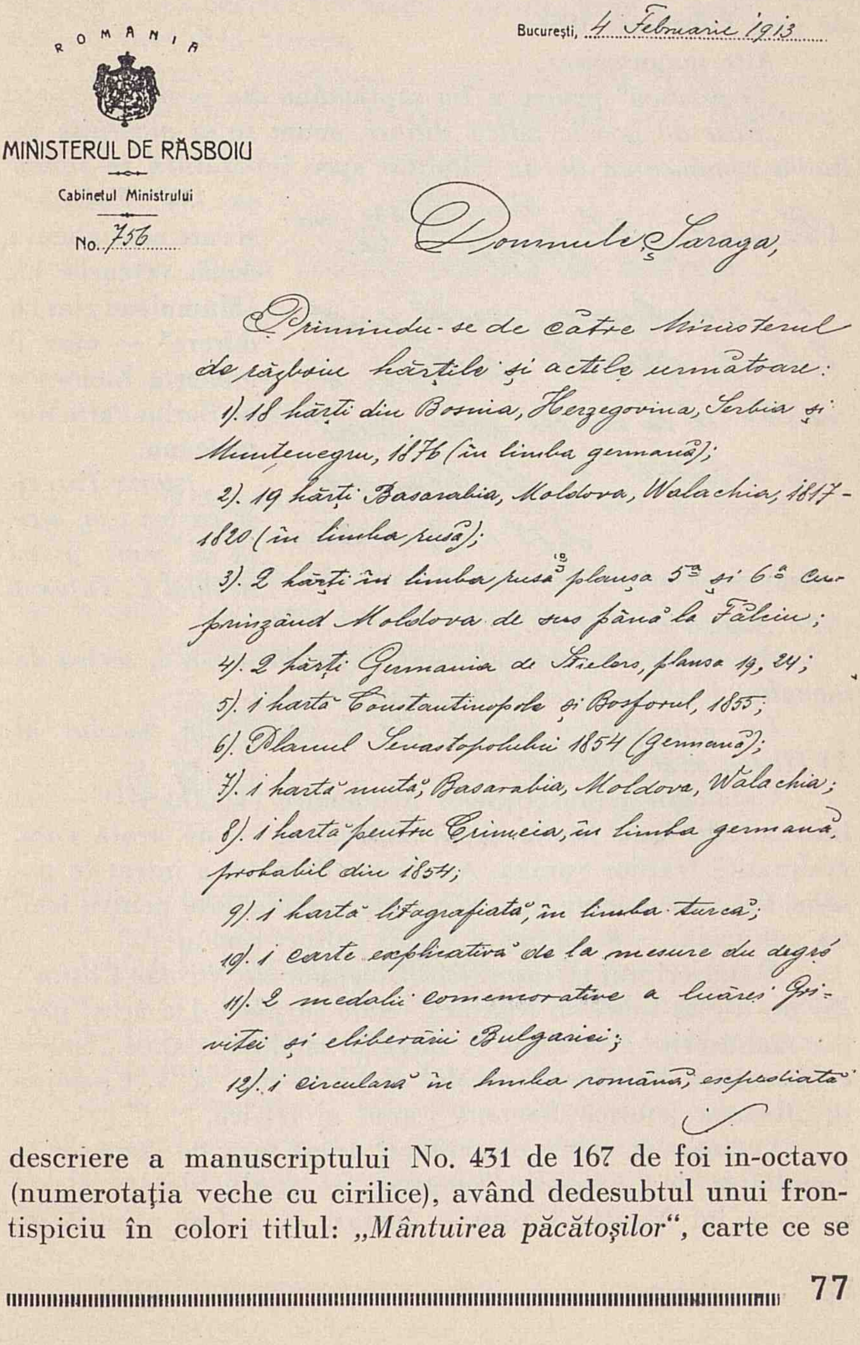
ROMANIA
MINISTERUL DE RĂSBOIU
Cabinetul Ministrului
No. 756

Bucureşti, 4 Februarie 1913

Domnule Şaraga,

Primindu-se de către Ministerul de războiu hărţile şi actele următoare:

1). 18 hărţi din Bosnia, Herzegovina, Serbia şi Muntenegru, 1876 (în limba germană);
2). 19 hărţi Basarabia, Moldova, Walachia, 1817-1820 (în limba rusă);
3). 2 hărţi în limba rusă planşa 5ª şi 6ª cuprinzând Moldova de sus până la Fălciu;
4). 2 hărţi Germania de Stielers, planşa 19, 24;
5). 1 hartă Constantinopole şi Bosforul, 1855;
6). Planul Sevastopolului 1854 (germană);
7). 1 hartă mută, Basarabia, Moldova, Walachia;
8). 1 hartă pentru Crimeia, în limba germană, probabil din 1854;
9). 1 hartă litografiată, în limba turcă;
10). 1 carte explicativă de la mesure du degré
11). 2 medalii comemorative a luărei Griviţei şi eliberării Bulgariei;
12). 1 circulară în limba română, expediată
/.

descriere a manuscriptului No. 431 de 167 de foi in-octavo (numerotaţia veche cu cirilice), având dedesubtul unui frontispiciu în colori titlul: „*Mântuirea păcătoşilor*", carte ce se

www.dacoromanica.ro

numeşte *„Minunile Maicei Domnului“* şi a fost scrisă din îndemnul şi cu toată cheltuiala boierului Ionaşcu Carpu. Acest manuscris Academia îl are — prin mijlocirea lui Şaraga — de prin Februarie 1888.

Alte manuscrise:

„O predică“ pentru a 3-a săptămână din post.

„Rost de poezii, adică stihuri, acum întâi alcătuite în limba românească de un râvnitor spre învăţătură în limba sa. 1847 Februar“ şi care nu-s altceva decât versurile lui „Mumulean glas cu durere“ — cum îl numeşte Eminescu pe Barbu Paris Mumuleanu.

„Istoria Terezi-ei, partea I-iu, scrisă de mine giosul iscălitul C. Tufăscul 1840, August în 13 zile“.

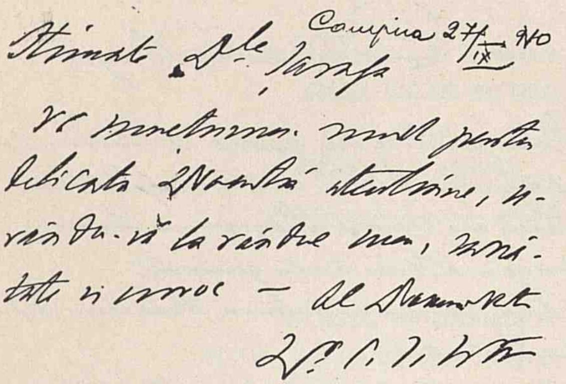

Scrisoarea de mulţumire a d-rului C. I. Istrati.

O condică cuprinzând còpii după documente, scrisă de monahul Ioachim dela Schitu Asău (Bacău).

Un miscellanea format din 5 caete din secolul al XVIII-lea şi al XIX-lea.

Catalogul manuscriptelor Academice (Tomul III) — cel întocmit de Ioan Bianu şi G. Nicolaiasa — ne arată cum, mulţumită fraţilor Şaraga, Academia Română a intrat în posesia unor documente de o deosebită însemnătate pentru istoria culturală, — şi anume a vechii culturi româneşti.

Manuscriptul *„Ceasornicul Domnilor de Nicolae Costin“*, 233 de file in-folio, cu legătură veche în piele. De acest preţios manuscript s'au slujit N. Iorga în monumentala-i „Istorie a Literaturii Române în secolul al XVIII-lea“ şi N. Cartojan în „Revista Istorică Română“, anul al III-lea.

D. Ioan St. Petre prezentând drept teză de doctorat la Facultatea de Litere din Bucureşti un studiu despre vieaţa şi opera lui Nicolae Costin — lucrare ce a fost primită de

www.dacoromanica.ro

către Comisiunea prezidată de d-l prof. C. Rădulescu-Motru, cu menţiunea „magna cum laude“ — acordă în capitolul „Cuprinsul operei“ aproape 7 pagini manuscriptelor referitoare la „Ceasornicul Domnilor“, printre care şi manuscriptului obţinut dela Şaraga.

De asemeni Academia a cumpărat dela fraţii Şaraga: *„Adăogire lipsurilor la Cronicul vornicului Ioan Neculcea,*

ROMÂNIA

Direcţiunea Teatrului Naţional din Bucureşti

№ 778 * 21.OCT.1936

Bucureşt 193

Domnului
Elias Saraga.
Loco.

Vă mulţumim călduros pentru darul, atât de preţios, făcut Teatrului Naţional.

Cele şapte medalii şi 19 piese le vom păstra, cu toată grija pentru importanţa lor, în Biblioteca teatrului.

Primiţi vă rugăm, asigurarea deosebitei noastre stime.

DIRECTOR

SECRETAR GENERAL

oareşicare fragmenturi scoase dintr'o cronică (litopisiţi) ce se află la d-l căpitan Mihalachi Kogălniceanu“.

Acelaşi Catalog pomeneşte şi de un manuscris din 25 Februarie 1729: *„A celui întru sfinţii părintelui nostru Vasilie, arhiepiscopul Chesariei Cappadochiei, la ceale şease zile pentru facerea lumii, tâlcuire“* şi despre manuscrisul mişcelaneu cuprinzând *„Pomelnicul mănăstirei Moldoviţa“*, întovărăşit de un „Tabel cu numele ctitorilor, de rânduiala panachidei celei mici, de un Cuvânt de folos şi de Cuvinte la ziua Bunei-Vestiri“.

www.dacoromanica.ro

Insemnătatea darurilor și vânzărilor făcute de Frații Șaraga Academiei Române, s'a evidențiat, recent, cu prilejul apariției monumentalei „Istoria Literaturii Române" a d-lui G. Călinescu, în editura „Fundației Regale pentru Literatură și Artă".

Opera distinsului critic, a cărei apariție constitue cu adevărat un eveniment pentru mișcarea literelor române — cuprinde numeroase reproduceri de tablouri și planșe aparținând „Colecției Șaraga", intrată în patrimoniul Academiei Române (vezi pag. 13, 14, 15, 16, 17, 25, 32, 33, 34, 41).

ACADEMIA ROMÂNĂ

Bucureşti.
Calea Victoriei, 125.
21 Januarie 1936.

No. B.422.

Stimate Domn,

Academia Română a primit donaţia Dvoastre constând din peste 4000 scrisori autografe - a căror clasificare şi descriere se află pe verso - şi vă exprimă călduroase mulţumiri pentru preţiosul dar şi pentru statornicul interes ce i-l purtaţi.

Vă rugăm să primiţi expresiunea prea distinsei noastre stime.

Conservatorul Bibliotecii,

Domniei Sale

Domnului Elias Ş A R A G A,

L O C O.

Adresă de mulțumire a Academiei Române semnată de d. general Radu Rosetti.

Reproducerea lor întregește monumentala lucrare a d-lui G. Călinescu.

In timpul războiului de întregire, librăria Șaraga a fost un punct de întâlnire al intelectualității românești. Oaspeți dintre cei mai iluștri vizitau librăria, care se bucura de înalta cinste de a număra printre acești vizitatori pe Reginele Elisabeta și Maria.

După războiul mondial s'a produs un nou exod, ca un fel de nerecunoștință față de orașul care a dat atâtora adăpost. Au plecat nu numai locuitorii lui vremelnici, dar și ieșeni de baștină.

www.dacoromanica.ro

Au plecat şi foarte mulţi din clienţii lui Elias Şaraga — ai „Bătrânului Şaraga“, cum i se spunea acum.

In 1927, Elias Şaraga a încercat să predea prăvălia, căci — spunea el în circulara-ofertă, trimisă colegilor săi librari — „sub o nouă conducere tânără, vadul acesta ar reînflori ca altădată“.

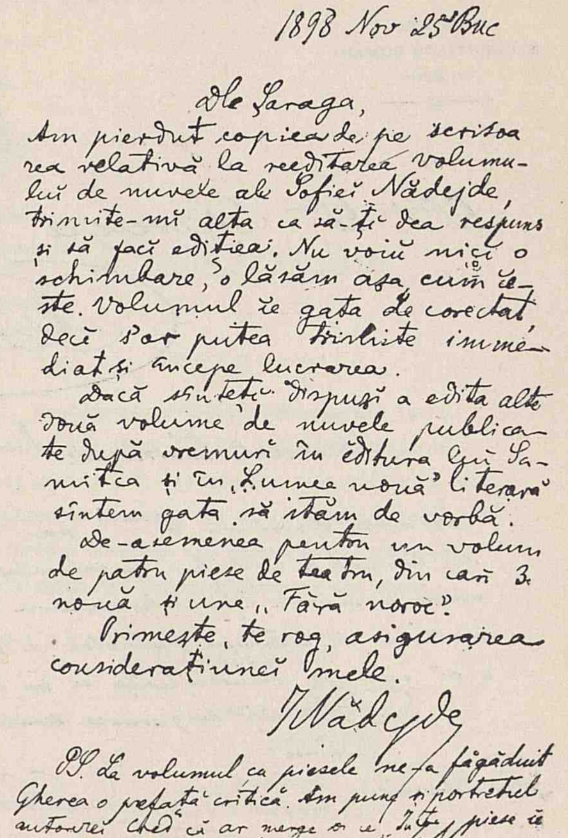
1898 Nov 25 Buc

Dle Şaraga,

Am pierdut copia de pe scrisoarea relativă la reeditarea volumului de nuvele al Sofiei Nădejde, trimite-mi alta ca să-ţi dea respuns şi să faci editiea. Nu voiu nici o schimbare, s'o lăsăm aşa cum este. Volumul e gata de corectat deci s'or putea trimite immediat şi începe lucrarea.

Dacă sînteţi dispuşi a edita alte două volume de nuvele publicate după vremuri în editura lui Sanitca şi în „Lumea nouă" literară sîntem gata să stăm de vorbă.

De-asemenea pentru un volum de patru piese de teatru, din cari 3 nouă şi una „Fără noroc".

Primeşte, te rog, asigurarea consideraţiunei mele.

I. Nădejde

P.S. La volumul cu piesele ne-a făgăduit Gherea o prefaţă critică. Am pune şi portretul autoarei. Cred că ar merge ... Toate piese ... „Ghică Vodă" cel de la beilic

Incercarea de predare n'a reuşit însă, de bună seamă din lipsă de amatori serioşi, cari să inspire încredere bătrânului care nu voià să-şi omoare librăria.

Elias Şaraga a mai ţinut însă întreprinderea vreo cinci ani. Desfiinţarea a anunţat-o pe ziua de 1 Aprilie 1932, tocmai când în Ţară se sărbătorea „Ziua cărţii“.

Publicista E. Marghita a scris cu acest prilej un simţit articol; spicuim:

...Tocmai azi, în ziua cărţii, zi prea puţin sărbătorită la noi în ţară, ziarele ieşene publică ştirea că, cu începere dela 1 Aprilie, vechea librărie şi anticariatul „Fraţii Şaraga“, fondată în anul 1830, deci acum 102 ani, îşi încheie activitatea. Acest anunţ evocă dintr'odată copilăria şi adolescenţa pentru orice moldovean, pentru care slova tipărită înseamnă cât de puţin în vieaţă.

Pentru acela însă, a cărui existenţă e strâns legată de lumea tiparului, librăria din colţul străzii Lăpuşneanu e ceva mai mult decât o

7209.—

www.dacoromanica.ro

simplă icoană fugară, mai mult decât un monument, ca oricare altul, care acum se nărue. Ea înseamnă refugiul în clipe grele, refugiul în lumea cărţilor, patronată de un librar, care era aproape un părinte pentru clientela lui. Bătrânul Şaraga găsea imediat contactul sufletesc cu cel ce împărtăşea dragostea pentru carte, avea flerul ce-l făcea să ghi-

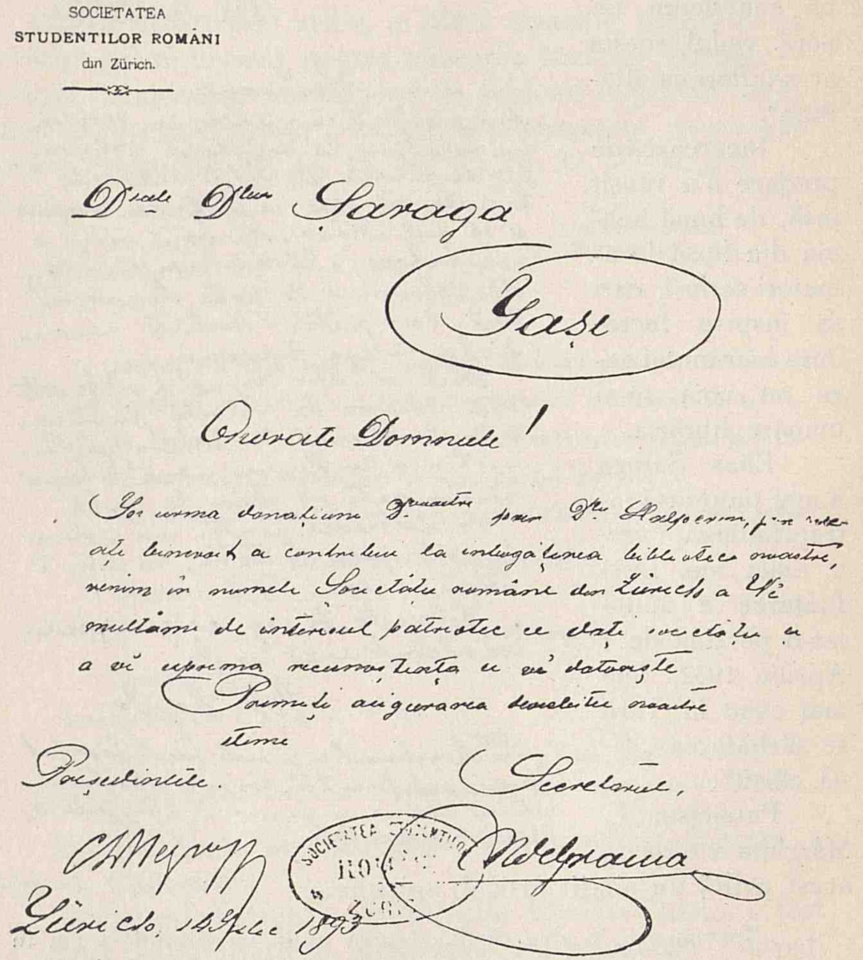
SOCIETATEA
STUDENTILOR ROMÂNI
din Zürich.

D-sale D-lui Şaraga

Iaşi

Onorate Domnule!

In urma donaţiunii D-voastre prin D-l Halperin, prin care aţi binevoit a contribui la întregirea bibliotecii noastre, venim în numele Societăţii române din Zürich a Vă mulţămi de interesul patriotic ce daţi societăţii şi a vă exprima recunoştinţa ce vă datoreşte.

Primiţi asigurarea deosebitei noastre stime

Preşedintele. Secretarul,

Zürich, 14 Iulie 1893

cească intuitiv pe prietenul cărţii şi acesta se bucura în prăvălia lui de toate favorurile — chiar când clientul şi patronul nu se cunoşteau personal.

Puteai să cotrobăeşti în voie ceasuri întregi printre volumele prăfuite, să citeşti ici o filă, colea un capitol, asemeni unui copil pofticios care ciuguleşte o bomboană dintr'o cutie, gustă o linguriţă de dulceaţă dintr'un borcan, rupe o bucăţică de ciocolată dintr'un pachet, când e

www.dacoromanica.ro

lăsat singur în cămara cu felurite bunătăţi. Iar bătrânul Şaraga te întâmpina totdeauna cu un zâmbet pe buze şi, când îţi spunea cu accent tainic, ca un Moş Crăciun în ajun de sărbătoare: „Să vezi ce am pus de o parte pentru mata“, simţeai o bucurie nespusă, nu numai din cauza surprizei ce te aştepta, ci şi din pricina căldurii sufleteşti ce emana din figura şi din vorba blândă a acestui cărturar.

ROMANIA

EPITROPIA GENERALĂ
a
OSPITALELOR ŞI OSPICIILOR
CASEI SFT. SPIRIDON
IAŞI

Serviciul Administrativ

N. B. La răspuns să se arăte numărul presentei adrese.

Anexe

№ 5566 27.AUG.1916

D o m n u l e

Conform adresei D-vs înregistrată la No. 11645/916, primindu-se 357 volume difiriţi autori pentru a fi distribuite în mod gratuit răniţilor ce eventual vor fi în spitalul central Epitropia Generală are onoare a vă aduce viile sale mulţumiri pentru ofranda ce aţi făcut.

E p i t r o p i

Şeful Serviciului

Domnului Elias Şaraga Librar Strada Păcurari No. 1

L o c o

La întâi Aprilie — şi data nu e o farsă — librăria Şaraga îşi va închide porţile definitiv după o activitate de o sută doi ani.

In colţul din strada Lăpuşneanu se va instala probabil o bodegă cu clienţi sgomotoşi, în locul acelui tineret totodată grav şi sglobiu, care în drum spre Universitate, trebuia să facă un popas în locaşul cărţii.

Un tainic magnet ne atrăgea pe toţi şi pe toate, căci librăria Şaraga avea atmosfera ei specială, care nu se poate compara cu niciuna din librăriile obişnuite, poate mai bine asortate din punct de vedere literar. Dar lipsea în celelalte parfumul, căldura, lumina, ce te învăluia în efluviile ei puternice, atât de puternice, încât astăzi, după ani de zile, tot le mai simţi ca o binefacere, ca o baie purificatoare ce te curăţă

www.dacoromanica.ro

de toată zgura meschinăriilor vieții cu care fatalmente vii în contact zi de zi, ceas de ceas.

Librăria Șaraga nu va mai exista — dar va rămâne o pioasă amintire a acestei librării în inimile și în mințile tuturora care și-au îmbogățit spiritul în lumea cărților, patronată de un bunic cu zâmbet și suflet de adolescent".

PRIMARIA MUNICIPIULUI BUCUREŞTI

COMITETUL PENTRU ORGANIZAREA LUNEI BUCUREŞTILOR

STRADA EUGEN STATESCU No. 7

Parter
Scara No. 1194
Apartament

Telefon 3-79 70

17 August 1936

STIMATE DOMN,

Avem onoare de a înapoia prețioasele obiecte pe cari ați avut bunăvoința de a ni le împrumuta pentru a fi expuse în Pavilioanele Regalității din cadrul "Lunei Bucureștilor". Tinem să vă prezentăm viile noastre mulțumiri pentru concursul ce ne-ați dat în chipul cel mai amabil la reușita expoziției, la care în mare măsură a contribuit și colecția de timbre pe care ați binevoit a ne-o împrumuta.

Vă rugăm să primiți, Stimate Domn, asigurarea perfectei noastre considerațiuni.-

PRIMAR GENERAL,

DOMNIEI SALE
DOMNULUI ELIAS SARAGA

16. ELIAS ŞARAGA

Elias Șaraga nu voià însă să părăsească Iașii, deși familia îi plecase la București. Pentru el, ca și pentru atâți alți ieșeni, Capitala Moldovei luase „aproape o înfățișare umană", încetând de a mai fi un cadru, „pentru a deveni o ființă vie".

www.dacoromanica.ro

Orașul vorbea sufletului bătrânului — obosit de muncă, dar și de nerecunoștința contemporanilor.

N'a putut rezista mult chemărilor alor săi — și a plecat la București, fără însă să uite Iașii. Nu s'a arătat atât de tare ca bancherul Israel Daniel, care din dragoste pentru Iași, n'a lipsit din oraș, decât o singură dată în vieață.

Eugen Herovanu scrie în atât de interesanta carte „Orașul amintirilor": ...„și domnul Elias a plecat din Iași, s'a așezat lângă băieții săi, în capitală".

Elias Șaraga împreună cu surugiul lui Cuza-Vodă.

L-am cunoscut pe Elias Șaraga, în această epocă. El nu avea nimic din figura clasică a omului care se ocupă cu vânzare de lucruri vechi. Locuia mai întâi într'o odaie cuprinzătoare dintr'o aripă veche a Pasagiului Vilacros. Dintr'o curte, rău pavată, urcai o scară cu treptele pline de cucuie, până la „Librăria și anticăria Șaraga din Iași" sau, cum spunea Bătrânul, până la „rămășițele vechii firme Frații Șaraga în transformările ei".

La o masă întinsă găseai un bătrân ocupat, fie cu descifrarea unui document purtător al unor sfori groase trecute prin ceară topită, fie clasând mărci postale sau fotografii vechi. Bătrânul mi-a vorbit cu căldură despre Iașii culturali de odinioară. Mai târziu s'a mutat pe Calea Victoriei, într'o odaie din imobilul din colțul Pieței Amzei.

Nu se simțea însă bine la București. Ii lipsea orașul cu zidurile vechi, cu întinsele grădini și atmosfera tare, dar limpede.

www.dacoromanica.ro

In 1924 a făcut parte din comitetul ieşean pentru ridicarea unui monument lui Eminescu, fiind, alături de lt. col. C. Manolache, unul din iniţiatorii acestui comitet.

In 1929 Elias Şaraga a fost invitat să facă parte din comitetul de organizare a Centenarului Presei Moldovene.

In 1933, Regele vizitând Iaşii, în cuprinsul unei consfătuiri cu foştii Primari, în sala primului preşedinte al Curţii de Apel, a observat următoarele: „Ridicarea Iaşului se poate face numai pe cale culturală. Are atâtea lipsuri acest oraş! Nu mai mult decât o librărie. După dispariţia librăriei Şaraga, Iaşul nu mai are una asortată“ [1]).

Una din ultimele fotografii ale lui Elias Şaraga.

Cuvîntele regale trebue să fi mişcat pe Bătrân.

In 1935 ia parte la inaugurarea bustului lui I. L. Caragiale, în faţa Liceului din Ploeşti. In cuprinsul unei cuvântări a profesorului şi scriitorului I. A. Basarabescu, a fost relevată prezenţa „editorului Şaraga“. Ziariştii l-au interviewat pe Elias Şaraga.

La întâia reuniune, la Bucureşti, a Cercului ieşenilor, a luat parte şi Elias Şaraga.

Participarea sa este astfel relevată în cuprinsul dărilor de seamă ale ziarelor: „Prezenţa în sală a d-lui Şaraga, bătrânul librar al Iaşilor a fost considerată de cărturarii adunaţi drept cea mai emoţionată legătură cu tradiţia culturală a oraşului lor de origină“ [2]).

Cu prilejul inaugurării Expoziţiei Cărţii din 1936, Şaraga a expus o serie de cărţi vechi care au stârnit un deosebit interes. Tot în acel an, după ce-a învins o pneumonie, a făcut o însemnată donaţie Academiei.

---

[1]) Lumea, Iaşi, 3 Noemvrie 1933.
[2]) Dimineaţa, 2 Noemvrie 1935.

www.dacoromanica.ro

In urma unui raport al Academiei către Ministerul Instrucţiunii — ministru fiind dr. C. Anghelescu — Elias Şaraga a fost distins cu „Meritul cultural".

Raportul Academiei, semnat de preşedinte, prof. Al.

ACADEMIA ROMÂNĂ

București, 5 Decemvrie 1938.
Calea Victoriei, 125

Nr. B. 961.

Domnule,

Confirmând primirea celor 35 de stampile postale tăiate de pe scrisori din anul 1858, stampile ce aţi binevoit a le dărui pentru colecţia filatelică a Academiei Române, avem onoare a vă exprima călduroase mulţumiri pentru această nouă donaţie, care se adaugă la celelalte daruri ce cu atâta generozitate le-aţi făcut instituţiei noastre.

Conservatorul Bibliotecii,

[signature]

Domniei Sale
Domnului Elias ŞARAGA

LOCO.

Lapedatu şi secretarul general, generalul Radu Rosetti, constitue un adevărat omagiu activităţii lui Elias Şaraga:

„Elias Şaraga, fondatorul şi componentul Librăriei „Fraţii Şaraga" din Iaşi, a contribuit prin lunga sa activitate, la progresul culturii româneşti. A fost primul editor al autorilor români, în colecţiunea Şaraga editând pe scriitorii pentru întâia oară în ţară: Eminescu, Caragiale, Carmen Sylva, Vlahuţă, Iorga, Xenopol, Traian Demetrescu, etc. etc., colecţiunea de 70 volume numai ale autorilor români.

www.dacoromanica.ro

Prin această activitate Elias Şaraga a pus pentru întâia oară la îndemâna cetitorilor români, cărţile autorilor români, pe cari le-a răspândit atât în Vechiul Regat, cât şi în teritoriile care atunci nu aparţineau României de azi. A fost un editor de curaj şi cu dragoste de ţară,

ACADEMIA ROMÂNĂ

No. 1654

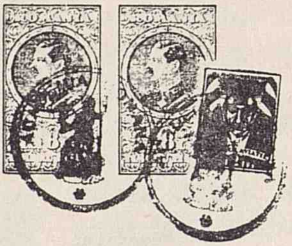

Bucureşti
Calea Victoriei, 125
16 Mai 1941

-CERTIFICAT-

Se adevereşte că în şedinţa Academiei Române dela 8 Decemvrie 1939, D-l General R. Rosetti a spus următoarele:

„Alături de această înviere, se cade, cred, a arăta încetarea din viaţă a bătrânului anticar ieşan Ilie Saraga. Mulţumită sârguinţei lui ca şi faptului că niciodată nu a vândut în străinătate vreun document, vreun manuscris sau vreo veche carte românească, Biblioteca Academiei Române a putut cumpăra o mare parte din documentele, manuscrisele şi cărţi şi broşuri aflate azi în colecţiile sale. A fost nu numai un vânzător de hârtie scrisă sau tipărită ci şi un pricepător al importanţei materialului documentar."

SECRETARUL GENERAL,

căci cetitul era atunci în faşă iar editura o îndrăsneală şi pierdere de bani.

Cu toate acestea Şaraga nu s'a descurajat, din contra a activat mai bine de 50 ani neîntrerupţi pentru cultura românească.

Dar Şaraga nu a fost numai un editor cu renume al ţării, ci şi un culegător de documente şi monezi, manuscrise, pentru Academia Română unde a făcut importante donaţiuni.

www.dacoromanica.ro

Activitatea lui Elias Şaraga în aceste domenii datează de multă vreme. Dovada este Inaltul Decret Regal No. 3153 din Februarie 1888, publicat în Monitorul Oficial No. 249 din 5 Februarie 1888, prin care Elias Şaraga este medaliat de M. S. Regele Carol I cu Medalia serviciului credincios de aur pentru: donaţiuni de documente, manuscrise şi monete vechi ce a făcut Academiei Române.

De atunci, până azi, a făcut nenumărate donaţii: Academiei, Poştei, Muzeului, Expoziţiei 1906, soldaţilor prizonieri şi răniţi, etc.

Credem că este bine să amintim că Elias Şaraga a bătut mai toate medaliile cu subiect naţional şi cultural ale Ţării.

Cu ocaziunea vizitei în Iaşi şi inaugurării Universităţii din Iaşi, în Noemvrie 1933, M. S. Regele a binevoit a se ocupa de librăria Şaraga şi de fondatorul ei, cu elogii, în discursul ce a binevoit a-l ţine cu acea ocaziune".

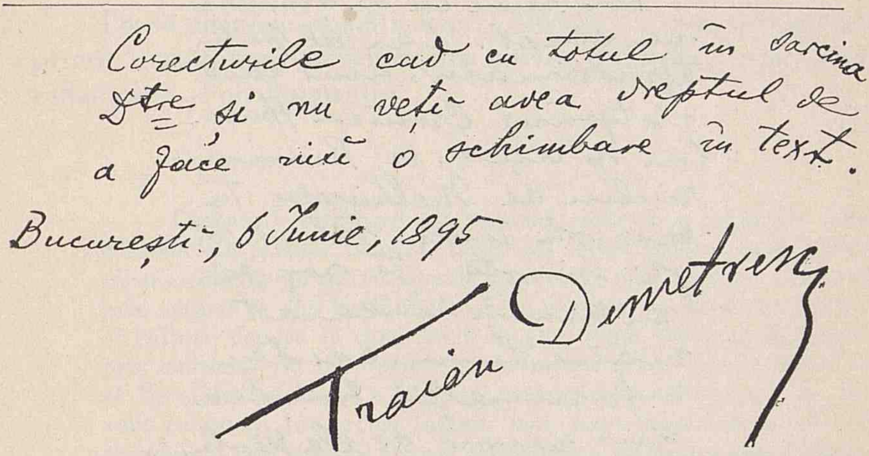
Corecturile cad cu totul în sarcina D-tre şi nu veţi avea dreptul de a face nici o schimbare în text.

Bucureşti, 6 Iunie, 1895

Traian Demetrescu

In vara lui 1939 Şaraga a vizitat „Pavilionul comemorativ Mihai Eminescu", din expoziţia „Luna Bucureştilor". Un profesor care conducea un grup de elevi, l-a recunoscut. Grupul de elevi şi eleve au salutat cu mâna ridicată. In ochii bătrânului s'au ivit lacrimi.

Peste câteva luni, în zorii zilei de 3 Decemvrie, Elias Şaraga, obosit, şi-a dat sfârşitul.

El a lăsat cu limbă de moarte să fie înmormântat la Iaşi, în dealul Păcurarilor. Şi astfel bătrânul librar s'a reînfrăţit pe veci cu pământul Moldovei.

Ziarele, cele mai multe, nu i-au trecut cu vederea activitatea desfăşurată.

www.dacoromanica.ro

In ședința intimă a Academiei Române dela 8 Decemvrie 1939, d-l general Radu Rosetti, membru al Academiei și conservator al Bibliotecii, a anunțat „încetarea din vieață a bătrânului anticar ieșan Elias Șaraga, prin mijlocirea căruia Academia a făcut numeroase achiziţiuni de documente, manuscrise, cărţi şi monete".

Caracteristic pentru auto-didacticismul lui Elias Șaraga, este această scrisoare trimisă de acela care a fost omul politic şi aprigul ziarist — Gheorghe Panu:

Iubite Șaraga

Am nevoie ca să știu dacă nu exact, dar cel puțin aproximativ, anul când s'a tipărit Cronica Hușului și aceea a Romanului de Melhisedec. Tu care știi toate, trebue să știi și asta. Te rog să-mi trimiți imediat mâine Luni, aceste informații, fiindcă am nevoie de ele pentru Săptămâna care apare Joi. Scrie-mi de asemenea dacă poți să-mi procuri aceste ovraje și cu ce preț.

Al tău vechiu prietin

G. Panu

strada Poliției № 11 bis

www.dacoromanica.ro

„Iubite Şaraga,

Am nevoie ca să ştiu, dacă nu exact, dar cel puţin aproximativ, anul când s'a tipărit Cronica Huşului şi aceea a Romanului de Melhisedec. Tu care ştii toate, trebue să ştii şi asta. Te rog să-mi trimiţi imediat, mâine Luni, aceste informaţii, fiindcă am nevoie de ele pentru „Săptămâna" care apare Joi. Scrie-mi de asemenea dacă poţi să-mi procuri aceste uvraje şi cu ce preţ.

Al tău vechiu prieten

G. PANU

Strada Poliţiei No. 11 bis".

După primele apariţii ale „Colecţiei", Fraţii Şaraga au primit următoarea scrisoare din partea preotului Ioan Moţa, redactorul „Foii Poporului".

Domnilor,

Domnia-Voastră, prin întreprinsa reducere a preţurilor celor colosale ale cărţilor noastre, faceţi un lucru, pentru care numai recunoscătoare au să fie masele poporului român sărac, pentrucă prin aceasta le daţi posibilitatea de a gusta şi ele din isvorul bogat al culturii depusă în cărţi, isvor de care până aici erau despărţite prin colosalul zid de cremene al preţurilor mari; recunoscători au să fie şi autorii înşişi a cărţilor, pentrucă prin D-voastră vor deveni cunoscuţi în cercuri înzecit mai largi decât acele cercuri strâmte, în cari îi ţinea aceeaşi calamitate a preţurilor mari! Pentru aceia, înainte de toate primiţi vă rog şi felicitările din depărtare ale mele, ale unui român mic din frumosul Ardeal, pentru ideia bună ce aţi avut.

. . . .

Subscrisul tocmai scriu un şir de „Dări de seamă" în *Foaia Poporului* ce apare la noi în Sibiu, foaie ce e cetită în masele de jos ale poporului însuşi, în 4000 de exemplare. Prin dările de seamă, nu judec scrierile de care vorbesc, din punct de vedere artistic, ci intenţionez numai să atrag luarea aminte a poporului asupra cărţilor *bune* româneşti şi pe cari el ar trebui să le cumpere, şi cred că prin aceasta se va porni, din partea maselor însăşi a poporului, o mişcare de sprijinire a literaturei. Preţurile mari însă, ce cărţile noastre le au (Ispirescu vreo 3 fl., Creangă 2 fl. 50, Slavici 3—4!) îmi erau tot atâtea pietre cu colţuri ascuţite, de cari părea că mă lovesc cu capul, când le amintesc în dările de seamă, — iar între

www.dacoromanica.ro

astfel de împrejurări, vestea ajunsă la noi abia acum de curând, despre reducerea prețurilor prin Onor. D-voastră, mi-a făcut atâta bine că și acum mi-ar fi răsturnat cineva din cale acele pietre! Pentru aceia încă odată felicitările mele!

. . . .

Negyszeben [1]
Fleischergasse, 24
(Transilvania)

Cu distinsă stimă
IOAN MOȚA

AIZIC ȘARAGA

Aizic Șaraga. — Al treilea fiu a lui Ihil Șaraga, legătorul, și cel mai tânăr dintre Frații Șaraga, s'a născut la Iași, în anul 1871; este în vieață.

La moartea lui Ihil Șaraga, fiul mai mic împlinise 7 ani. Ion Creangă, marele povestitor, a îndemnat pe fratele mai mare, Samoil, să-și trimeată fratele la „Școala No. 2 din Păcurari" — actuala școală primară „Gheorghe Asaki" — unde funcționa Creangă ca institutor, și unde director era N. Brașoveanu.

Creangă, care se arăta foarte milos față de elevii orfani, — știindu-i fără sprijin — își dădea silința ca aceștia să prindă mai multă învățătură.

Orfanii aceștia îl vizitau pe profesor în celebra lui „Bojdeucă" din Țicău și tot ei erau aceia care alergau după doctor când profesorului, din ce în ce mai bolnav, i se făcea rău în clasă. Cu micuții aceștia — printre care se afla și Aizic Șaraga — se ducea Creangă la „jocul oinei", la Copou, și tot lor le spunea minunatele-i povești.

După ce a urmat gimnaziul, tot la Iași, Aizic Șaraga, a colaborat, dela 1885 până în 1894, în librăria „Frații Șaraga". Din Septemvrie 1894 până în anul 1906, a condus sucursala din București a librăriei din Iași, — librăria Șaraga din strada Fântânei 21, alături de liceul Sft. Sava. In această perioadă, Aizic Șaraga a încheiat contractele de editură cu scriitorii bucureșteni, ale căror opere au apărut în „Colecția Șaraga" și editura Șaraga.

După 1906 a condus librăria „Vieața Românească" din Iași și sucursala librăriei și editurii „Socec & Co. S. A. R.", din același oraș.

---

[1]) Sibiul, nostru românesc.

www.dacoromanica.ro

PARTEA II-a

URMAŞII LUI IHIL LEGĂTORUL

www.dacoromanica.ro

Samoil și Elias Șaraga decedați și Aizic Șaraga, care trăiește, au numeroși descendenți de ramură bărbătească și femeiască. Tradiția familiei — preocuparea, cu un caracter aproape romantic, de cele străvechi românești — se va resimți la toți acești urmași.

Toți fiii lui Elias Șaraga, până dincolo de pragul tinereții, au fost colaboratorii părintelui lor, în librărie, anticărie și numismatică — uneori chiar și fiicele sale. Și rămân cu aceste preocupări, chiar după ce-și aleg alte căi în vieață. Și dacă unii încetează să fie librari, ei rămân în contact cu cartea; unii, înzestrați cu darul scrisului, vor fi publiciști.

RAMURA LUI ELIAS ȘARAGA

Achille (Ichil) Șaraga. — S'a născut la 1 Ianuarie 1882 în Iași, unde și-a făcut și studiile. A colaborat la conducerea librăriei „Frații Șaraga".

Achille Șaraga a fost încetățenit în 1916, cu un mare număr de voturi.

Deputatul Iarca, intervenind, într'o ședință a Camerei, pentru ca cererea de indigenare a lui Achille Șaraga să fie luată în considerare, înaintea altor cereri, a spus: „Domnilor deputați, în ordinea de zi pentru indigenate nu este trecut d-l Șaraga, un librar dela Iași, care a adus multe foloase literaturii țării românești, a făcut multe sacrificii, este plutonier, este căsătorit cu fata unui domn colonel, așa încât v'ași ruga foarte mult să-l puneți cel dintâi la ordinea zilei, cu

www.dacoromanica.ro

asentimentul Băncii ministeriale“. (Monitorul Oficial, 18 Februarie 1916, pp. 344—345).

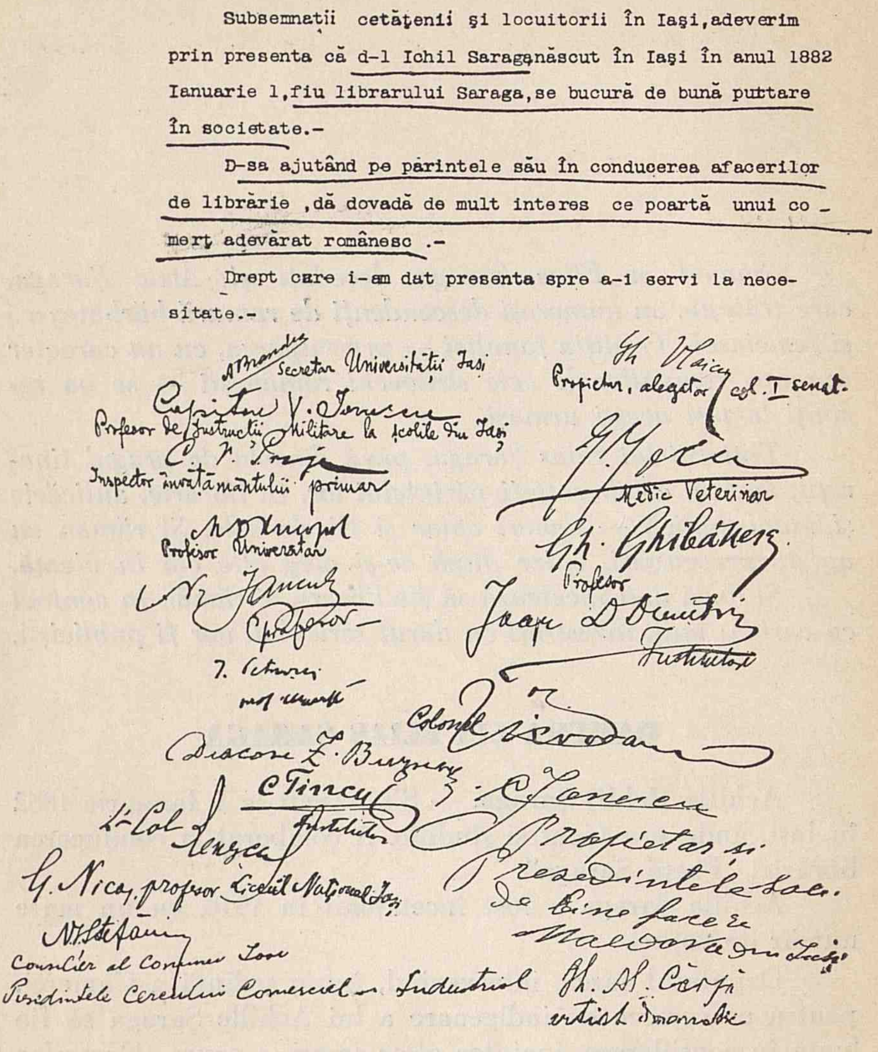

Subsemnații cetățenii și locuitorii în Iași, adeverim prin presenta că d-l Ichil Saraga născut în Iași în anul 1882 Ianuarie 1, fiu librarului Saraga, se bucură de bună purtare în societate.-

D-sa ajutând pe părintele său în conducerea afacerilor de librărie, dă dovadă de mult interes ce poartă unui comerț adevărat românesc.-

Drept care i-am dat presenta spre a-i servi la necesitate.-

Secretar Universității Iași

Proprietar, alegător col. I senat.

Profesor de Instrucții Militare la școlile din Iași

Inspector învățământului primar

Medic Veterinar

Profesor Universitar

Profesor

Institutor

Colonel

Propietar și Presedintele Soc. de Bine facere Moldova din Iași

G. Nica, profesor Liceul Național Iași

Președintele Cercului Comercial — Industrial

artist dramatic

Personalități ieșene adeveresc preocuparea lui Achille (Ichil) Șaraga pentru un comerț adevărat românesc

Dosarul împământenirii cuprinde un atestat, semnat de fruntași ai Iașilor — între cari A. D. Xenopol, Ion Petrovici

www.dacoromanica.ro

şi alţi mulţi profesori, demnitari, militari — din care cităm: „Ihil Şaraga, fiul librarului Şaraga... d-sa ajutând pe părin-

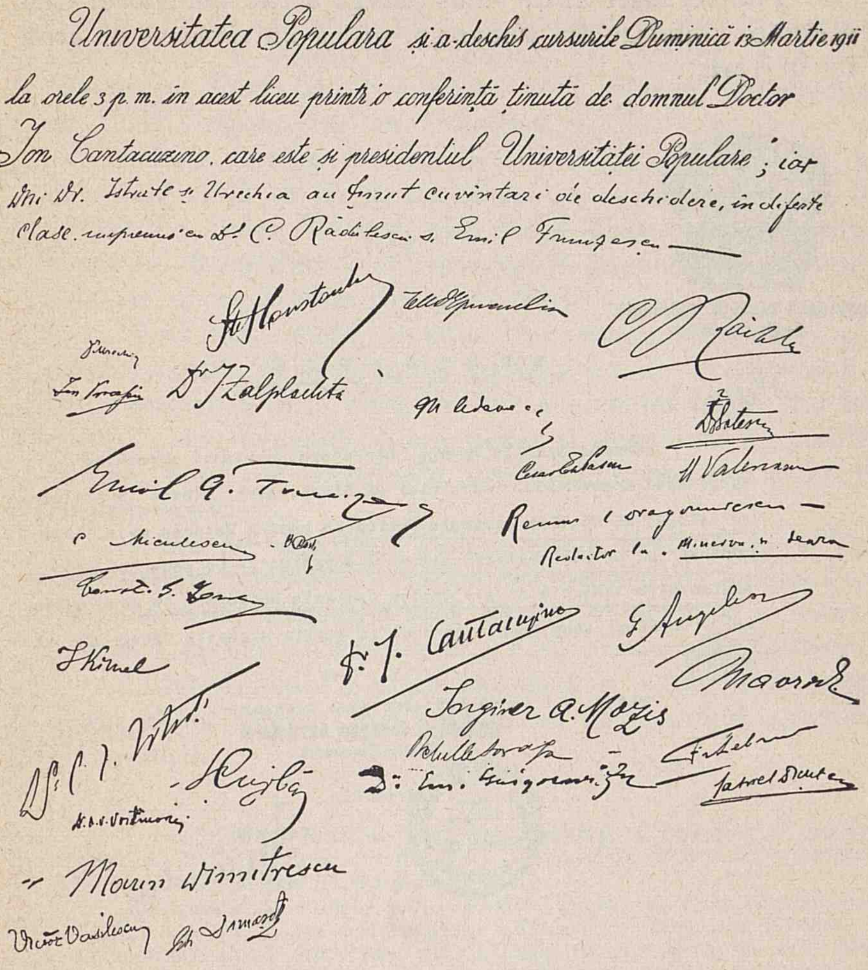
Universitatea Populara și a-deschis cursurile Duminică 13 Martie 1911 la orele 3 p. m. in acest liceu printr'o conferință ținută de domnul Doctor Ion Cantacuzino, care este și presidentul Universității Populare; iar dni Dr. Istrate și Urechia au ținut cuvintari de deschidere, in diferite clase, impreună cu d-l C. Rădulescu și Emil Frunzescu —

Pagină din Cartea de aur a Liceului Lazăr, privitoare la inaugurarea cursurilor „Universităţii Populare". Unul din iniţiatori este Achille Şaraga

tele său în conducerea afacerilor librăriei, dă dovadă de mult interes ce poartă acestui comerţ cu adevărat românesc".

Corpurile legiuitoare au votat, pentru aceste considera-ţiuni, împământenirea.

7209

www.dacoromanica.ro

Când s'a mutat la București, Achille Șaraga a mijlocit legătura între librăria Șaraga din Iași, Academia Română și Ministerul Instrucțiunii Publice.

Fiul cel mare al lui Elias Șaraga a fost fondatorul Universității Populare din București, prima universitate de acest fel în Țară.

CENTRALA CASELOR NATIONALE
Secția Economică

Nº 763

DELEGATIE.

Domnul Achille Saraga, Directorul revistei economice "Monitorul Comertului, Industriei si Financelor", pleaca in Italia ca delegat al Caselor Centrale Nationale pentru baterea medaliilor "Unirea" si de"recunostinta pentru M.S.REGINA".- De asemenea si pentru alte insarcinari ale Caslor Centrale Nationale cu scop cultural.- In acest scop Dumnia-Sa duce in Italia diferite fotografii si memorii.

Rugam a i se da tot concursul necesar.-

CENTRALA CASELOR NATIONALE
Secția Economică

CENTRALA CASELOR NATIONALE pentru învățături și îndemnuri bune BUCUREȘTI

esuinte

Colonel

Impreună cu prietenul său, ziaristul Gabriel Dichter, a publicat, în 1910, o notiță în ziare, ca din partea unui Comitet provizoriu pentru Universitatea Populară, învitând pe cei ce doreau să adere la această operă de culturalizare a maselor, să se adreseze în Calea Victoriei 107, unde Achille Șaraga își avea locuința, în fundul unei curți.

www.dacoromanica.ro

Răspunsurile n'au întârziat. Fruntaşi ai culturii româneşti, încredinţaţi de rostul unei Universităţi Populare, şi-au trimis adeziunile. Printrei ei: Spiru Haret, prof. Ioan Cantacuzino, Ştefan Sihleanu, prof. C. Rădulescu, doctor Botescu, prof. dr. C. I. Istrati, dr. Zaplatca, dr. Urechiă, prof. Gh. Adamescu, Emil Gh. Frunzescu, prof. Marius Dumitrescu, dr. Emil Grigorovitza, prof. Lebrun, Cujbă ş. a.

Achille Şaraga a răspuns aderenţilor, arătându-le locul unde urmà să fie prima întrunire — în modesta sa locuinţă din Calea Victoriei 107. După discuţii, s'a constituit comitetul de conducere al Universităţii Populare, comitet care a lansat un apel către cărturarii Ţării.

Scurt timp după aceasta, Universitatea Populară şi-a deschis porţile în amfiteatrul Liceului Lazăr. Evenimentul a fost consemnat în „Cartea de Aur a Liceului Lazăr din Bucureşti", care cuprinde, lucru firesc, şi semnătura lui Achille Şaraga, unul din principalii fondatori ai aşezământului de cultură populară.

Şi ani de zile, după cum se poate constata din arhiva Universităţii Populare, — astăzi în posesia d-nei Sabina Cantacuzino, soţia savantului prof. Dr. I. Cantacuzino, — Achille Şaraga a muncit cu entusiasm pentru promovarea instituţiei.

Universitatea Populară fiinţează şi astăzi, sub preşedenţia d-nei Sabina Dr. Cantacuzino, desfăşurând o rodnică activitate [1]).

---

[1]) Desprindem dintr'un manifest electoral al lui Achille Şaraga, apărut cu prilejul unei candidaturi, — manifest trecut prin cenzură (Ministerul de Interne 23 Septemvrie 1919):

„Impreună cu colegul meu Gabriel Dichter, care în ultimul timp a luptat pentru cauza românească, alăturea de fruntaşii români, în colonia românească din Paris, am înfiinţat în Bucureşti, în anul 1910, „Universitatea Populară din Bucureşti". Primele şedinţe de constituire s'au ţinut în chiar modesta mea locuinţă de pe atunci (Calea Victoriei 107). La iniţiativa noastră s'au raliat imediat cei mai de seamă profesori ai Universităţii din Bucureşti şi cei mai de seamă literaţi ai Ţării.

Universitatea Populară care a avut de preşedinte pe răposatul Spiru Haret şi prof. Dr. I. Cantacuzino, a fost administrată tot timpul de mine.

La această mare şcoală a poporului s'au adăptat, la prelegerile populare, zeci de mii de cetăţeni din toate clasele sociale.

Coroana şi Guvernul Ţării au dat o vie atenţie acestei instituţii care a fost creiată de doi români de religie mozaică".

www.dacoromanica.ro

Timp de 25 de ani, Achille Şaraga a redactat revista de specialitate „Monitorul Industriei şi Finanţelor".

„Buletinul Oficial al Bursei", (a. XII, No. 4, April, 1941) cuprinde o dare de seamă despre sărbătorirea lui Achille Şaraga, cu prilejul împlinirii a 20 de ani de funcţionare ca agent oficial pe lângă Bursa Bucureşti.

In 1926 a publicat un studiu intitulat: „Istoria Burselor şi valorificarea acţiunilor româneşti" („Cultura Naţională", 1926).

In mai multe rânduri, Achille Şaraga a fost trimis în străinătate ca delegat oficial; cu aceste prilejuri a alcătuit memorii amplu documentate.

Ca o recunoaştere a priceperii sale în domeniul economico-financiar, a fost ales în repetate rânduri membru în Consiliul Camerei de Comerţ şi al Uzinelor Comunale din Bucureşti [1]).

In 1928 Achille Şaraga a fost numit ajutor de primar al Municipiului Bucureşti şi al sectorului I Galben.

Avram Şaraga. — S'a născut în Iaşi. la 17 Iunie 1884. Până la plecarea sa la studii, în Germania, a lucrat în librăria „Fraţii Şaraga". Ca student la Universitatea din Berlin, unde a urmat secţiile de economie politică şi ştiinţe sociale, a prelucrat şi tradus opera lui Vasile M. Kogălniceanu, „Chestia agrară în România", pe care a publicat-o în 1911, sub titlul „Agrarfrage in Rumänien", în publicaţia „Archiv für Sozialpolitik und Sozialwissenschaft", redactată de renumitul economist şi sociolog german, profesor Werner Sombart. De asemenea a mai publicat în diferite ziare şi reviste germane chestiuni de economie şi sociologie, în special cu privire la România.

Fiul acestuia, **Wolia,** doctor inginer al Facultăţii din Berlin şi fost asistent universitar al marelui institut „Heinrich Hertz" din capitala Germaniei, a publicat numeroase lucrări în reviste germane de specialitate.

---

[1]) Comemorând pe Vintilă Brătianu, în şedinţa din 23 Ianuarie 1931, Camera de Comerţ a delegat pe Achille Şaraga, membru în Consiliu, să ţină cuvântarea comemorativă.

www.dacoromanica.ro

Lascar Șaraga. — S'a născut în Iași, la 17 Februarie 1892. Studiile și le-a făcut la Iași, unde și-a luat și licența în drept.

Până în anul 1915, când s'a mutat la București, a colaborat intens la toate inițiativele părintelui său Elias.

Desigur pentru a răsplăti și înfrumuseța aceste preocupări, care se aflau în linia de tradiție a familiei moldovenești Șaraga, fericitul Mitropolit al Moldovei și Sucevei, Pimen, a făcut o intervenție din acelea care n'au fost prea dese în analele împământenirilor dinaintea Războiului de Intregire. Inaltul chiriarh, în ședința dela 4 Martie 1916 a Senatului, a luat cuvântul pentru a cere prioritatea în ceea ce privește discuția pentru încetățenirea unui fiu și colaborator al lui Elias Șaraga [1]).

Lascar Șaraga, care a trăit, alături de părintele său, în mediul scriitoricesc al librăriei Șaraga, loc de întâlnire al cărturarilor și scriitorilor moldoveni, înzestrat fiind, a cultivat scrisul românesc pe care tatăl său îl încuraja cu atâta pasiune.

---

1) Reproducem din Monitorul Oficial No. 33 din 6 Martie 1916:

„*D. Vice-președinte C. P. Cociașu:* I. P. S. S. Mitropolitul Moldovei și Sucevei are cuvântul.

I. P. S. S. Mitropolitul Moldovei și Sucevei: Domnilor senatori, dacă Senatul a acordat și acordă împământenirea, apoi eu cred că favoarea de a fi împământenit o merită cu prisosință d-l Lascar Șaraga, cunoscut librar din Iași, un demn reprezentant al familiei cu acelaș nume din a doua Capitală a țării, care a adus însemnate servicii întregii literaturi românești, culegând numeroase documente, editând diferite scrieri literare și bătând medalii comemorative, privitoare la cele mai însemnate evenimente ale țării.

Vă rog dar să binevoiți a acorda votul d-voastră d-lui Lascar Șaraga.

D. vice-președinte C. Cociașu: Inalt Prea Sfinte, este al optelea pe listă, cereți să se intervertească ordinea?

I. P. S. S. Mitropolitul Moldovei și Sucevei: Da, aș ruga pe onoratul Senat să-l voteze înainte."

Se pune la vot intervertirea cerută de I. P. S. S. Mitropolitul Moldovei și se admite.

După cetirea raportului și proiectului de lege de către senatorul C. Pennescu, Senatul a votat împământenirea.

Intervenția Mitropolitului Pimen este revelatoare pentru prețuirea și stima de care familia Șaraga se bucura în cercurile românești.

www.dacoromanica.ro

Sub pseudonimul Spiru Luca, a colaborat la revista „Teatrul", de sub direcţia lui G. Topârceanu, în pagina literară a ziarului ieşan „Opinia" — şi a redactat revista „Floarea Albastră", care a apărut timp de un an (1912), bucurându-se de colaborarea scriitorilor consacraţi şi tineri, moldoveni. Revista aceasta a fost apreciată de N. Iorga în „Istoria Literaturii Române Contemporane" (vol. II).

In 1916 a publicat, sub pseudonimul Samson Lazar, o plachetă de sonete — „Pe-o harpă de aramă", versuri pline de simţire, exprimate în imagini inedite, apreciate, între alţii, de poetul Mihail Codreanu.

In proză a publicat o serie de evocări ale Iaşilor din vremi bătrâne, sub „Pomeniri-memorial moldovenesc", în care, pe lângă o limbă pitorească arhaică, pulsează simţirea caldă în care el — fiu al unei populaţii atât de apropiată de istoria ţării — învăluie această apropiere.

Lascar Şaraga a făcut campania din Bulgaria, în 1913, ca voluntar în Regimentul 4 de Artilerie şi s'a manifestat, ca publicist şi conferenţiar, acelaşi îndrăgostit al limbii şi culturii româneşti. Până la moartea lui Elias Şaraga, a fost un permanent colaborator al acestuia.

Dimitrie Şaraga. — S'a născut la Iaşi în 1897. In timpul Războiului de Intregire, fiind student în medicină, a fost mobilizat la spitalul Corpului 4 de Armată.

Până după războiu a fost şi el, ca şi ceilalţi fraţi, un intim colaborator al părintelui său, cu deosebire în epoca în care preocupările lui Elias Şaraga se îndreptau spre comemorarea faptelor culturale şi istorice ale Patriei, prin baterea de medalii.

După războiu, a plecat la studii în Franţa (a fost printre cei 40 de studenţi, aleşi de George Mârzescu pentru reluarea contactului cultural cu Apusul) şi s'a înapoiat cu titlul de inginer-chimist.

RAMURA LUI SAMOIL ŞARAGA

Ihil Şaraga. — Fiu mai mare a lui Samoil Şaraga, s'a născut la Iaşi în 1880 şi a încetat din vieaţă la Bucureşti,

www.dacoromanica.ro

în 1939. A făcut practică în librăria „Fraţii Şaraga" din Iaşi, colaborând cu părintele său la desvoltarea ei, iar după ce a avut Librărie proprie, a condus, până în anul morţii sale, serviciul de editură al Librăriei „Socec".

A luat parte la campania 1916—1918, fiind decorat, prin Inaltul Decret Regal cu No. 146 din 4 Martie 1917, cu „Bărbăţie şi Credinţă" cu spade.

Din schimbul de scrisori între Ihil Şaraga şi fostul său comandant de companie din Regimentul 56 Infanterie, căpitanul N. Dandu, se vede felul cum a înţeles să-şi îndeplinească datoria pe front şi acest membru al familiei Şaraga.

Spicuim din scrisoarea trimisă în ziua de 5 Februarie 1938 de Ihil Şaraga:

„Să nu te mire dacă vei primi scrisoarea mea. Scopul prezentei este următorul: aş avea nevoie de o scrisoare din partea d-tale, bine înţeles dacă mai păstrezi pentru mine buna amintire a zilelor trăite în restrişte şi în cele nevoi....

Aş vrea dela d-ta ceva scris în legătură cu faptele săvârşite de mine la Curmătura, în Gorj, când am ajuns cel dintâi la creastă, la ordinul de a lua poziţia şi a apăra retragerea alor noştri, unde din lipsă de comandanţi, cari rămăseseră în urmă, pentru a face ca toată lumea să ajungă la creastă, eu, zărind în partea opusă crestei venirea a două trei batalioane de inamici, am luat comanda celor din jurul meu şi am deschis focul asupra inamicului, — când maiorul Tomescu dela 55 m'a luat şi m'a dus apoi la regretatul Zaharescu, comandantul Batalionului nostru pentru a mă avea în vedere la o propunere.

. . . .

Cred iarăşi, că-ţi vei reaminti scena dela Ciorani, unde surprinşi în sat de patrule germane, am pornit-o şi noi în direcţia în care se ducea acea patrulă, pe partea stângă a şoselei.... nouă ne-a murit lovit de un glonte în frunte sublocotenentul Niculescu, fiul unui învăţător din Suceava, care şi el era învăţător în Cadrilater.

Iarăşi nu ştiu dacă'ţi mai aminteşti de Valoşcani din Viezureşti, de Fulga, de Vidra..... când rămăsese în dosul frontului inamic Iliescu cu plutonul lui şi cu Varganici, şi după 12 ceasuri de muncă împreună cu Stoica Vasile, cu Haja Eftimie şi Grigoraş Ilie, am venit şi eu în preajma Voloşcanilor, găsind un punct de reper... şi astfel am readus regimentului pe toţi în viaţă, numai eu şchiopătam. Ca mulţumire, domnul colonel Neculcea ne-a trimis un muşchi de vacă şi nişte creier pentru a ne ospăta cei patru care ne-am făcut datoria... M'ai îndatora mult cu o scrisorică...

Am mai cerut aşa ceva dela d-ta, sunt ani de atunci, dar n'am primit nimic. Orice idei politice ai avea azi, eu nu ţi le cunosc, dar ştiu că Dandu a fost pentru mine un om şi vreau să cred că a fost acelaş pentru mine, cum i-am rămas şi eu care-l pomenesc mult de câte ori am ocazie.

www.dacoromanica.ro

In iarna aceasta am suferit mult de picioare (reumatism); este singura moştenire care mi-a rămas dela războiu, dimpreună cu decoraţia „Bărbăţie şi Credinţă", pe care o port cu mulţumire sufletească. Şi de câte ori mă uit la insignă mă gândesc la Neculai Dandu, căruia îi datorez şi cele două sărutări căpătate de mine pe obrajii mei, din partea regretatului rege Ferdinand I". . . . .

Acestei scrisori, căpitanul N. Dandu din Piatra Neamţ, a răspuns următoarele:

„Dragă Ilie,

Ori care ar fi împrejurările — vitrege sau bune — drepturile omului mai devreme sau mai târziu, tot apar.

Ai dreptate când spui că în vremurile acestea de vălmăşag se poate întâmpla, temporal, să fie nesocotite; dar este imposibil să nu apară, tocmai cum ar apărea aurul care este aruncat în noroi, la ivirea primelor raze ale soarelui.

Tot ce spui în scrisoarea din 5 Februarie 1938 şi care mi-a făcut o mare plăcere, care mi-a reamintit atâtea scene grozave dar frumoase din război — scene petrecute împreună — este adevărat şi cred că nu mai ai nevoie de o scrisoare de a mea, ci numai să-ţi certific această scrisoare ca fiind în totul adevărată.

Deci ţi-o restitui certificată aşa cum cred şi-ţi mai spun că nu vei avea nevoie să te foloseşti de ea, deoarece eşti în toate drepturile ce le poate avea un cetăţean român care a făcut războiul.

In speranţa că ne vom întâlni cât de curând, primeşte îmbrăţişările mele şi ale soţiei.

N. DANDU".

Lorian Şaraga. — Al doilea fiu a lui Samoil. S'a născut la Iaşi în 1896 şi a decedat în 1936.

A colaborat la librăria „Fraţii Şaraga" din Iaşi, a organizat şi condus sucursala „Socec" din Oradea Mare.

Inzestrat cu talent dramatic, a jucat diferite roluri, cu deosebire în piese româneşti, evidenţiând reale calităţi scenice.

RAMURA LUI AIZIC ŞARAGA

Ahil (Ihil) Şaraga. — Fiul lui Aizic, fratele mai mic al lui Samoil şi Elias. S'a născut la Iaşi, la 11 August 1895, unde şi-a terminat studiile. Este în vieaţă şi colaborează din 1921 la librăria şi editura „Socec" & Co. S. A. R.".

După ce a absolvit Şcoala pregătitoare de ofiţeri de rezervă, a făcut întreaga campanie 1916—1918, pe front,

www.dacoromanica.ro

mai întâi ca elev plutonier T. R., în regimentul 13 Infanterie Iaşi. Fiind apoi încetăţenit pe front, prin Inalt Decret Regal, a fost avansat sublocotenent în rezervă şi citat prin ordin de zi. Ulterior a fost propus şi avansat locotenent de rezervă.

---

www.dacoromanica.ro

PARTEA III-a

URMAŞII LUI DAVID-LEGĂTORUL

www.dacoromanica.ro

Arborele familiei, — a cărui tulpină s'a dovedit atât de puternică (însemnăm pe Elcunea, mort la 1812 şi pe Aizic, născut în anul 1770 şi mort la 1845, cel pomenit de Teodor Codrescu în „Uricarul“ [1]), volumul XVI, şi-a desvoltat ramurile şi în altă direcţie.

David Şaraga, tovarăşul fratelui său Ihil, legător şi potcapier, a avut un fiu, pe *Natan*. Acesta a colaborat cu verii săi, Samoil şi Elias, la afacerile librăriei din Iaşi, ocupându-se în deosebi de bunul mers al tipografiei „Miron Costin“, fruntaşă în vremea ei, şi îngrijindu-se de chestiunile de filatelie, pentru care dovedea deosebită chemare.

A şi călătorit, în special în Transilvania, şi a răspândit până în cele mai neînsemnate centre, mulţime din cărţile editate de „Fraţii Şaraga“, într'o vreme când stăpânirea străină nu privea de fel cu ochi buni asemenea lucruri.

Tot el a organizat primele chioşcuri din Iaşi, pentru vânzarea cărţilor, ziarelor şi revistelor, române şi străine.

Călătorind, Natan Şaraga urmărit de aceeaşi pasiune a familiei, a avut prilejul să găsească documente pentru Istoria Ţării.

Născut în 1843, el a murit în anul 1923.

RAMURA LUI NATAN ŞARAGA

Berman Şaraga. — Născut în 1860 la Iaşi şi decedat în 1931. A activat în administraţia librăriei „Socec“.

[1]) Sau „Colecţiune de diferite acte care pot servi la Istoria Românilor“.

www.dacoromanica.ro

Iancu Şaraga (v. pp. 110—124).

Marcu Şaraga. — S'a născut la Iaşi în 1889. După ce a avut librărie proprie, a condus librăria „Universala" Alcalay. Acum lucrează în întreprinderea „Socec & Co. S. A. R.".

RAMURA LUI IANCU ŞARAGA

Ella Nedelea (născută Şaraga), născută la 1904, decedată la 1933, a fost soţia lui I. Nedelea, avocat, ziarist, fost director al atelierelor şi colaborator preţios în întreprinderile „Socec & Co. S. A. R.".

Belina Popper (născută Şaraga), născută în 1907.

Diana Goldstein (născută Şaraga), născută în 1911.

Renée George Silviu (născută Şaraga), născută în 1914, — a activat cu un deosebit succes într'un domeniu foarte puţin cultivat la noi — spectacole pentru copii — organizând, în cuprinsul întreprinderii „Galeries Lafayette", teatrul de păpuşi, (marionete) deosebit de frecventat, şi ale cărui realizări au fost elogiate de specialişti.

Renée George Silviu n'a fost numai iniţiatoarea acestor spectacole, ci şi interpretă şi autoare, scriind textele pieselor jucate şi construindu-şi singură păpuşile.

Ştefania Şaraga, născută în 1918.

IANCU ŞARAGA

In această familie, adevărată dinastie de librari, fiul lui Natan, Iancu Şaraga, născut la Iaşi în 1876, a urmat calea înaintaşilor, intrând de foarte tânăr să înveţe profesiunea în librăria „Fraţii Şaraga" din Iaşi, minunată şcoală pentru atâţia cari s'au distins în această frumoasă profesiune.

Iancu Şaraga a trăit în atmosfera celebrei Librării, tocmai în perioada când ea trecea prin epoca-i de strălucire — când intelectuali, săraci dar dornici de învăţătură, stăteau cocoţaţi, nesupăraţi de nimeni, şi răsfoiau în vârful scărilor cărţi pe cari nu le puteau cumpăra.

Format în această specialitate care nu cere numai spirit negustoresc, Iancu Şaraga a plecat în 1894 la Bucureşti, pentru

www.dacoromanica.ro

a conduce alături de Aizic, cel mai tânăr dintre „Fraţii Şaraga", sucursala din Bucureşti, librăria Şaraga — pe strada Fântânei, alături de Liceul Sft. Sava.

Tinerii librari, cari au trăit în atmosfera caracteristică a întreprinderii din Iaşi, au pornit la muncă pentru răspândirea cât mai largă a lucrărilor editate de „Fraţii Şaraga" — cărţi literare şi didactice. Au isbutit, mulţumită priceperii lor, să facă din librăria situată într'un cartier şcolăresc, un mic centru intelectual, de care trebue să-şi amintească cu drag mulţime din şcolarii de acum patruzeci-patruzeci şi cinci de ani, cari frecventau, în mare număr librăria vecină Colegiului Sf. Sava, creind şi legături trainice cu aşezămintele şcolare nu numai din Capitală, ci şi din provincie şi Ardeal.

A avut această librărie, cu o vieaţă nu tocmai lungă, trecutul ei, de sigur încă viu în mintea atâtor elevi ai ilustrului Liceu, mulţi dintre ei ajunşi în situaţii dintre cele mai înalte. Sumedenie de elevi din clasele superioare — dintre care unii au devenit mai târziu prim-miniştri, diplomaţi, înalţi magistraţi, artişti — intrau în librărie, îşi lăsau pălăriile civile, scoţând din buzunar şapca uniformei ce nu convenea unora dintre ei, care se socoteau bărbaţi în puterea cuvântului.

Era librăria din strada Fântânei vizitată în special de profesori şi elevi, cari roiau în cartierul acesta şcolăresc, şi cari aflau aci bunăvoinţă şi politeţă, învăţate dela înaintaşi. Nu numai cei „dela Sava", al cărei director era în vremea aceea profesorul Sabba Ştefănescu, dar şi cei dela institutele „Lolliot" şi „Chr. Negoescu" erau obişnuiţi ai librăriei.

In anul 1900, Iancu Şaraga stăpân pe o experienţă, care deseori face mai mult decât un capital, oţelit la şcoala aspră a vieţii, a înjghebat în Bucureşti o editură proprie, tipărind hărţi, reuşite tablouri cu subiecte istorice, albume naţionale, fotografii prilejuite de felurite comemorări, material didactic, după cum pentru întâia oară la noi, a dat la iveală numeroase serii de cărţi poştale ilustrate cu chipurile membrilor Familiei Regale, ale scriitorilor, artiştilor, locuitorilor

www.dacoromanica.ro

din diferite părţi ale Ţării, în pitoreşti costume naționale, ca şi „vederi“ ale frumuseților României, care fiind mult răspândite, chiar peste hotare, au înfăptuit nu numai operă de popularizare, dar şi o reală propagandă națională, având ca colaborator pe S. Schwartz.

In anul 1914 începe asociaţia „Şaraga și Schwartz“, asociaţie atât de rodnică, în toate privinţele. Două caractere opuse, călite în ani de trudă, se completau de minune, în folosul unei desvoltări din ce în ce mai mari a întreprinderilor.

In acel an de criză — căci a marcat începutul războiului mondial — cei doi asociaţi pun bazele uneia dintre cele mai însemnate întreprinderi de *en gros* de papetărie, librărie şi editură de tablouri, calendare, cărţi poştale ilustrate, cu diferite subiecte naţionale şi cu vederi din toată ţara.

Din acel moment începe pentru ei o muncă neobosită pentru desvoltarea întreprinderii și pentru stabilirea de legături comerciale cu marile industrii din străinătate şi în special din Germania. Până la intrarea României în războiu, în 1916, noua întreprindere isbuteşte, mulţumită stăruinţei, probităţii şi priceperii proprietarilor, să se ridice pe primul plan, printre afacerile comerciale şi industriale de acest gen din ţară. Incepută sub aceste auspicii, ea îşi creează aci și în străinătate o reputaţie strălucită, care avea să slujească mai târziu noilor și mai vastelor înfăptuiri ale celor doi asociaţi.

Numele lui I. Şaraga & S. Schwartz adaogă vechii faime a familiei Şaraga un nou renume printre negustorimea românească. Intreprinderea intră în legături comerciale cu toţi librarii din ţară, pe care-i susţine prin creditele acordate, contribuind astfel la desvoltarea comerţului băştinaş de librărie. Nu puţini sunt astăzi librarii români cari şi-au făcut ucenicia în faţa rafturilor întreprinderii de en gros I. Şaraga & S. Schwartz.

In 1919, magazinul în plină înflorire este predat unui alt librar engrosist din ţară, iar cei doi tovarăşi achiziţionează cu concursul unei mari bănci, o altă instituţie care-și are însemnat locul în istoria culturală a ţării: Socec & Co. S. A.

Intreprinderea, a cărei firmă constituia un adevărat blazon al comerţului românesc, a cunoscut, după 1918, de altfel ca atâtea alte mari instituţii, momente de serioasă

www.dacoromanica.ro

criză, care, dacă nu-i amenința chiar existența, în orice caz îi împiedeca activitatea ce se dovedise atât de rodnică pentru răspândirea culturii româneşti.

In 1919 moştenitorii lui Socec renunţând să conducă mai departe întreprinderea, Iancu Şaraga şi S. Schwartz au luat conducerea „Societăţii Anonime Socec & Co.", în calitate de administratori delegaţi, cu gândul şi ambiţia să ducă mai departe gloria instituţiei, cunoscută în toată Ţara.

Era aceasta o faptă de curaj din partea noilor conducători, căci preluarea se făcea într'un moment când agoniseala lor de o vieaţă era în joc.

Prin investiţii însemnate au isbutit, fără să părăsească drumul bătătorit de fondator, fără să se lipsească de colaboratorii încercaţi cari ajunseseră să se confunde cu instituţia, să infuzeze un val de energie proaspăt „Socec"-ului, cuvânt care în conştiinţa publică ajunsese sinonim cu librărie.

In anul 1927, organizându-se Expoziţia Târg volantă de către Uniunea Camerelor de Comerţ din România, firma Socec ia parte la această manifestare economică şi, graţie lucrărilor expuse, obţine diploma de onoare şi medalia comemorativă.

In anul 1935, în cuprinsul Expoziţiei Industriale din Parcul Carol I, atelierele şi editura Socec au expus, într'unul din pavilioane, felurite lucrări de artă, produse ale atelierelor, precum şi numeroase cărţi literare şi ştiinţifice editate până la acea epocă, pentru care li s'a acordat distincţii.

Editura Socec a fost de asemenea prezentă la toate „Expoziţiile Cărţii" din cadrul Lunii Bucureştilor, unde a expus o parte din numeroasele lucrări literare şi ştiinţifice, editate în cuprinsul anilor respectivi.

Intreprinderea Socec, care, la preluarea ei în anul 1919 de către noii conducători Iancu Şaraga şi S. Schwartz nu avea decât trei sucursale, la Iaşi, Ploeşti şi Craiova, s'a desvoltat şi mărit în fiecare an înmulţindu-şi şi sucursalele în toate colţurile Ţării. Astfel dela 3 s'a ajuns la 11 sucursale, în oraşele: Iaşi, Ploeşti, Galaţi, Craiova, Constanţa, Călăraşi, Slobozia, Târgovişte, Oradea, R.-Sărat şi T.-Severin.

7209

www.dacoromanica.ro

Sucursalele acestea, printr'o activitate din cele mai rodnice, au contribuit la înfiinţarea de centre de desfacere pentru tot ce atelierele, librăria şi editura Socec produceau şi creau în toate ramurile lor de activitate.

Intemeind o sucursală la Oradea, s'au făcut deosebite jertfe pentru ca librăria situată la graniţa de Vest, să-şi poată atinge scopul pentru care fusese creată.

Librăria aceasta deveni în scurt timp centrul de răspândire a scrisului şi cărţii româneşti, iar prin propaganda

Librăria „Socec" in 1856

pe care „Socec" a făcut-o în acel colţ de Ţară, a găsit sprijinul Românilor din Vestul şi Nordul Ardealului. Ea a alimentat şcolile şi populaţia cu cărţi şcolare şi cu tot ce literatura românească avea mai bun.

„Biblioteca pentru Toţi" a avut de asemenea, prin împrăştierea ei de către librăria Socec în toate colţurile Ardealului, un covârşitor rol educativ românesc.

Cu concursul şi sprijinul sucursalei Socec din Oradea şi a celorlalte sucursale s'au creat biblioteci la sate şi oraşe, în diferite şcoli, biblioteci care stimulau cetitul istoriei şi literaturii româneşti.

www.dacoromanica.ro

Sucursalele Socec au contribuit într'o largă măsură la uşurarea aprovizionării şcolilor şi autorităţilor din regiunile unde ele erau aşezate.

In decursul ultimilor ani, sucursalele acestea au fost predate librarilor cu care întreprinderea era în relaţii comerciale, pentru continuarea comerţului în acele vaduri comerciale create de „Socec".

Continuând să cultive ramurile de activitate ale întreprinderii, însă pe un plan mult mai întins, noii conducători au

„Socec" în 1919.

dat o mare însemnătate editurii şi lucrărilor tipografice de toate categoriile. Mulţumită experienţei şi spiritului de întreprindere ale lui Iancu Şaraga şi S. Schwartz, atelierele au fost înzestrate cu maşini care multă vreme au rămas unice în România. Dacă răposatul Socec a adus din Anglia prima maşină litografică Offset, noua conducere a adus prima maşină Offset în două colori. De asemenea, atelierele au fost utilate cu diverse maşini tipografice cu automate de pus coale, maşini Linotyp şi Intertyp cu care se pot culege 4 caractere de litere deodată, maşini automate pentru tipărituri mercantile, maşini pentru confecţiuni de hârtie, etc. Zincografia execută

www.dacoromanica.ro

clişee pentru ilustraţii în 3—4 colori. Produsele foto-litografice sunt în stare să rivalizeze cu cele din străinătate; atelierele de legătorie sunt la înălţimea celor mai de seamă industrii de acest fel de peste hotare.

In sânul instituţiei, preluate şi reorganizate după cerinţele cele mai moderne, Iancu Şaraga şi S. Schwartz au continuat şi desvoltat activitatea din trecut, în materie de editură

Socec — Galeries Lafayette — astăzi

şcolară, ştiinţifică, literară şi juridică. Cu prilejul împlinirii a opt decenii de străduinţe în folosul culturii, au pus bazele unei noi colecţii de literatură pentru tineret, „Biblioteca Noastră“, a cărei lipsă se simţea de mult.

O deosebită atenţie a fost dată de Iancu Şaraga cărţilor de şcoală. Ţinându-se la pas cu progresele pedagogice, editura Socec, sub imboldul acestui neobosit muncitor, răspândeşte pe tot întinsul ţării manuale şcolare din ce în ce mai desăvârşite, atât din punctul de vedere pedagogic cât şi tehnic. Este cu neputinţă de amintit aci toate lucrările didactice,

www.dacoromanica.ro

ştiinţifice, juridice şi literare apărute în această editură de sub conducerea lui Iancu Şaraga şi S. Schwartz. Numai cercetarea cataloagelor ne poate edifica pe deplin în această privinţă.

Menţionăm, fără a stărui, şi hărţile continentale pentru şcoală, care sunt de asemenea o specialitate a casei Socec.

Pentru a încuraja pe scriitorii tineri, noua conducere a firmei s'a înscris la Societatea Scriitorilor Români, cu o contribuţie anuală pentru premiul de poezie.

Astăzi, pe lângă tipografie, atelierele grafice Socec & Co. cuprind secţiuni de litografie, legătorie, pielărie, vaste ateliere de cartonaje, de registre, plicuri, zincografie, fotografie, stereotipie, turnătorie de litere, ateliere de stampile, de reparat maşini de scris şi tocuri rezervoare.

„AUX GALERIES LAFAYETTE"

Iniţiativa moştenitorilor lui Ioan V. Socec de a adăoga comerţului iniţial al fondatorului noi ramuri de activitate — desigur socotite şi ca un sprijin pentru munca legată de mari riscuri a editurii şi librăriei — a fost reluată de Iancu Şaraga şi S. Schwartz, noii conducători ai societăţii. Magazinul general, în care cumpărătorul găseşte la îndemână, întrunite într'o singură întreprindere, mai toate articolele de care are nevoie, este o înjghebare foarte populară în străinătate. La noi, acest fel de întreprinderi nu era cunoscut până în 1929. In anul acela, Iancu Şaraga şi S. Schwartz intră în legături cu marile magazine „Aux Galeries Lafayette" din Paris. Mulţumită reputaţiei lor comerciale, ce trecuse de mult graniţele ţării, isbutesc să realizeze o strânsă colaborare cu marea întreprindere franceză, pe tărâm comercial, tehnic şi financiar. Obţinând credite importante dela această casă, ridică în centrul Bucureştilor acel magazin universal de vaste proporţii şi de structură atât de modernă, cunoscut azi în toată ţara: „Galeriile Lafayette".

www.dacoromanica.ro

O astfel de înjghebare avea nevoie de un alt local decât acela al librăriei, de proporţii reduse, în care se concentrase activitatea lui Ioan V. Socec. Noua conducere a purces deci la o reconstruire completă a clădirii. S'a lucrat repede şi temeinic, fără a se stânjeni activitatea curentă a întreprinderii. Vechiul local a fost dărâmat şi, printr'o muncă metodică, de zi şi de noapte, librăria care în 1919 avea numai două etaje, căpătă înfăţişarea unui splendid palat cu şase etaje şi trei subsoluri, durat pe o suprafaţă de 1800 metri pătraţi.

Astăzi, Galeriile Lafayette se înfăţişează ca o vastă întreprindere occidentală, cu 80 de raioane, cu imense vitrine ce-şi schimbă ispitele în fiecare săptămână, cu mii de cumpărători ce se perindă zilnic ca un neîncetat şuvoiu prin largile galerii, pe scările monumentale ce duc dela un etaj la altul şi în cele patru ascensoare în continuă mişcare.

Ce au adus nou Iancu Şaraga şi S. Schwartz prin organizarea acestui magazin general şi la ce nevoi ale publicului românesc a răspuns această iniţiativă? Noua alcătuire comercială, organizată după pilda occidentală, reprezintă pentru cumpărătorul băştinaş în primul rând putinţa de a găsi în cuprinsul unui singur magazin mai tot ce-i face trebuinţă: deci economie de timp. Apoi, siguranţa de a-şi procura mărfuri trainice, moderne şi de gust, la preţuri fixe, deci modeste. Introducerea preţurilor cu adevărat fixe era de mult un deziderat atât al comerţului românesc cât şi al clientelei. Vestigiul de orientalism pe care-l constitue nesfârşitele tocmeli — acest război de uzură dintre negustor şi client şi din care învins iese fără doar şi poate clientul — Galeriile Lafayette l-au desfiinţat în cuprinsul activităţii lor.

Nu este ramură comercială de generală necesitate care să nu fie reprezentată în întreprindere. Vom cita numai câteva în afară de secţiile de librărie, papetărie şi rechizite, care şi ele au căpătat o extindere mai mare în cadrul noii alcătuiri. Pânzăria, lenjeria, galanteria bărbătească şi de damă, mătăsăria, raioanele de stofe, blănuri, confecţiuni, tricotaje, încălţăminte, articole de sport, covoare şi perdelărie, articole de voiaj, de menaj, porcelanuri, articole de toaletă şi parfumerie, mercerie, flori, lămpi şi lustre, sunt numai o

www.dacoromanica.ro

mică parte din produsele, aduse atât din ţară cât şi din străinătate, pe care Galeriile Lafayette le pun la dispoziţia clientelei lor.

E dela sine înţeles că o întreprindere în genul acesta cere o organizaţie ireproşabilă. Şi în acest domeniu, spiritul întreprinzător al lui I. Şaraga şi S. Schwartz a dat suflet noii înjghebări. Intemeiaţi pe bogata lor experienţă, cei doi conducători au ştiut să se înconjoare de oamenii de care aveau nevoie. Totul e pus la punct cu minuţiozitate. Un personal de peste 750 de vânzători şi vânzătoare, şefi de raioane şi inspectori de etaje, asigură funcţionarea fără greş a imensului angrenaj, sub directa supraveghere a d-lor Şaraga şi Schwartz, conducătorii şi organizatorii întreprinderii.

Personalul necesar acestei imense organizaţiuni trebuia găsit şi educat. A fost şi aceasta opera, nu mai puţin meritoasă, a conducătorilor întreprinderii. In cursul primului an de funcţionare, şi de atunci în mod permanent, Galeriile Lafayette, graţie străduinţelor atente şi neîntrerupte ale lui I. Şaraga şi S. Schwartz, au devenit o adevărată şcoală, care pregăteşte, cultivă şi ridică vânzători şi vânzătoare, lucrători calificaţi, formând cadre de tineri negustori români.

Vrednică de amintit aci este şi latura socială pe care o înfăţişează această mare instituţie industrială şi comercială. In întreprinderea „Socec & Co. S. A. R. Aux Galeries Lafayette" îşi agonisesc mijloacele de existenţă peste 750 de funcţionari şi 500 de lucrători, adică mai bine de 1200 de familii româneşti, faţă de numai 305 în anul 1923. Marea majoritate a acestui personal este de origină etnică românească, repartizat în toate secţiile, atât administrative cât şi industriale şi comerciale.

Pentru a veni în ajutorul acestui personal, conducătorii au luat iniţiativa creării unei bănci afiliate Centralei Cooperativelor, care acordă împrumuturi în bani şi în marfă, cu dobândă mică, ocupându-se şi de aprovizionarea personalului cu mărfuri de primă necesitate.

De asemenea, există un serviciu medical propriu al întreprinderii, condus de trei medici şi care dă consultaţii zilnice gratuite funcţionarilor şi familiilor lor.

www.dacoromanica.ro

Un alt aspect al instituţiei trebue relevat cel puţin în trecere: este vorba de preţiosul stimulent pe care-l găseşte industria indigenă într'o întreprindere cu ramuri atât de diverse cum este firma Socec & Co. S. A. R. Aux Galeries Lafayette. Atât fabricile mari cât şi micile ateliere îşi realizează prin Galeries Lafayette o bună parte din cifra lor de afaceri.

In afară de mişcarea de producţie pe care o determină prin însăşi existenţa ei această întreprindere, ea aduce Statului şi Comunei o însemnată contribuţie materială, directă şi indirectă, care se cifrează la circa 100 de milioane lei pe an şi reprezintă taxele de vamă, impozitele către Stat şi Comună, precum şi impozitele funcţionarilor şi lucrătorilor, care tot prin mijlocirea firmei se scurg spre vistieriile publice.

Dar vechea instituţie românească, înfiinţată de Ioan V. Socec şi care sub conducerea lui Iancu Şaraga şi S. Schwartz a cunoscut o desvoltare incomparabilă, nu a rămas nepăsătoare nici faţă de celelalte realităţi ale vieţii sociale româneşti. Tradiţia lui Ioan V. Socec s'a împletit cu aceea iniţiată de familia Şaraga într'o armonioasă realizare. Mai toate instituţiile cu caracter social şi filantropic din ţară au găsit sprijinul lui I. Şaraga şi S. Schwartz. Fie prin oboluri directe, fie prin organizarea de vânzări în beneficiul multor societăţi filantropice şi cu scopuri sociale, ei au dat întregul lor sprijin tuturor iniţiativelor româneşti de acest fel.

In ultimii ani, când împrejurările din ţară şi din afară au impus Statului nevoi noi ce se cereau larg satisfăcute, conducerea întreprinderii n'a pregetat să-şi aducă contribuţia, subscriind într'o largă măsură la împrumuturile lansate de guvern, fie pentru înzestrarea oştirii, fie pentru refacerea teritoriului.

LIBRĂRIA „UNIVERSALA" ALCALAY

După retragerea lui Leon Alcalay — în urma unei munci despre care nu s'ar putea spune că a fost uşoară, — Librăria a cunoscut momente foarte grele, nu din pricina nepriceperii conducătorilor, ci mai mult din a împrejurărilor, între altele

www.dacoromanica.ro

a războiului, activitatea fiind chiar întreruptă în acel timp.

In 1923 — după ce „Universala" Alcalay a fost câtva timp proprietatea editurii ieşene „Viaţa Românească", — ea a fost preluată de Iancu Şaraga şi S. Schwartz, care au împiedecat dispariţia vechii întreprinderi, cu un trecut atât de frumos.

In momentul acela, localul librăriei avea o înfăţişare mai mult decât modestă: o prăvălie de stil vechiu, cu o singură uşă de intrare şi cu două galantare.

Librăria „Universala-Alcalay"

A fost nevoie de toată râvna comercială a noilor proprietari şi de toată priceperea lor pentru a transforma această veche clădire într'un local care să facă cinste Capitalei, în plin centrul oraşului. Neprecupeţind nici bani, nici muncă, I. Şaraga şi S. Schwartz au achiziţionat tot colţul Căii Victoriei cu Bulevardul Elisabeta, unde se aflau câteva prăvălii dărăpănate şi un atelier de croitorie şi de haine gata.

Au dărâmat aceste prăvălii vechi, mărind localul librăriei, au desfiinţat bolţile interioare şi numeroasele despărţituri care făceau clădirea incomodă; au reclădit întreaga faţadă şi au transformat astfel vechea prăvălioară într'un magazin modern, salubru şi atrăgător, creând astfel a doua mare

www.dacoromanica.ro

librărie din Bucureşti. Localul are astăzi o faţadă de marmoră, mai multe intrări şi 14 vitrine şi constitue una din podoabele Bucureştilor. Graţie acestor înfăptuiri, Librăria Alcalay a devenit sub noua conducere locul de întâlnire al scriitorilor şi cărturarilor.

Gloria editurii Alcalay o constituia „Biblioteca pentru Toţi" care în 1923 era complet epuizată. Noii proprietari au retipărit cele 1104 numere, (pe care le număra „Biblioteca" la moartea lui Alcalay), bine înţeles în ediţii revizuite. Lucrul acesta iese cu adevărat din comun, nu numai prin capitalul imens investit dar şi prin munca pe care o cerea; în scurt timp „Biblioteca pentru Toţi", — despre care s'a spus, pe drept cuvânt, că cine o ceteşte în întregime se poate socoti om cult — a fost astfel reînfiinţată.

„Biblioteca pentru Toţi" a ajuns astăzi la 1536 de numere şi poartă veşmânt nou, fără să fie desconsiderată înfăţişarea ei ajunsă tradiţională.

Dacă ţinem seama că în ultimii zece ani au fost răspândite peste 50 de milioane de numere din această enciclopedie populară, ne putem da seama de reala operă culturală săvârşită de către acei cari veghează la buna ei apariţie.

Sunt lucruri care nu se înfăptuesc numai cu bani, ci şi cu pricepere şi entuziasm.

Dar înfăptuirile editoriale ale întreprinderilor „Socec" şi „Universala Alcalay" sunt foarte întinse şi ele îmbrăţişează toate domeniile artei şi ştiinţei.

www.dacoromanica.ro

Ne mulțumim să însemnăm că au fost editate operele Reginei Maria, cele ale lui Liviu Rebreanu, S. Mehedinți, Barbu Delavrancea, Tudor Arghezi, Titu Maiorescu, Emil Gârleanu, N. Iorga, St. O Iosif, I Agârbiceanu, Marta Bibescu, Victor Eftimiu, Damian Stănoiu, Mircea Eliade, Cezar Petrescu, E. Lovinescu, I. Petrovici, I. Minulescu, G. Adamescu, M. Dragomirescu precum și o serie întreagă de traduceri din operele de seamă ale scriitorilor străini.

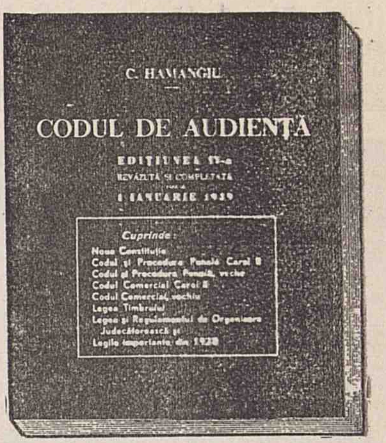

In domeniul literaturii pentru copii și tineret a creat Biblioteci care au pus la îndemâna tinerelor vlăstare lucrări instructive și de cultură generală.

De asemeni a adus o contribuție însemnată Justiției și Magistraturii românești prin editarea și răspândirea celor mai însemnate lucrări juridice: „Colecția Hamangiu", în paginile căreia este cuprinsă întraga legislație românească. Mai editează: Colecția Legilor României, sub îngrijirea d-lui Prof. Univ. G. Alexianu, în care apar cu regularitate toate legile țării, — biblioteci universitare, lucrări de doctrină și jurisprudență românească și străină, etc. etc.

Din „Colecție" au apărut 203 numere.

Bio-bibliografia românească, mlădiță a Istoriei literare românești, înregistrează nu numai opere ale autorilor consacrați, dar și lucrări ale începătorilor, tipărite de aceste edituri, care au înbogățit patrimoniul culturii românești cu lucrări de valoare.

Răspunzând unei nevoi ades simțite a publicului cetitor românesc, noua conducere a ținut să îmbogățească zestrea culturală a țării cu tâlmăciri din operele scriitorilor străini,

www.dacoromanica.ro

clasici şi moderni, care s'au adăogat astfel realizărilor pe un plan mai modest înfăptuite în colecţia „Bibliotecii pentru Toţi".

Istoria „Librăriei Alcalay" nu este sfârşită. Acum, de curând, fosta librărie, fondată de Leon Alcalay şi transformată într'unul din cele mai arătoase magazine bucureştene de către I. Şaraga şi S. Schwartz, a fost predată librarului Remus Cioflec, refugiat din Cluj, cu credinţa că vechiul „vad" nu-şi va pierde prestigiul.

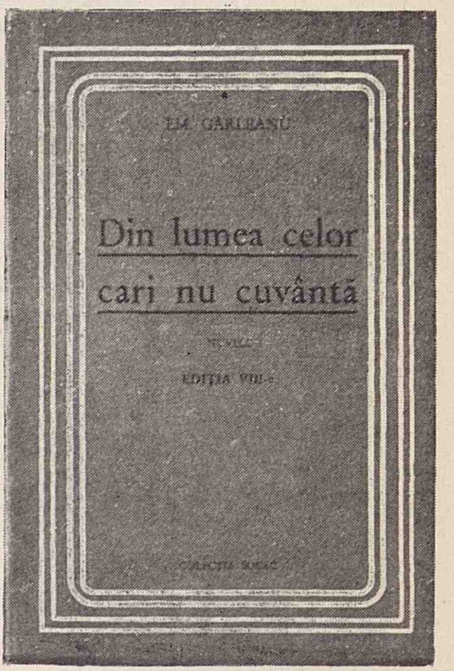

Şi timpul, supremul judecător care prin perspectiva lui așează oameni și lucruri la locul cuvenit, — și prin aceasta face dreptate, — își deapănă caierul..

Ramurile arborelui, la rădăcina căruia străjuește Elcunea, cel înmormântat în 1812 în vechiul cimitir dela Ciurchi, din Iași, continuă să crească.

---

www.dacoromanica.ro

CUPRINSUL

Pag

Câteva cuvinte 5

PARTEA I-a

1. Despre un Şaraga cunoscut de Theodor Codrescu în 1834 . . . 7
2. Legători şi potcapieri în Uliţa Mare 10
3. In bolţile cu stâlpi din strada Golia 16
4. Fratele mai mare, Samoil 17
5. Un protector — Dimitrie Sturdza 19
6. Serviciul credincios 23
7. Librăria „Fraţii Şaraga" 26
8. Cărţi didactice după „metoda nouă" 30
9. Prima ediţie a operelor lui Creangă 32
10. Colecţia Şaraga 33
    a) Editarea lui N. Iorga 38
    b) Două „Invoieli" cu I. L. Caragiale 40
    c) O prefaţă a lui A. D. Xenopol 44
    d) Opera lui Conta 45
    e) Culegeri de poezii populare 46
    f) Operele lui Bolintineanu 48
    g) Eminescu 49
    h) „Istoria Românilor din Dacia Traiană" 51
11. Biblioteca Şaraga 53
12. Alte vremuri 56
13. Numismatica 59
    a) O apreciere a Academiei 60
    b) Uricarul 60
    c) Patru sute de ani dela moartea lui Ştefan cel Mare . . . 62
    d) In amintirea lui Alecsandri 62
    e) Medalia Jubiliară 62
    f) In amintirea Domnitorului Cuza 63
    g) O medalie cu răsunet 63
    h) Pentru Eminescu 65
    i) 75 de ani dela fundarea Academiei Mihăilene 65
    j) Dreptul nostru 67
    k) Avântul Ţării 67
14. Donaţii 69
15. Răsfoind cataloagele Academiei Române 75
16. Elias Şaraga 84
17. Aizic Şaraga 92

www.dacoromanica.ro

Pag.

PARTEA II-a

Ramura lui Elias Şaraga:
Achille Şaraga 95
Avram Şaraga 100
Lascăr Şaraga 101
Dimitrie Şaraga 102

Ramura lui Samoil Şaraga:
Ihil Şaraga 102
Lorian Şaraga 104

Ramura lui Aizic Şaraga:
Ahil (Ihil) Şaraga 104

PARTEA III-a

Ramura lui Natan Şaraga:
Berman Şaraga 109
Iancu Şaraga 110
Marcu Şaraga 110

Ramura lui Iancu Şaraga:
Ella Nedelea 110
Bellina Popper 110
Diana Goldstein 110
Renée George Silviu 110
Ştefania Şaraga 110

Socec & Co., S. A. 112
„Aux Galeries Lafayette" 117
Librăria „Universala" Alcalay 120

Anexe:
Câteva din medaliile bătute de Fraţii Şaraga
Arborele genealogic al Familiei Şaraga

www.dacoromanica.ro

CÂTEVA DIN MEDALIILE BĂTUTE DE „FRAŢII ŞARAGA“

Medalia desvelirii monumentului lui Cuza Vodă şi M. Kogălniceanu (1911).

Medalia „Dreptul Nostru“ (1913).

www.dacoromanica.ro

Medalia luării Griviţei (1907).

Medalia Expoziţiei Generale (1906).

Medalia bătută cu prilejul împlinirii a 75 ani dela înfiinţarea Academiei Mihăilene (1911).

www.dacoromanica.ro

Medalia „Avântul Țării“ (1913).

Medalia comemorării a 400 de ani dela moartea lui Ștefan cel Mare (1904).

Medalia comemorării a 20 de ani dela moartea lui Eminescu (1909).

www.dacoromanica.ro

Medalia aniversării a 50 de ani dela Unirea Principatelor (1909).

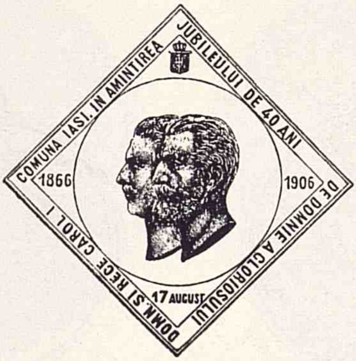

40 de ani de domnie ai Regelui Carol I

Medalia în cinstea lui Theodor Codrescu

www.dacoromanica.ro

ARBORELE GENEALOGIC AL FAMILIEI LIBRARILOR, ANTICARILOR ȘI EDITORILOR ȘARAGA.

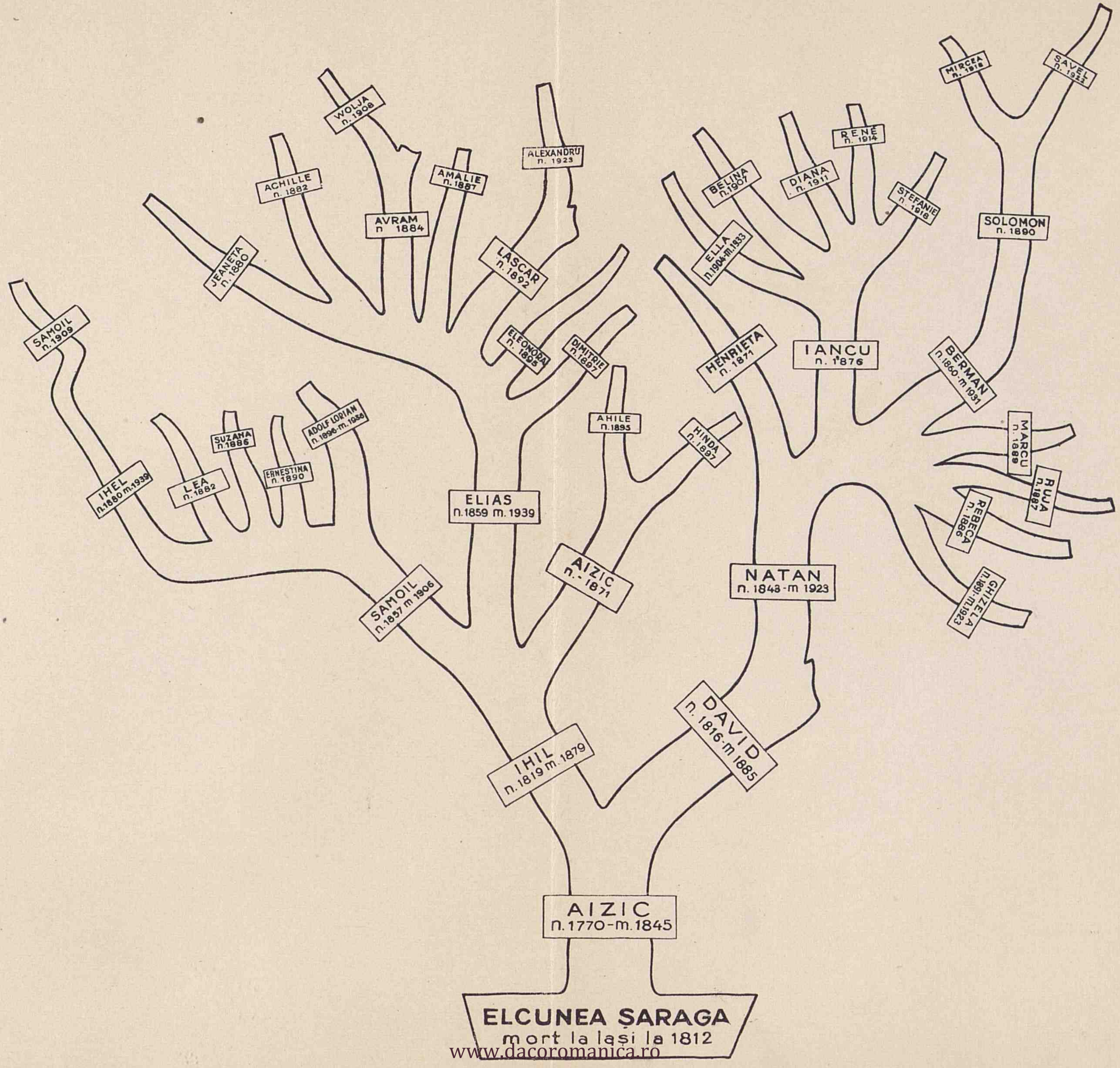

www.dacoromanica.ro

ATELIERELE GRAFICE SOCEC & Co., S. A. R.

www.dacoromanica.ro